

OBSAH

Článek		Označení
Titulní stránka ročenky		2003/01
Obsah		2003/02
Činnost Státního oblastního archivu v Plzni v roce 2003		2003/03
Činnost státních okresních archivů v roce 2003		2003/04
Personální stav SOA Plzeň v roce 2003		2003/05
Vybrané ekonomické ukazatele Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003		2003/06
Přehled množství a zpracovanosti archivních fondů ve Státním oblastním archivu v Plzni k 31. 12. 2003		2003/07
Přehled archivních pomůcek zanesených do evidence JAF v roce 2003		2003/08
Bibliografie pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003		2003/09
<i>Zprávy a informace</i>		
Informace o dílčím inventáři fondu Archiv města Klatovy	M. Beránková	2003/10
Fond Archiv města Rabí v SOkA Klatovy	Michal Tejček	2003/11
WWW.ARCHIVCHEB.CZ	J. Chmelíková	2003/12
Historicko - dokumentační komise Českého svazu bojovníků za svobodu při SOkA Rokycany	M. Dobromysl – J. Fajt – H. Hrachová	2003/13
Setkání západočeských archivářů v Kašperských Horách	M. Eisenhammer	2003/14
Katalogizace knihovního fondu SOkA Karlovy Vary v programu Lanius/Clavius. Postup, zkušenosti, vyhlídky	Petr Cais	2003/15
Osobní fond V.V. Kremer. Stručný rozbor nejdůležitějších prací k dějinám Kladruha a Kladrubska	Jan Edl	2003/16
Vývoj správy obcí na Sokolovsku v letech 1945 až 1953 a zpracování jejích archivních fondů	Eva Vlasáková	2003/17
Dílčí inventář ONV Domažlice (1864) 1945 – 1960	Tomáš Fencel	2003/18
Stručné shrnutí vývoje archivní péče o dokumenty vzniklé z činnosti průmyslových podniků v našem státě a v západních Čechách	Eva Wasková	2003/19
Cenný přírůstek do fondu Archiv obce Všeruby v SOkA Domažlice	V. Steinbachová	2003/20
Publikační počiny SOkA Karlovy Vary v roce 2003	Milan Augustin	2003/21
Rodinný archiv Koců a velkostatek Újezd Sv. Kříže	L. Váňová	2003/22
Pamětní kniha chříčské lokálie a P. František Stangler	Karel Rom	2003/23

<u>Německé obecné a měšťanské školy na Sokolovsku a zpracování jejich fondů</u>	M. Čermáková	2003/24
<u>Úskalí skartačního řízení</u>	Petra Martínková	2003/25
<u>Výsledky předarchivní péče ve zdravotnických zařízeních okresu Tachov</u>	Markéta Novotná	2003/26
<u>Zpracování fondů obcí v SOkA Rokycany</u>	Hana Hrachová	2003/27
<u>Inventarizace písemností převzatých z Archivu KV KSČ Plzeň (stav ke dni 30.12.2003)</u>	Michael Pešťák	2003/28
<u>Adresář Státního oblastního archivu v Plzni</u>		2003/29

ROČENKA

3 STÁTNÍHO
00 OBLASTNÍHO
00 ARCHIVU
20 V PLZNI

Státní oblastní archiv Plzeň
2004

Obsah

OBSAH.....	1
Činnost Státního oblastního archivu v Plzni v roce 2003.....	6
Předarchivní péče a zpracování archiválií.....	8
Evidence a ochrana archiválií.....	8
Využívání archiválií.....	9
Řízení archivu, hospodářsko-správní agenda.....	9
Kontrolní a instruktážní činnost.....	10
Činnost státních okresních archivů v roce 2003.....	11
Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně.....	12
Státní okresní archiv v Chebu.....	14
Státní okresní archiv v Karlových Varech.....	16
Státní okresní archiv v Klatovech.....	18
Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích.....	19
Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.....	21
Státní okresní archiv v Rokycanech.....	24
Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích.....	25
Státní okresní archiv v Tachově.....	27
Personální stav SOA Plzeň v roce 2003.....	30
Vybrané ekonomické ukazatele Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003.....	32
Vybrané ukazatele rozvahy k 31.12.2003 (údaje v tis. Kč).....	32
Čerpání rozpočtu v roce 2003 v SOA celkem (údaje v tis. Kč).....	32
Čerpání rozpočtu na věcné výdaje v roce 2003 podle vnitřních organizačních jednotek (v Kč).....	32
Přehled množství a zpracovanosti archivních fondů ve Státním oblastním archivu v Plzni k 31. 12. 2003.....	33
Přehled archivních pomůcek zanesených do evidence JAF v roce 2003.....	34
Státní oblastní archiv v Plzni.....	34
Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně.....	34
Státní okresní archiv v Chebu.....	40
Státní okresní archiv v Karlových Varech.....	43
Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích.....	44
Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích.....	45
Bibliografie pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003.....	49
Milan Augustin.....	49
Šárka Babincová.....	49
Maruška Beránková.....	49
Jaromír Boháč.....	49
Marie Bretlová.....	49
Vladimír Bystřický.....	50
Petr Cais.....	50
Petr Cironis.....	50
Petros Cironis.....	50
Jan Edl.....	51
Tomáš Fencel.....	51
Karel Halla.....	51
Monika Hálková.....	51
Hana Hrachová.....	51
Petr Hubka.....	52
Jitka Chmelíková.....	52
Roman Jirů.....	52

Radovan Lovčí.....	52
Antonín Mařík.....	52
Kateřina Nová.....	53
Ludmila Novotná.....	53
Markéta Novotná.....	53
Jan Pelant.....	53
Martina Pešíková.....	53
Ludmila Petrášová.....	54
Karel Rom.....	54
Věra Steinbachová.....	54
Věra Šimáková.....	55
Michal Tejček.....	55
Vladimíra Týcová.....	55
Ladislava Váňová.....	55
Miroslav Vetrák.....	55
Vladimír Vlasák.....	55
Eva Vlasáková.....	56
Karel Waska.....	56
Zprávy a informace.....	57
Informace o dílčím inventáři fondu Archiv města Klatovy.....	58
Fond Archiv města Rabí v SOkA Klatovy.....	60
WWW.ARCHIVCHEB.CZ.....	62
Historicko - dokumentační komise Českého svazu bojovníků za svobodu při SOkA Rokycany.....	64
Setkání západočeských archivářů v Kašperských Horách.....	66
Osobní fond V.V. Kremer. Stručný rozbor nejdůležitějších prací k dějinám Kladrub a Kladrubska.....	72
Vývoj správy obcí na Sokolovsku v letech 1945 až 1953 a zpracování jejích archivních fondů.....	75
Dílčí inventář ONV Domažlice (1864) 1945 – 1960.....	79
Stručné shrnutí vývoje archivní péče o dokumenty vzniklé z činnosti průmyslových podniků v našem státě a v západních Čechách.....	81
Cenný přírůstek do fondu Archiv obce Všeruby v SOkA Domažlice.....	86
Publikační počiny SOkA Karlovy Vary v roce 2003.....	88
Rodinný archiv Koců a velkostatek Újezd Sv. Kříže.....	90
Pamětní kniha chříčské lokálie a P. František Stangler.....	92
Německé obecné a měšťanské školy na Sokolovsku a zpracování jejich fondů.....	95
Úskalí skartačního řízení.....	98
Výsledky předarchivní péče ve zdravotnických zařízeních okresu Tachov.....	100
Zpracování fondů obcí v SOkA Rokycany.....	103
Inventarizace písemností převzatých z Archivu KV KSČ Plzeň (stav ke dni 30.12.2003).....	108
Adresář Státního oblastního archivu v Plzni.....	111

Činnost Státního oblastního archivu v Plzni v roce 2003

Uplynulý rok 2003 znamenal pro Státní oblastní archiv v Plzni konsolidaci po změnách roku 2002, ale v mnoha směrech i nový začátek. K 31. červenci odešel do důchodu dosavadní ředitel PhDr. Vladimír Bystrický, CSc. a nástup nového ředitele PhDr. Petra Mužíka od 1. srpna měl za následek změny v oblasti řízení. K 15. 9. 2003 byl z funkce zástupce ředitele odvolán PhDr. Jan Pelant, CSc., novým zástupcem ředitele pro odbornou činnost byl jmenován PhDr. Vladimír Vlasák, který byl současně stejně jako dříve pověřen řízením SOkA Sokolov. Zrušena byla funkce referenta (instruktora) pro okresní archivy. K 31. 12. 2003 byl zrušen organizační řád archivu a se souhlasem náměstka ministra vnitra byl vydán nový organizační řád. Ten stanoví konkrétní odpovědnosti za řízení vnitřních organizačních jednotek a článků, jednoznačně byly stanoveny pravomoci a odpovědnost náměstků. Zrušen byl dosavadní systém porad vedení, jako poradní orgán ředitele archivu bylo jmenováno šestičlenné grémium vedoucích pracovníků a periodicita porad všech vedoucích pracovníků stanovena na čtyřikrát ročně. Byly jmenovány i poradní skupiny pro archivní teorii a praxi, pro technické záležitosti, pro konzervaci a ochranu archiválií, pro informatiku a pro tvorbu a zpracování knihovního fondu. Dosavadní první a třetí oddělení SOA byla k 31. 12. 2003 zrušena a sloučena v jedno. Jejich dosavadní vedoucí PhDr. Jan Pelant, CSc. a Mgr. Eva Janouškovcová byli odvoláni ze svých funkcí a vedoucí nového sloučeného oddělení byla na základě výsledků výběrového řízení jmenována Mgr. Eva Janouškovcová. K témuž datu byla zrušena skupina badatelny a skupina metodiky a zřízeno oddělení Jednotného archivního fondu. Vedoucí tohoto oddělení byla na základě výsledků výběrového řízení jmenována Mgr. Jana Kopečková. Poslední změna na vedoucím místě proběhla ve Státním okresním archivu Rokycany, kde byl s účinností k 31. 12. 2003 z funkce ředitele odvolán prom. hist. Petros Cironis a na základě výsledků výběrového řízení byla do funkce ředitelky SOkA Rokycany jmenována Mgr. Hana Hrachová.

Kromě organizačního řádu byl inovován i systém vnitřních směrnic, které nahradily dosavadní pokyny ředitele a byly nově rozděleny na dvě řady – všeobecnou a pro řízení v oblasti ekonomiky a správy majetku. V roce 2003 byly vydány čtyři vnitřní směrnice platné pro celou organizační složku státu, a sice badatelský řád, výpůjční řád knihoven, sazebník poplatků za správních úkony a směrnice pro výkon státní kontroly v oblasti archivnictví. Dokončení změn v systému řízení se předpokládá v roce 2004.

Pracovníci Odboru archivní správy MV ČR provedli v průběhu podzimu rozsáhlou kontrolu jednotlivých oblastí činnosti archivu ve všech jeho organizačních jednotkách. Závěry poukazují na řadu dlouhodobě neřešených problémů zejména ve vlastním Státním oblastním archivu v Plzni – okresní archivy dopadly při kontrole většinou podstatně lépe. Pojmenování všech problémů je prvním předpokladem jejich řešení, proto představuje kontrolní zpráva, s jejímiž závěry se nové vedení ve většině bodů ztotožnilo, základ pro zlepšení práce archivu v příštích letech. Týká se to kromě jiného léta se táhnoucího problému pomalého posuzování konceptů pomůcek SOA (vnitřní kontrolou bylo zjištěno, že za léta 1989 – 2003 jde o 34 pomůcek k 670 bm zpracovaných archiválií) a léta rozpracovaných, ale nedokončených rozsáhlých fondů 1. oddělení SOA o celkovém rozsahu 1 440 bm. Dluh v posuzování pomůcek okresních archivů se naproti tomu podařilo zcela stáhnout. Do budoucna bude podle nového organizačního řádu posuzováním všech pomůcek pověřena zvláštní skupina, nikoliv jednotlivci. Kritizované poslední místo mezi oblastními archivy

v množství zpracovanosti archivních fondů si však archiv způsobil nejen pomalým posuzováním pomůcek, ale také důsledným provedením pokynů ke generální inventuře v roce 2001, v jejímž důsledku řada fondů spadla do kategorie nezpracovaných.

Původní objekty v devastovaném areálu bývalých kasáren v Plzni na Slovanech

Zplánýrovaný pozemek pro budoucí výstavbu nového Státního oblastního archivu v Plzni

Za největší úspěch minulého roku lze považovat úpravu parcel pro plánovanou výstavbu nových objektů Státního okresního archivu v Karlových Varech a Státního oblastního archivu v Plzni. Na stavební parcele Státního oblastního archivu v Plzni v areálu bývalých kasáren na Slovanech bylo provedeno geometrické zaměření a vytýčení. Důkladná prohlídka zjistila, že sedm bývalých vojenských objektů nacházejících se na pozemku archivu je stejně jako čtyři podobné stavby na pozemku v Karlových Varech v areálu Dvory ve zcela dezolátním stavu a bez jakéhokoli zajištění proti vstupu nepovolaných osob. Po složitých, ale velmi rychlých jednáních byly z rezervy náměstků ministra vnitra ing. Štanclové a ing. Zemana uvolněny potřebné finance ve výši 4 miliony Kč a zmíněné objekty byly odstraněny. Nynější úprava obou stavebních parcel umožňuje daleko operativnější jednání o zahájení obou nanejvýš potřebných staveb.

Předarchivní péče a zpracování archiválií

Pracovníci SOA provedli 33 skartačních řízení v 1. oddělení, 110 týkajících se podniků ve 3. oddělení a 5 v pobočce ve Žluticích. Rozsáhlejší konzultace byly poskytnuty Krajskému státnímu zastupitelství v Plzni. Po hodnocení písemností ve skartačním řízení i mimo ně byly převzaty písemnosti od 37 organizací a jednotlivců v rozsahu 158,50 bm. Od soukromých subjektů archiv nakoupil písemnosti v ceně 121 550,- Kč.

Dokončení se po několika letech dočkal rozsáhlý inventář osobního fondu Antonie Strachové, který současně plní funkci katalogu s 8230 katalogovými záznamy. U konce je i pořádání tří menších fondů z provenience rozmanitých organizací Komunistické strany Československa, dokončen byl druhý díl inventáře fondu Osidlovací úřad a Fond národní obnovy – oblastní úřadovna Plzeň. Před dokončením je koncept pomůcky k fondu Krajský soud Klatovy, pokračovala inventarizace Sbírký matrik západních Čech pořízením záznamů k 933 knihám. Dílčí soupisy představující podklad k budoucím archivním pomůckám byly pořízeny k osmi osobním fondům, z toho tři fondy byly nově založeny a v pěti případech šlo o dodatky. Pokračovalo pořádání fondu Výzkumný ústav balneologický, s.p. Mariánské Lázně. Žlutická pobočka pokračovala v pořádání fondu Úřad vládního prezidenta Karlovy Vary, dokončen byl inventář fondu Velkostatek Jindřichovice. Klatovská pobočka dokončila inventarizaci fondu Velkostatek Kanice a Rodinný archiv Koc koncepty inventářů, čístopisu se dočkaly inventáře k fondům Velkostatek Palvinov a Velkostatek Velké Dvorce. Do Generálního rejstříku SOA Plzeň přibýlo 503 nových záznamů. Po návratu mgr. Ludmily Novotné z mateřské dovolené pokračovala i práce na soupisu pečeti po roce 1526. PhDr. Jan Pelant poskytl konzultace představitelům několika obcí ohledně obecních symbolů. Zpracování archivních pomůcek byl věnován jednodenní pracovní seminář uskutečněný 12. 6. ve státním okresním archivu v Plasích, na kterém přednesl své závěry ze studia pomůcek docházejících na Odbor archivní správy MV prom. hist. Jaroslav Šilar.

Evidence a ochrana archiválií

V rámci vedení evidence Jednotného archivního fondu bylo založeno 14 nových evidenčních listů, 1 byl vyřazen. Do oblastní evidence bylo zařazeno celkem 440 nových archivních pomůcek, z toho 10 ze SOA, 404 z okresních archivů a 26 z podnikových archivů. Vysoký výkon podala fotografická dílna, ve které vzniklo 108 391 mikrosnímků v rámci pořizování studijních a zajišťovacích mikrofilmů matrik. Studijních mikrofilmů se nově dočkalo 249 matričních knih, 198 knih bylo na-

snímkováno na zajišťovací mikrofilmy, řada starších, poškozených či neúplných studijních mikrofilmů byla opravena. Pro soukromé žadatele bylo vyhotoveno 3470 elektrografických kopií, další kopie v klasické i digitální podobě vznikly pro potřeby SOA.

Konzervátorská dílna dokončila celkovou restauraci dvou matrik a provedla drobné opravy listů 42 matrik, celková oprava 12 matrik a 1 městské knihy zůstává nedokončená. 22 matrik bylo převázáno v knihařství.

Využívání archiválií

Badatelnu centrály SOA a poboček v Klatovech a ve Žluticích navštívilo během roku 689 badatelů při 2820 badatelských návštěvách, přibližně 30% tohoto počtu tvořili cizinci. Archiválie z jiných archivů byly zapůjčeny v 62 případech a do jiných archivů šlo 31 výpůjček. Pro správní potřeby vyhotovil archiv 1424 rešerší, výpisů a opisů archiválií. Další informace byly vyhledávány a poskytovány pro vědecké, hospodářské a kulturně-osvětové účely, negativním výsledkem skončilo pátrání pro francouzskou nadaci památníku koncentračního tábora Natzweiler-Struthof. Rodopisné pátrání pro soukromé žadatele bylo radikálně omezeno. Po rok trvajících nejasnostech ohledně způsobu placení těchto rešerší byl sice vydán nový sazebník úhrad za práce poskytované archivem, ale celkem 325 žádostí z let 2001 – 2002 bylo vyřízeno formou omluvného dopisu s doporučením k dalšímu postupu, případně poskytnutím matričního výpisu nutného pro zahájení pátrání zdarma. Týdenní studijní cestou PhDr. Wasky pokračoval bohemikální výzkum v Mnichově. V průběhu roku byl redakčně připraven a v samém závěru roku vydán osmý svazek Západočeského historického sborníku, do kterého tentokrát přispěli zejména externí autoři. Současně začal archiv vydávat jako druhé periodikum Ročenku Státního oblastního archivu v Plzni, která plní funkci výroční zprávy o činnosti. K. Waska a J. Jelen pokračovali v práci na projektu Dějiny Plzně v datech. Jana Kopečková zastupovala archiv ve výboru České archivní společnosti. Archiv navštívily exkurze studentů z Masarykovy univerzity v Brně a z plzeňské Střední odborné školy profesora Švejcara. Knihovna zaevidovala 691 přírůstek a ke konci roku tak vykazuje celkem 38 416 přírůstkových čísel publikací, které začaly být evidovány pomocí programu Clavius; kompletní převod dosavadní kartotékové evidence knihovny do počítačové databáze bude otázkou několika let.

Řízení archivu, hospodářsko-správní agenda

Hlavní nové kroky v oblasti řízení archivu již byly zmíněny výše. Uskutečnily se tři porady ředitelů okresních archivů (v květnu odděleně pro Plzeňský a Karlovarský kraj v Karlových Varech a v Plzni, v říjnu společná v Tachově). Archiv jako každoročně poskytl možnost praxe dvěma studentkám, tentokrát ze Střední odborné školy profesora Švejcara v Plzni. Personalistka a pracovníci hospodářsko-správního oddělení se účastnili řady specializovaných školení, kromě toho jak oni, tak archiváři využili počítačová školení v Institutu pro místní správu v Benešově zaměřená na práci s internetem, s programy Word a Excel a s databází PEvA. PhDr. Roman Jíru pokračoval ve studiu třetího, závěrečného ročníku intenzivního kombinovaného kursu německého jazyka na Jazykovém institutu při Policejní akademii v Praze. Nově nastoupivší pracovnice konzervátorské dílny Jana Bečková se účastnila několika odborných stáží ve Státním ústředním archivu v Praze, Státním okresním archivu Domažlice v Horšovském Týně a ve Státním oblastním archivu v Třeboni. Exkurze po polských archivech pořádané pobočkou České informační společnosti při Státním ústředním archivu

v Praze se účastnily čtyři zájemkyně z řad SOA Plzeň. Velký zájem byl o účast na 10. celostátní konferenci archivářů v Jindřichově Hradci „Teorie, praxe a věda v archivech“ 5. – 7. května 2003, které se účastnilo celkem 5 pracovníků centrály a 21 z okresních archivů. Příspěvek J. Pelanta „Kartotéka jako samostatný typ archiválií?“ byl předán k publikování v konferenčním sborníku. Jmenovaný dále reprezentoval archiv na konferenci „Církevní archivy a fondy v České republice“ ve Vranově u Brna. Ve dnech 20. – 22. 10. 2003 uspořádal po roční přestávce SOA Plzeň pro západočeské archiváře v Kašperských Horách opět seminář věnovaný aktuálním otázkám archivnictví; o jeho průběhu informuje samostatný příspěvek. Jiří Jelen a Miroslav Eisenhammer pokračují v externím doktorandském studiu.

Kromě největší stavební akce, kterou byla již zmíněná demolice a úprava pozemku pro novou archivní budovu, dovolily přidělené prostředky uskutečnit i drobnější rekonstrukční akce. V budově centrály v Sedláčkově ulici 44 v Plzni byla dokončena výměna podlahové krytiny v části depozitářů a jedna místnost určená pro rozšíření kapacity archivní knihovny byla vybavena pojízdným kompaktním regálem. V pobočce Klatovy došlo k rekonstrukci elektroinstalace a opravě podlah v kancelářích. Rozsáhlé kroky učinili informatici SOA Plzeň v oblasti zlepšování stavu a využívání výpočetní techniky, když byla v plzeňské centrále SOA postupně vybudována a zprovozněna počítačová síť za současné obměny některých již zastaralých počítačů. Vybavení archivní fotodílny doplnil pět megapixelový digitální fotoaparát a počítač s monitorem a programovým vybavením umožňujícím práci s obrazovými soubory. V průběhu roku byly zprovozněny domény soaplzen.cz a archivplzen.cz, s čímž souvisejí i změny internetových adres některých západočeských archivů.

Kontrolní a instruktážní činnost

V rámci kontrolní a instruktážní činnosti v okresních archivech posoudila instruktorka R. Šestáková celkem 321 pomůcek, k dalším 5 vypracoval po jejím odchodu do důchodu připomínky samostatně M. Eisenhammer. Celkem bylo tedy za rok 2003 posouzeno 326 konceptů archivních pomůcek SOkA, z toho 260 prozatímních inventárních seznamů a 66 inventářů, ke konci roku nezůstala v archivu žádná dlouhodobě neposouzená pomůcka z okresů. Konzultace s pracovníky okresních archivů zaměřené na problémy při pořádání fondů a předarchivní péči probíhaly průběžně, stejně tak jednání ohledně dokončení spisové rozluky zaniklých okresních úřadů.

Kontrolní a instruktážní činnost prováděná bývalým 3. oddělením SOA se zaměřila kromě konzultací k plánům spisové služby na kontrolní dohlídky v podnikových archivech (13), pracovníce oddělení posoudily dva návrhy spisových norem, 110 skartačních návrhů a 11 konceptů archivních pomůcek.

Činnost státních okresních archivů v roce 2003

Ani první rok v nových podmínkách po změně zřizovatele pro okresní archivy zcela klidný nebyl. Stejně jako u všech archivů v republice se hned na počátku roku řešila bolavá otázka neujasněného rozpočtu, kdy jeho původně stanovená výše neumožňovala v některých případech téměř ani holé přežití po strance úhrad energií a dalších nutných plateb. Navýšení na částku zajišťující všechny provozní potřeby přišlo po sérii jednání až v květnu a pomohlo vylepšit náladu archivářů, jejichž čela se neustále chmuřila nad novými administrativními povinnostmi převážně ekonomicko-správního charakteru (vypracování bezpečnostní dokumentace objektů pro bezpečnostní odbor MV aj.). Přesto se archivní práce oproti hektickému roku 2002 stabilizovala, jak je vidět z množství dokončených archivních pomůcek k nově zpracovaným fondům. Některé archivy kromě pokračující práce na rozpracovaných rozsáhlých fondech zpřístupnily početně velké množství fondů o malé metráži formou prozatímních inventárních seznamů (Domažlice, Cheb, Plzeň-sever), jiné se věnovaly pořádání někdy značně rozsáhlých kmenových fondů (Klatovy, Sokolov) nebo pokračovaly ve zpracování série fondů jednoho typu (fondy škol v SOkA Plzeň-jih) a dovedly je ke zdárnému výsledku. Další archivy na zúročení práce v podobě schválených čistopisů pomůcek teprve čekají (Rokycany, Tachov). Ocenit je třeba zejména dokončení inventarizace rozsáhlých a badatelsky žádaných fondů Archiv města Klatovy (1. část) a Landrát Cheb. V oblasti předarchivní péče ještě v mnoha případech doznívala spisová rozluka bývalých okresních úřadů, které teprve v průběhu loňského roku předávaly definitivní seznamy písemností delimitovaných na nástupnické orgány nebo uložených ve spisovnách.

Řada archivářů využila možnosti počítačových školení k programům PEvA, Word, Excel a k základům práce s internetem pořádaných Institutem pro místní správu v Benešově a potěšitelně se tak zvyšuje potřebná počítačová gramotnost osazenstva, ke které přispívá i modernizace existujících počítačových sítí a jejich postupné zavádění v těch archivech, kde dosud nebyly využívány (Plzeň-jih, Sokolov). V rámci sjednocování a modernizace programového vybavení byl pořízen pro celou oblast systém Clavius pro evidenci archivních knihoven, práce s převodem starších záznamů vedených v programech Knihopis či Lanius již byly zahájeny. V souvislosti s výpočetní technikou je třeba vyzdvihnout zpřístupnění nových internetových stránek Státního okresního archivu v Chebu, které seznamují zájemce s širokým spektrem činnosti této nejzápadnější výspy českého archivnictví. Publikační činnost archivářů ani letos nezůstala popelkou, přestože se i letos projevil různý stupeň významu na ni kladený na jednotlivých pracovištích. Kromě drobných článků a studií publikovaných jednotlivci připomeňme vydání již devátého svazku Historického sborníku Karlovarska, monografie k dějinám kláštera Teplá a dvě monografické práce k dějinám chebského muzea a k životu a dílu klavíristy Rudolfa Serkina vydané ve spolupráci s Krajským muzeem v Chebu u příležitosti muzejních výstav.

V průběhu října a listopadu se všechny archivy v rámci SOA Plzeň staly cílem kontroly pracovníků Odboru archivní správy MV ČR. V případě okresních archivů se vyskytly jednotlivé nedostatky, jejichž náprava byla možná buď okamžitě, nebo bude uskutečněna v průběhu roku 2004 a celkově vyzněly závěry kontroly v případě okresních archivů lépe než v případě vlastního Státního oblastního archivu v Plzni.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Předarchivní péče byla tak jako v předcházejících letech zaměřena na dohlídky spisoven a dohled na provádění skartačního řízení u příslušných institucí. Celkem bylo provedeno 34 skartačních řízení, při kterých bylo do archivu převzato 43,5 bm písemností.

Značná pozornost byla věnována ještě v průběhu roku 2003 dokončení spisové rozluky bývalého okresního úřadu nástupnickým organizacím. Při prohlídce spisovny bývalého OkÚ Domažlice bylo zjištěno, že při stěhování jednotlivých příručních spisoven se do centrální spisovny dostaly písemnosti s prošlou skartační lhůtou, které bylo třeba převzít do archivu. Byly to jednak písemnosti OkÚ Domažlice, ale také písemnosti ONV Domažlice. Všechny tyto písemnosti ve 364 kartonech byly řádně předány během první poloviny roku 2003 do archivu.

Z podnětu skartujících institucí proběhlo skartační řízení u 29 subjektů, mimo jiné u městských úřadů v Poběžovicích, Staňkově a Holýšově, Okresního státního zastupitelství Domažlice, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových Domažlice, bývalého Okresního pozemkového úřadu Domažlice, několika školských a zdravotnických zařízení a celních úřadů Domažlice a Folmava.

Zpřístupňovací práce pokračovaly pořádáním a inventarizací rozpracovaných rozsáhlých fondů Archiv města Horšovský Týn, ONV Domažlice 1945 – 1960, MěNV Horšovský Týn a ONV Domažlice 1960 – 1976; šlo o dokončení pořádacích prací z minulých let. Výsledkem pořádání prvních dvou fondů jsou koncepty inventářů, v druhých dvou případech prozatímních inventárních seznamů, které projdou v letošním roce připomínkovým řízením. Dále bylo uspořádáno 6 bm matričních dokladů převzatých ze spisovny bývalého OkÚ Domažlice. Stážistka z Úřadu práce Jana Štenglová uspořádala celkem 114 drobných fondů o celkovém rozsahu 5,80 bm archiválií, k nimž sestavila prozatímní inventární seznamy; všechny tyto pomůcky byly po schválení zařazeny do evidence.

V roce 2003 bylo zaevidováno 43,5 bm přírůstků získaných skartací a v nepatrném množství delimitací. Stav archivního materiálu na konci roku 2003 je následující: 1522 fondů obsahujících 2 838 bm písemností. Z tohoto množství je 531 bm zpracováno, z toho je inventarizováno 501,2 bm. Archiválie jsou uloženy ve čtyřech zabezpečených objektech s vyhovujícími klimatickými podmínkami.

Konzervátorky přes překážky, které představovala dlouhodobá pracovní neschopnost Jiřiny Vasiové (6 měsíců) a nástup nové pracovnice Miroslavy Bauzové, která potřebovala odborné zaškolení, pokračovaly v konzervaci a restaurování vytypovaných archiválií z fondů mateřského pracoviště a z fondů SOkA Klatovy, SOkA Tachov a SOkA Sokolov. Bilance opravených archiválií je následující: 2182 ks aktového materiálu z ručního papíru, 179 ks papírových listin, 12 pergaménových listin, 5 voskových pečetí a 6 knih.

V roce 2003 bylo v archivu evidováno 588 návštěv, z toho 83 badatelů (159 badatelských návštěv). Jako v předcházejících letech byl největší zájem o kroniky, zejména obecní, žádané byly sčítací operáty, dále to byly archivy měst, obcí a škol, fond Okresní úřad Domažlice I a ONV Horšovský Týn a ONV Domažlice. Pro bývalý Pozemkový úřad a regionální pracoviště Pozemkového fondu byly vyhledávány doklady k objasnění majetkových záležitostí, na žádost občanů byla vystavována potvrzení o návštěvě školy, o zaměstnání, státním občanství, bydlišti. Celkem bylo

vypracováno 196 rešerší a pořízeno 134 výpisů (opisů) z archiválií. Z archivu byl zapůjčen ve 24 případech archivní materiál jiným orgánům veřejné správy. Příjem za správní poplatky představoval 10 065 Kč.

Publikační činnost pracovníků archivu je uvedena v příslušném přehledu. Odborní pracovníci archivu publikovali v regionálním týdeníku Domažlicko 12 příspěvků o počasí v minulosti na základě výzkumu kronik. Ředitelka archivu publikovala ve sborníku Studie k sociálním dějinám 10/2 dva příspěvky zpracované v rámci grantového projektu č. 409/00/0800, který je součástí výzkumu sociálního a kulturního vývoje českých zemí v období první republiky. Tomáš Fencel se podílel na Soupisu vedut vzniklých do roku 1850, sv. II/3, Státní okresní archivy, který vyšel v roce 2003.

Archiv v roce 2003 navštívili posluchači Západočeské univerzity v Plzni studující historii, dále studenti Střední integrované školy v Horšovském Týně a žáci základních škol v Horšovském Týně a Domažlicích.

Archivní knihovna byla obohacena o 436 svazků, pomocí KNIHOPISU je k 31. 12. 2003 evidováno 17 975 svazků. V závěru roku byl pořízen knihovnický program Clavius, na který převede archiv evidenci knihovny v roce 2004.

Řízení archivu probíhalo v intencích zavedeného režimu daného novým postavením okresních archivů po organizační změně od 1. srpna 2002. Vcelku byly zvládnuty nové způsoby hospodaření a vedení účetnictví a dalších souvisejících činností.

V roce 2003 se pracovníci archivu zúčastnili vzdělávacích akcí pořádaných Institutem pro místní správu v Benešově zaměřených na efektivní využívání programů Word a Excel v archivní praxi, dále semináře Krajské archivy ve Státním ústředním archivu v Praze a X. archivní konference v Jindřichově Hradci. Archiváři měli zastoupení i na akcích pořádaných Státním oblastním archivem v Plzni (seminář k pořádání a sestavování archivních pomůcek v SOkA Plasy a setkání západočeských archivářů v Kašperských Horách). Pracovnice konzervátorské dílny se účastnily XII. semináře restaurátorů a historiků v Praze, setkání archivářů v rámci veletrhu EmbaxPrint Brno 2003 a seminářů Následky povodně 2002 a jejich odstraňování a Metoda mikrovlnného vysoušení povodněni zasažených archiválií. Dvě konzervátorky kromě toho absolvovaly odbornou stáž na konzervátorském pracovišti SOA Třeboň zaměřenou na některé problémy knižní vazby a metodu vytahování pergamenů v rámu. Ředitelka se zúčastnila ve dnech 17.-24. 5. 2003 týdenní exkurze do polských archivů pořádané Českou informační společností. Svoji kvalifikaci prohlubuje pouze Tomáš Fencel, který po vykonání postupových zkoušek pokračuje v magisterském studiu archivnictví na FF UK Praha.

V roce 2003 byl limitován rozpočet částkou 1 386 400 Kč na věcné výdaje a částkou 100 000 Kč na investiční výdaje. Přidělené finance umožnily běžný chod archivu a nutné opravy. Byl zakoupen jeden počítač a kvalitní kopírka. Díky navýšení rozpočtu v závěru roku byly v depozitáři č. 1 v budově centrály archivu v Horšovském Týně pořízeny kompaktní regály. Budova čp. 10 v Horšovském Týně obdržela novou fasádu a kvalitní označení. Pracovní prostředí bylo zkvalitněno pořízením nového závěsného osvětlení v pracovnách archivářů a badatelně. Započato bylo s novým vybavením badatelně - byl vypracován projekt na nový nábytek a zakoupeny židle. Po celý rok probíhala běžná údržba všech objektů.

Pětadvacátého listopadu 2003 proběhla v archivu vnitřní kontrola zaměřená na všechny oblasti činnosti SOkA. Kontrolní pracovníci z Archivní správy MV nezaznamenali vcelku závažnější nedostatky. Bylo doporučeno pro snazší orientaci vypracovat přehled o uložení pergamenových listin. Nedostatek bude odstraněn při pořádání archivů měst, které bude realizováno v roce 2004. Pro zlepšení ochrany archiválií při jejich předkládání v badatelně byla doporučena instalace kamerového systému s dlouhodobým nahráváním. Systém by měl být pořízen zároveň s novým vybavením badatelně.

*Stylová historická budova Státního okresního archivu Domažlice
se sídlem v Horšovském ěýn*

Státní okresní archiv v Chebu

V průběhu roku 2003 provedli pracovníci chebského archivu celkem 59 dohlídek spisoven a instruktáží ke spisové službě spojených s udělením povolení ke skartaci písemností. Velká pozornost byla věnována spisovným škol a školských zařízení. Její součástí bylo i provedení školení pro cca 60 spisovenských pracovníků. K posouzení a schválení zaslalo své spisové a skartační řády celkem 24 institucí, vesměs se jednalo o školy nebo obecní úřady.

Pokračovala revize fondu Archiv města Cheb – v průběhu roku bylo zkontrolováno celkem 9 344 písemných celků (8 796 registovaných a 548 neregistovaných), což představuje 17 664 kusů písemností.

Archiv pokročil i v pořádání fondů. Završením několikaleté práce bylo schválení inventáře fondu Landrát Cheb (24,85 bm), inventáře byly schváleny i k dvěma osobním fondům, pěti fondům místních národních výborů a fondu Národní fronta – okresní výbor Mariánské Lázně. Uspořádáno formou prozatímních inventárních seznamů bylo celkem 69 drobných fondů rozmanité provenience

o celkovém rozsahu 3,79 bm. Pracovníci archivu vytvořili 75 pomůcek, z toho 6 inventářů a 69 prozatímních inventárních seznamů. Rozpracován zůstává více než stometrový fond Landrát Aš, z dalších rozsáhlejších fondů Okresní nemocenská pojišťovna Mariánské Lázně, ONV Cheb a Židovská náboženská obec Cheb. Dohotovená pomůcka k fondu Úřední soud Cheb čeká spolu s několika dalšími na schválení. Zkatalogizováno bylo 300 pečeti.

Celkem do archivu přibylo 147,34 bm přírůstků (z toho 143,29 bm převzetím písemností v rámci skartačních řízení, 3,66 bm přírůstky mimo skartační řízení, a 0,39 bm delimitacemi z jiných archivů), delimitováno bylo 1,48 bm archiválií a vnitřní skartací vyřazeno 0,30 bm písemností. Nově vytvořeno bylo 55 fondů, 6 fondů bylo zrušeno přiřazením k jiným fondům nebo delimitováním. Archiv spravuje celkem 4867,43 bm písemností, z toho je 2624,83 bm nezpracováno, 2242,60 bm zpracováno a z toho 1626,93 bm inventarizováno.

Během roku navštívilo archiv 123 badatelů při 351 badatelské návštěvě. Archiváři zodpověděli 233 rešerší a dotazů, pro žadatele vyhotovili 492 elektrografických kopií. V devíti případech byl zapůjčen materiál mimo archiv.

17. listopadu 2003 zpřístupnil archiv svou webovou stránku a do konce roku bylo zaznamenáno přes 900 návštěvníků stránek. S archivními stránkami seznamuje i samostatný příspěvek v této ročence. Archiv byl dále jako již tradičně hlavním spolupořadatelem dvou pracovních seminářů archivářů a muzejníků v rámci Euroregia Egrensis a úzce spolupracuje na regionálních dokumentačních projektech s bavorskou Otnantovou společností (osídlení regionu Euroregia) a se Společností Aloise Johna (dokumentace obcí Chebska po roce 1945). V červnu uspořádal archiv pro členy Historického spolku University Regensburg jednodenní seminář s přednáškami v Chebu. Výrazně se spoluautorsky podílel na výstavách „Maestro Rudolf Serkin“ v Krajském muzeu v Chebu (od 27. 4. 2003), výstavě ke 110. výročí vysvěcení chebské synagogy v chebské knihovně (24. 6. – 9. 9. 2003), spolupracoval na výstavě v Egerland-Museu Marktrechwitz „Grosses Theater auf kleiner Bühne. Alte Marionetten aus Böhmen“ (vernisáž 29. 11. 2003) a na výstavě „130 let Chebského muzea“, instalované od ledna do dubna 2003 v Chebském muzeu a od srpna do listopadu v Egerland-Museum Marktrechwitz. K další česko-německé výstavě „Zkuste si to bez papíru“ sepsal katalog Karel Halla. Jaromír Boháč pronesl přednášky „130 let Chebského muzea“ a „Vývoj obcí Chebska po roce 1945“, Karel Halla „Papírenská výroba na Chebsku a Ašsku“ a Jitka Chmelíková „Historie Židů na Ašsku“. Pro Český rozhlas zpracoval Karel Halla pořad „G.T. Alberti: Z mého mládí“ a Jitka Chmelíková pořad o klavíristovi Rudolfovi Serkinovi. Publikační činnost je uvedena u jednotlivých pracovníků na příslušném místě, kromě drobnějších studií ji představují zejména monografické studie - katalogy výstav ke 130 letům Chebského muzea a k osobě klavíristy Rudolfa Serkina.

Pokračovala revize všech tří knihoven (studijní, regionální a německá), zpracováno bylo celkem 400 ročníků periodik.

Kontrola provedená v listopadu 2003 pracovníky Odboru archivní správy MV ČR odhalila drobné nedostatky, které byly buď do konce roku odstraněny, nebo budou řešeny během roku 2004. Během listopadu a prosince byl proveden energetický audit hlavní budovy archivu, který konstatoval velmi dobrou úroveň hospodaření energiemi. Z přidělených prostředků byla kromě běžného provozu uhrazena i nutná oprava elektroinstalace.

Státní okresní archiv v Karlových Varech

Během uplynulého roku provedli pracovníci SOkA Karlovy Vary v rámci skartačního řízení 15 kontrol u následujících úřadů: ObÚ Potůčky, MÚ Teplá (2x), Magistrát města Karlovy Vary (odbor kultury - 5x), MÚ Toužim (2x), MÚ Žlutice, SOkA Karlovy Vary, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových Karlovy Vary (3x).

Na základě úkolu stanoveného Archivní správou MV ČR proběhly tři kontroly písemností převzatých v rámci spisové rozluky OkÚ Karlovy Vary, a to u Magistrátu města Karlovy Vary a na Městském úřadu Ostrov, kam byly předány písemnosti bývalého OkÚ K.Vary. Naplánovaná kontrola spisové rozluky na Krajském úřadu se v prosinci 2003 neuskutečnila z důvodu odkladu domluveného termínu ze strany Krajského úřadu. Tato kontrola se uskutečnila teprve 6. ledna 2004, je však započítána do činnosti v roce 2003.

Bylo dokončeno převzetí písemností z Okresního soudu Karlovy Vary.

V rámci 84 skartačních řízení bylo povoleno ke skartaci téměř 910 bm písemností. Archiv přejal 0,70 bm zbývajících písemností MěNV Teplá a MěNV Žlutice.

Na poli zpracování archiválií se pracovníci archivu zaměřili zejména na pokračování ve zpřístupňování fondu Archiv města Karlovy Vary. A. Mařík zpracoval do podoby konceptu prozatímního inventárního seznamu (16,03 + 4,21 bm) spisů regulovaného magistrátu signatury 8 a doplnil do již zpracovaných částí fondu 4,21 bm dodatečně nalezených písemností. P. Cais v rámci přípravy inventarizace fondů archivů měst rozřídil v rámci jednotlivých fondů knihy AM Žlutice, Teplá, Krásné Údolí, a cca 85 % AM Jáchymov. Zbývají knihy AM Karlových Varů, Hroznětína a Ostrova. Celkem bylo zpracováno 38 bm. Zbývá zpracovat ještě dalších 60 bm, pak bude možno přistoupit k inventarizaci jednotlivých fondů. Schváleny byly pomůcky k pěti fondům MNV (MNV Babice, Damice, Popovice, Staré Sedlo, Zahrádka), ke třem dalším se nacházejí v připomínkovém řízení. V rámci pořádání OV KSČ Karlovy Vary byl vytvořen koncept inventárního seznamu, k němuž v roce 2004 bude vypracován úvod k inventáři. Tento fond o rozsahu 30,20 bm bude jako zpracovaný vykázán až v roce 2004. Pokračovalo sepisování 1,70 bm obsahu umělé sbírky s názvem Soudobá dokumentace. V databázovém systému Fotoarchiv bylo zpracováno celkem 850 záznamů.

V rámci dlouhodobě dobré spolupráce byl SOkA postupně předáván fotografický materiál (foto + dia + neg) známého karlovarského fotografa J. Wendlera, k němuž byl pořízen soupis k celkem 1302 diapozitivům, 303 negativům a 69 fotografiím, celkem 0,18 bm. Celkem bylo odbornými pracovníky SOkA v roce 2003 uspořádáno 24,01 bm (je třeba nezapomenout i na oněch 30,20 bm OV KSČ K. Vary, jež budou vykázány jako uspořádané až po dokončení pomůcky).

V průběhu roku bylo zaevidováno celkem 218 přírůstků o rozsahu 258,93 bm. Kromě běžných evidenčních a manipulačních prací se podařilo identifikovat dva fondy nedohledané při GI, z dříve neurčených archiválií bylo zaevidováno 5 nových fondů – archiv se tak postupně vypořádává s evidenčními nedostatky z minulých let, které se projeví při generální inventuře. Započaly manipulační práce na nezabalených přírůstcích fondu Městský národní výbor Karlovy Vary, ke konci roku 2003 bylo zpracováno a sepsáno 57 kantonů.

Badatelnu SOKA využilo 191 tuzemských a 21 zahraničních badatelů při celkem 501 návštěvě. Celkem poskytnuto 158 výpisů a opisů a 5 rešerší, celkem pro badatele vyhotoveno 336 kopií. Archiv pokračoval i ve vydavatelské činnosti – péčí ředitele M. Augustina vyšel 9. ročník Historického sborníku Karlovarska a v rámci edice Malých karlovarských monografií byla vydána v pořadí druhá monografie od dr. M. Hlinomaze k dějinám Kláštera Teplá. Podrobněji s vydanými publikacemi seznamuje samostatný příspěvek. V archivu se uskutečnily dvě exkurze studentů Soukromé střední školy pro obchod a služby Karlovy Vary s důrazem na správní a skartační činnost archivu, tři exkurze studentů Vysoké školy Karlovy Vary se zaměřením na evidenci archiválií a spisovou službu a jedna exkurze pro studenty 4. ročníku Gymnasia Ostrov. PhDr. A. Mařík přednesl na XIII. historickém semináři Karla Nejdla v Karlových Varech příspěvek k dějinám Ostrova v 20. století. Ve spolupráci s Krajským muzeem Karlovy Vary uskutečnil archiv doposud organizačně a prostorově nejnáročnější výstavu „Skvosty karlovarského archivu“ v Krajském muzeu Karlovy Vary.

P. Cais a P. Sofronová pokračovali v katalogizaci jak nových přírůstků, tak retrospektivně starého fondu, a to v programu Lanius (v listopadu převeden na systém Clavius). Celkem za rok 2003 zkatalogizováno 1330 nových záznamů. P. Cais: 414 záznamů (německé knihy a staré tisky), P. Sofronová: 916 záznamů (česká provenience). Stav knihovního fondu k 31. 12. 2003: 15 370 evidovaných publikací, nákupy a dary přibýlo 652 nových knih, výpůjčky: 123 knih.

Pracovníci archivu se účastnili vždy po pěti následujících vzdělávacích akcí: XI. archivní konference na téma Teorie, praxe a věda v českém archivnictví v Jindřichově Hradci, pracovní seminář pracovníků SOA Plzeň v Kašperských Horách, školení AS MV ČR k pořádání a archivním pomůckám v SOKA Plasy. Ředitel a zástupce absolvovali školení řidičů-referentů.

*V těchto místech bude snad již v blízké budoucnosti stát nový
Státní okresní archiv v Karlových Varech*

Archiv je i nadále rozmístěn ve stávajících prostorách centrály v Karlových Varech – Rybářích a depozitáři v Jáchymově; neutěšené prostorové podmínky dále trvají. V roce 2003 bylo však konečně získáno územní rozhodnutí ke stavbě nové archivní budovy v areálu Krajského úřadu Karlovy Vary (Dvory II). Rovněž byla dokončena přesná projektová dokumentace (ve formě pro územní řízení), zajištěn geologický průzkum parcely a stanoven nový rozpočet v cenách roku 2004. I když se nabízí možnost získání stavebního povolení, nebude k tomuto kroku zatím přistoupeno, neboť není dosud jasné, v jakém horizontu se výstavba nové archivní budovy uskuteční. Ve spolupráci s ekonomickým náměstkem SOA Plzeň byl vytvořen nový investiční záměr a podán k registraci, ta ovšem bohužel nebyla provedena. Dalším krokem bude zajištění registrace investičního záměru a dosažení příslibu financování stavby, aby mohlo být vypsáno výběrové řízení na jejího dodavatele. Díky finanční rezervě dvou náměstků ministra vnitra mohly být demolovány čtyři objekty a torzo plynové kotelny na parcele budoucí novostavby. Celá akce byla pečlivě dokumentována jak videozáznamem, tak fotograficky. Pokračovaly opravy stávající budovy centrály, nejvýznamnější z nich bylo dokončení třetí a poslední etapy opravy střechy celého objektu. Opraven, zpevněn a natřen byl i plot v ul. Sokolovská a stará rezavá brána s brankou byly vyměněny za nové. Všechny dřevěné regály na chodbě 1. patra byly nahrazeny kovovými (Final Product Karlovy Vary), ve kterých našla nové místo periodika, současně byly v místech starých regálů vydesinfikovány a vymalovány stěny. Ve dvou depozitářích byla instalována nová svítidla.

Státní okresní archiv v Klatovech

V roce 2003 pokračovali odborní pracovníci klatovského archivu zejména v pořádání a inventarizaci fondů archivů měst. Pokračovala práce na pořádání fondu Archiv města Kašperské Hory sepsáním 975 katalogizačních záznamů k nejstarší části fondu. Dokončeny v čístopisech byly inventáře k fondům AM Plánice, AM Klatovy (listiny, knihy, spisy do r. 1786) AM Rabí a Měšťanská beseda Klatovy, k posouzení jsou připraveny koncepty inventářů k fondům AM Horažďovice do r. 1786 a AM Kolinec. Byla dokončena databázová evidence (rejstříkování) sčítání lidu z r. 1910 z fondu Okresního úřadu Klatovy. Začala inventarizace městských knih fondu AM Sušice. Do fondu ONV Horažďovice byl včleněn dodatečně předaný materiál. Pokračovalo i zpracování 12 fondů škol o celkovém rozsahu 12,5 bm a hrubé pořádání fondu ONV Klatovy, rozpracován zůstává fond Svaz průmyslníků Klatovy. Plánované dokončení pomůcek k dalším již uspořádaným fondům archivů měst nebylo uskutečněno, neboť příslušná archivárka musela zastupovat nemocnou hospodárku.

Pokračovala databázová evidence archivní knihovny pořízením 113 záznamů, knihovna celkem čítá 4112 knih.

Provedeno bylo 35 skartačních řízení, při 29 přejímacích řízeních převzal archiv cca 62 bm archiválií. Průběžně byla poskytována metodická instruktáž a praktická pomoc pracovníkům spisoven, připomínkovány spisové řády organizací i SOA Plzeň. Vyhledávání archiválií pro publikaci „Územní správní vývoj“ pro OAS MV ČR. Na knižním scanneru byly přepokopírovány kroniky obcí Javorná a Čachrov.

Archivem prošlo 388 návštěv, z toho 369 spadá na vrub činnosti 228 zaregistrovaných badatelů. Drobná publikační činnost je uvedena v přehledu u jednotlivých pracovníků. Mezi činnosti archivářů patří i metodická pomoc studentům SŠ a VŠ při práci s archiváliemi a při vykonávání odborné praxe (1 student), jakož i hodnocení prací vznikajících v rámci středoškolské odborné

činnosti. Archiv přijal jednu exkurzi ze základní školy, sami pracovníci navštívili v rámci výměny zkušeností SOkA Tachov, Plasy, Domažlice a Plzeň-jih. Archiv se podílel na přípravě výstavky Nýrsko v minulosti ve spolupráci s Městským úřadem Nýrsko a na pořádání semináře kronikářů okresu Klatovy v okresním muzeu.

Z odborných akcí se archiváři účastnili semináře západočeských archivářů v Kašperských Horách, semináře k tvorbě archivních pomůcek v SOkA Plasy a celostátní konference archivářů v Jindřichově Hradci. Příslušní pracovníci prošli školením řidičů, hospodářek, školením PO a školením k programu Clavius.

Vybavení archivu se rozšířilo o 3 počítačové monitory, 2 počítače, 1 notebook, 2 tiskárny, 1 kopírku Canon, potřebné programové vybavení, několik kusů nábytku a další drobné předměty a nářadí do údržbářské dílny. Nejdůležitější stavební úpravu, hrazenou z investičních prostředků, představovalo počítačové propojení kotelny a klimatizace. Dále byly namontovány nové skřínky pro badatele a kuchyňská linka.

Kontrola z Odboru archivní správy MV konstatovala dobrý výkon práce archivu, stejně tak proběhla bez problémů komplexní kontrola protipožárního zabezpečení.

Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

Blovické archivárky věnovaly již tradičně velkou pozornost předarchivní péči a provedly během roku skartační řízení u 28 úřadů, institucí a firem. U 12 úřadů vykonaly kontrolu spisové služby, metodická pomoc byla průběžně poskytována všem institucím, které o ni požádaly, včetně všech čtyř úřadů 3. stupně, které zpracovávaly nový spisový a skartační řád. Po urgencích archiv obdržel od Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových v Plzni kopie a seznamy předávacích protokolů písemností bývalého Okresního úřadu Plzeň-jih. Tyto seznamy byly uspořádány podle referátů a jsou využívány při dohledávání písemností. Větší část písemností okresního úřadu, které neměly prošlou skartační lhůtu a které protokolárně převzal MěÚ v Přeštici, jsou dosud uloženy v Plzni a budou přestěhovány do Přeštice až po dobudování nové spisovny. Spolupráce s obecními úřady se v oblasti přípravy skartačního řízení oproti minulým létům zlepšila, většina obcí zasílá zpracované skartační návrhy v požadovaném termínu.

Celkem bylo uspořádáno a inventarizováno 6,54 bm archiválií, k nim přibývá dalších 6,15 bm zpracovaných již v roce 2002, které jsou považovány za inventarizované až letos po schválení inventářů. Šlo o fondy škol a místních školních rad, celkem bylo zaevidováno 27 nových archivních pomůcek. Pokračovalo i pořádání fondu ONV Blovice, respektive vyčleňování písemností tohoto fondu z písemností ONV Plzeň-jih spolu s písemnostmi ONV Přeštice a Stod; na tuto potřebnou činnost bohužel nebylo dostatek času. Řádně sepsány a zaevidovány byly všechny přírůstky. Očištěno a přebaleno bylo 23 bm písemností z fondu Archiv města Stod; při přebalování tohoto fondu bylo zjištěno napadení plísní. Po konzultaci s restaurátorským pracovištěm byly písemnosti doporučeným způsobem ošetřeny a jejich stav bude dále sledován. Vyčištěno a přebaleno bylo celkem 168,86 bm archiválií, z toho nově přivezeného materiálu 123,74 bm. Nové přírůstky byly řádně očištěny a uloženy do kartónů nebo zabaleny způsobem, který odpovídal jejich charakteru. Z celkového počtu přírůstků bylo 7 předáno soukromými osobami, 2 delimitací z ostatních archivů a 4 od České národní banky Plzeň. Dalších 47 písemností jsou přírůstky, které byly nalezeny v archivu při

GI v r. 2001 a dodatečně zapsány do knihy přírůstků v roce 2003 (jsou mezi nimi i písemnosti, které byly po stěhování archivu v roce 1993 odepsány v knize úbytků jako tehdy v archivu nenalezené). Vnitřní skartací bylo vyřazeno 0,13 bm písemností.

Z archivních materiálů bylo pořízeno 350 fotokopii. Na žádost obecních úřadů byly pořízeny kopie kronik obce Šťáhlavice – 1 ks, obce Šťáhlavy – 3 ks a obce a MNV Hradiště u Blatné – 2 ks. V hlavní budově i depozitáři bylo prováděno pravidelné měření teploty i vlhkosti vzduchu. V depozitáři v Hradišti byl uváděn do provozu odvlhčovací přístroj, neboť zde až do výměny střechy vlhkost překračovala 60 %.

Zaevidováno bylo 74 badatelů a 226 návštěv. Písemně bylo vyřízeno 92 žádostí a 95 telefonických dotazů. Soukromí zájemci tradičně žádali doklady k důchodovému řízení, ke konfiskacím a dalším majetkoprávním záležitostem a doklady týkající se rodokmenů. Z orgánů veřejné správy se na archiv nejčastěji obracel Pozemkový fond ČR, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Vojenská ubytovací a stavební správa v Plzni a Krajský úřad Plzeňského kraje.

Zápůjčky nebyly provedeny žádné, výpůjček bylo realizováno 6, vesměs šlo o kroniky.

Budova Státního okresního archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích – jedna z archivních novostaveb první poloviny 90. let 20. stol.

Pro studenty Gymnázia v Blovicích byla připravena jedna exkurze s přednáškou a výstavou archiválií. Ředitelka archivu seznámila starosty obcí a města Blovic na jejich jednání s činností archivu a spoluprací na úseku skartačního řízení.

Do archivní knihovny bylo zaevidováno 278 nových titulů.

Pracovnice archivu využily nabídky školicího střediska v Benešově a účastnily se kursů k efektivnímu používání programů Word a Excel v archivní praxi, kursu pro operátory programu PEvA. Tři archivářky se účastnily archivářské konference v Jindřichově Hradci, čtyři semináře západočeských archivářů v Kašperských Horách, zastoupeny byly i na valné hromadě ČAS v Praze, na semináři Krajské archivy pořádaném SÚA. Dvě pracovnice prošly školením řidičů, knihovnice školením k programu Clavius.

Administrativní a další mimoarchivní činnost zabrala ředitelce čas ve větší míře, neboť archiv nemá údržbáře ani řidiče a ředitelka např. zabezpečuje osobně i provoz a obsluhu topení a drobné údržbářské práce.

Rozpočet na věcné výdaje ve výši 915 tis. Kč doplněný o 280 tis. Kč investičních prostředků umožnil kromě běžného chodu archivu i realizaci několika rozsáhlejších oprav, které již měly havarijní charakter. Kromě drobných údržbářských prací byly provedeny rozsáhlé opravy v depozitáři v Hradišti. Uskutečnila se rekonstrukce celé střechy včetně okapů a hromosvodů, výměna trubek pro rozvod vody, rekonstrukce WC a umývárny a oprava podlahové krytiny. Pro tento objekt bylo zpracováno i celkové stavební posouzení včetně statiky. Jeho zateplení odborná firma nedoporučila. Snižování vlhkosti bylo řešeno zapínáním nově zakoupených odvlhčovačů. Depozitář byl dále vybaven novými regály. Byla pořízena počítačová síť, zakoupeny dva nové počítače a fax kombinovaný s barevnou kopírkou. Po vyřazení starého automobilu převzal archiv od tachovských kolegů do užívání vůz Škoda Felicia Combi.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Uplynulý rok 2003 byl pro Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích rokem, ve kterém do jeho práce ještě zasahovala druhá etapa reformy veřejné správy. Po zrušení okresních úřadů a převedení jejich agend na nástupnické orgány a organizace bylo třeba věnovat této akci poměrně hodně času a sledovat, zda proběhla v souladu s vydanými předpisy. V této souvislosti archiváři dohlíželi, jestli byly předány agendy a jednotlivé spisy podle seznamů určených vyhláškou MV ČR a zda bylo řádně provedeno převedení spisoven na pověřené městské úřady. Po několika urgencích archiv tyto seznamy získal a mohl provést jejich kontrolu. Pouze nezískal zápis o převedení spisovny z Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových na město Nýřany. Nedílnou součástí celé záležitosti se stalo zahájení činnosti nových pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností. V tomto případě šlo o MěÚ Nýřany a MěÚ Kralovice, jimž archiv pomohl zpracovat spisový a skartační řád a provedl k němu instruktáž. Dva archiváři (P. Hubka a K. Rom) se podíleli ještě na vypracování metodického návodu odboru archivní správy Ministerstva vnitra k vedení spisové služby, ukládání a vyřazování písemností vzniklých z činnosti pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností.

V rámci předarchivní péče archiv během roku doplňoval evidenci institucí a zařízení v archivním dohledu, která je vedena formou seznamu a registru. V souvislosti s prováděním dohledu nad skartačním řízením věnoval archiv pozornost instruktáži o spisové službě pracovníkům spisoven, hlavně pokud šlo o přípravu skartačního řízení. Během roku archiv provedl 9 skartačních řízení, při nichž převzal sedm fondů nebo částí fondů (0,71 bm) a mimo skartační řízení 5 fondů nebo částí fondů (0,13 bm). Delimitací získal 12 fondů nebo částí fondů (3,62 bm). Kromě toho převzal také fond Farní úřad Kozojedy (1,65 bm) a uzavřel na jeho uložení depozitní smlouvu. Všechny nově získané archiválie archiv řádně vyčistil, zabalil a uložil.

Podle stanovených úkolů v plánu práce se archiv soustředil na pořádání a inventarizaci fondu ONV Plasy a vypracování prozatímních inventárních seznamů: KSČ - městský výbor Kralovice, KSČ – okresní výbor Plasy a KSČ – okresní výbor Plzeň-sever, které budou zaslány příslušné komisi k posouzení. Během roku tak bylo zpracováno cca 50 bm archiválií. Ve druhé polovině roku archiv vypracoval 62 čistopisů posouzených prozatímních inventárních seznamů, po jejich schválení a zaevidování se zvýšilo zpřístupnění archiválií o 12,86 bm. Ke konci roku má archiv ve správě 1 754,82 bm archiválií.

Péče o fyzický stav archiválií v tomto roce byla zaměřena na celkovou desinfekci dvou depozitářů. Po konzultaci na SÚAr v Praze (PhMr. Bronislava Bacílková) se archiv v květnu rozhodl odborně ošetřit dva depozitáře ve 2. NP, práce provedla firma Desinsekta Plzeň. V další péči o archiválie se činnost pracoviště omezila na provedení studijních reprodukcí 5 badatelsky frekventovaných kronik kopírovací technikou. Konzervátorská dílna SOA v Plzni stále pracovala na nejstarší městské knize manětínské, kterou archiv po jejím rozebrání dal naskenovat a její podobu tak převedl na CD-ROM.

Zájem o studium archiválií uložených v našem archivu vůči minulému roku mírně narostl. Archiv navštívilo 49 badatelů, kteří zde vykonali 93 návštěv. Šlo vesměs o studenty středních a vysokých škol, vědecké pracovníky a kronikáře. Oproti předchozímu roku však narostla téměř na dvojnásobek rešeršní činnost. Za rok archiv vyřídil 323 požadavků na vyhledání dokumentů potřebných k správnímu řízení, restitucím, směnám či k upřesnění operativní evidence pozemků, zejména z fondu ONV Plzeň-sever, a to především pro regionální pracoviště Pozemkového fondu ČR, Ministerstvo zemědělství – pozemkový úřad a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Z jiných fondů se pak vyřizovaly požadavky pro orgány obcí a soukromé žadatele ve věci státního občanství, důchodového pojištění apod. V této souvislosti archiv provedl 6 656 ověřených kopií těchto dokumentů.

Prezentace archivu na veřejnosti se dělá většinou formou exkurzí. Během roku jich bylo celkem pět, z toho tři z místní školy. Jednu skupinu tvořili studenti archivnictví FF MU v Brně vedení PhDr. J. Štůračovou. Další byla skupina účastníků pracovního semináře k rekonstrukci Staré plaské cesty, který se konal pod patronací okresního muzea v přednáškovém sále archivu. Přednášková činnost se v tomto roce omezila na dvě vystoupení ředitele pro místní společenské organizace. Archiv poskytl svůj přednáškový sál i pro významnější společenské akce. Využilo jej okresní sdružení Svazu měst a obcí Plzeňského kraje k volební schůzi. Místní gymnázium zde mělo besedu se senátorem Vladimírem Železným o úloze a významu sdělovacích prostředků v současné

společnosti. Město Plasy tu uskutečnilo šest plenárních zasedání městského zastupitelstva a setkání představitelů města s náměstkem krajského hejtmána a vedoucími funkcionáři krajského úřadu při kolaudaci nového školního hřiště.

Drobná publikační činnost zaměstnanců archivu za uplynulý rok je zastoupena jejich články v Archivním zpravodaji, Ročence SOA v Plzni a psaním článků do dalších periodik – Plaského zpravodaje, Kralovického obzoru a Kroniky regionu. V těchto zpravodajích archiváři publikovali celkem 32 článků s archivním, historickým a vlastivědně místopisným zaměřením, jejich soupis je uveden v přehledu bibliografie. Archiv vydal minulý rok již v 8. ročníku v nákladu 550 kusů dvě dvojčísla Archivního zpravodaje, zaměřeného na regionální historii a kronikářství a určeného především obcím a městům okresu Plzeň-sever. Archiváři K. Rom a M. Pešíková se podíleli na vydání drobné publikace o žebnickém kostele a jeho varhanách.

Příruční knihovna archivu se za rok 2003 rozrostla o 377 knih, z toho 94 svazků činí tzv. literatura regionální. K 31. 12. má archiv evidováno v knihovně 9 807 svazků. Kartotéka knihovny je vedena v počítačové podobě v programu Knihopis, který byl koncem roku převeden do programu Clavius. K svázání dodal archiv během roku 300 knih a časopisů. Vazbu provedlo Styl v.d.i. v Plzni.

V rámci dalšího vzdělávání zaměstnanců, které je potřebné k výkonu práce, prošli všichni zaměstnanci školením bezpečnosti práce a požární ochrany. Tři zaměstnanci absolvovali jednodenní školení řidičů referentských vozidel. Tři archivářky se zúčastnily semináře k aktuálním otázkám archivnictví v Kašperských Horách. Jeden archivář byl na semináři ke krajským archivům, rovněž jeden na semináři o slovenském archivnictví, oba semináře pořádala Česká archivní společnost ve Státním ústředním archivu v Praze. Tři archiváři se zúčastnili 10. archivní konference v Jindřichově Hradci. Čtyři archiváři byli přítomni na semináři o archivních pomůckách v Plasích, dva archiváři na prezentaci knihovnického programu pro archivy v Plasích. Jedna archivářka prošla školením operátorů knihovnického programu Clavius v Tachově.

Přestože archiv působil v nové budově už čtvrtým rokem, bylo třeba ještě dokončit řadu věcí. V tomto roce se konečně podařilo dovybavit nábytkem poslední kancelář a badatelnu. Vybavení výpočetní technikou doznalo rovněž pozitivního posunu, archiv si zajistil čtyři nové výkonnější počítače a jeden server. Kvalitnější, rychlejší a levnější připojení na internet zajišťuje od března pro archiv firma Planet Ing. Jana Rovnera prostřednictvím mikrovlnného spojení s Českými radiokomunikacemi přes společnou anténu na místním gymnáziu.

Po třech letech užívání objektu nového archivu se v tomto roce dělaly poslední dokončovací práce jak na vlastní budově, tak v jejím okolí. Posledními stavebními pracemi okolí bylo zpevnění svahů u parkoviště betonovými travními tvarovkami a provedení odtokové strouhy za objektem archivu, která odvádí povrchovou vodu tekoucí ze strání mimo objekt a jeho přístupové cesty. Přes strouhu byl ještě vybudován přejezdový můstek k dílnám firmy ITECC Praha. Kvůli zamezení hnízdní jiríček pod střešními přesahy dal archiv nalepit na tato místa po celém obvodu budovy kluzké plastové lišty. Všechny stavební práce zajišťovala plzeňská firma Ing. Evžen Kaucký.

Personální stav archivu se oproti minulému roku nezměnil. Půl roku – od 1. července do 31. prosince – působil v archivu Mgr. Radovan Lovčí, který zde pracoval na místě neobsazené funkce v SOkA Sokolov. Zpracoval databázi regionální bibliografie a doplnil databázi osobností okresu Plzeň-sever.

Státní okresní archiv v Rokycanech

V roce 2003 byla hlavní pozornost pracovníků archivu zaměřena na dokončení skartačních řízení zaměřených na převzetí písemností bývalých národních výborů do archivu. Kromě bývalého MěNV Rokycany se skartace týkala 12 bývalých národních výborů v menších obcích, rozsáhlejší a náročnější byla ve Strašicích, Mirošově a Hrádku.

V r. 2003 získal archiv významnou sbírku historicky cenných písemností z osobního archivu herce Václava Kotvy, pocházejícího z Radnic na Rokycansku. Jde o několik desítek svazků dokumentů z jeho herecké činnosti v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, v Činoherním klubu v Praze a v Národním divadle v Praze; rovněž velmi cenné jsou Kotvovy kroniky divadelního spolku v Radnicích. Během roku převzal archiv přírůstky o rozsahu 83,71 bm, celkem jeho depozitáře obsahují 2881,55 bm archiválií rozčleněných do 1141 fondů.

Pořádáním archivních fondů a inventarizací se v r. 2003 zabývali především Mgr. Jindřich Fajt a Mgr. Hana Hrachová. Uspořádány a zinventarizovány byly fondy archivů obcí Visky, Veselá, Vejvanov, Vitinka a Klabava v rozsahu po vnitřní skartaci a delimitaci 1,65 bm, dále MNV Sklená Huť, Bezděkov a Březina v rozsahu 3,12 bm. Mgr. H. Hrachová opravovala a doplňovala archivní pomůcky k 9 fondům AO Příkosice, Přívětice, Mešno, Kařízek, Ejpovice, Smědčice, Šťápole, Kařez a Strašice a k 6 fondům MNV Bušovice, Štítov, Příkosice, Šťápole, Trokavec a Cheznovice; u větší části těchto fondů bylo provedeno i definitivní označení evidenčních jednotek. Výše uvedené inventáře jsou v připomínkovém řízení.

Pokračovaly práce na inventarizaci rozsáhlého fondu Městský národní výbor Rokycany 1945-1990, jehož dokončení se bohužel stále oddaluje v důsledku neustálých neočekávaných přírůstků ze skartačních řízení. Rozpracovány zůstávají fondy Archiv obce Vranov a MNV Vranov.

Jindřich Fajt uspořádal a zpracoval prozatímní inventární seznam fotografií náležejících do fondu Dům penzion Rokycany (vyčleněných z fondu MěNV). Rovněž uspořádal a zpracoval soupis příloh k městské kronice Hrádku u Rokycan (jde o soubor fotografií o rozsahu několika bm). Jako specialista v oboru obecních znaků a praporů velmi dobře spolupracoval s řadou obcí, kterým navrhl užívání znaku i praporu. V současné době se snaží shromáždit všechny podklady k užívaným znakům a praporům v obcích rokycanského okresu.

Využívání archiválií je značně intenzivní. V roce 2003 bylo zaznamenáno 344 badatelských návštěv a 127 badatelů. Badatelský zájem se od původního studia genealogie rozšiřuje o studenty vysokých škol, zpracovávajících seminární a diplomové práce, rovněž stoupá zájem o historii obcí, spolků, organizací a škol.

Publikační činnost archivu byla v roce 2003 značně bohatá i díky již zmíněnému získání osobního archivu herce Václava Kotvy z Prahy. Z jeho literární tvorby vznikly dvě sbírky básní a vzpomínek z jeho hereckého života. První sbírka básní nese název „Vyznání“ a druhá „Veršem a prózou“. U příležitosti semináře kronikářů bylo vydáno i první číslo Archivních listů. V roce 2003 zpracoval Petros Cironis publikaci Rokycanský uličník, zabývající se historickým popisem ulic a náměstí v Rokycanech od nejstarších dob podnes, a brožuru Smutek sluší Karyatidám. Dále vydal archiv již 16. svazek sborníku Minulostí Rokycanska a vytiskl Ročenku Státního oblastního archivu v Plzni 2002. Zpracováním příslušné části hesel se ředitel archivu podílel na Soupisu vedut sv. II/3.

Pro knihovnu získal archiv kromě pravidelně odebíraných periodik 107 svazků darem a 97 koupí. Archivní knihovna čítá 12 416 svazků.

P. Cironis ml. a Vl. Týcová zpracovali významnou pomůcku pro badatele zabývající se regionální historií i pro odborné pracovníky archivu - rozsáhlou bibliografii Rokycanska (zatím zpracováno 1159 autorských hesel), která bude dokončena v r. 2004 excerpací posledních svazků regionální literatury. Pro snadnější vyhledávání ve fondech, na něž směřují četné badatelské dotazy, byl vypracován jmenný rejstřík žádostí o vydání osvědčení o státním občanství, které jsou součástí fondu ONV Rokycany. Zahrnuje 20 492 žádostí z let 1931-1960. Ke zpracování tohoto rejstříku bylo přistoupeno zejména proto, že se množí žádosti o zjištění trvalého bydliště či o poskytnutí státního občanství zejména od osob žijících dlouhodobě v zahraničí. Z téhož důvodu zpracovali Mgr. Petr Cironis ml. a Vl. Týcová jmenný (abecední) rejstřík evidenčních karet přechodně a trvale bydlících obyvatel v Rokycanech od r. 1945, který obsahuje 7 263 osob, a jmenný rejstřík osob postižených dle „malého dekretu“, zahrnující více jak 3000 osob.

V r. 2003 byl jako každoročně svolán seminář kronikářů, jehož se zúčastnilo 41 kronikářek a kronikářů. U příležitosti tohoto odborného setkání vydal archiv první číslo Archivních listů věnované z valné části výročí prvního čarodějnického procesu v Rokycanech v r. 1573 a dalším podobným procesům, které se odehrály v pozdější době a také herci Václavu Kotkovi. V posledních letech došlo ke značné obměně kronikářů zejména v důsledku úmrtí starších kronikářů, takže význam setkání archivářů zvláště s novými kronikáři je značný. Potěšitelný ohlas mezi českými kronikáři zaznamenala archivem vydaná brožura „Kroniky a kronikáři“, která byla v r. 2003 na požádání vyexpedována do více jak dvaceti měst a obcí. Činnost dále vyvíjela i Historicko-dokumentační komise Českého svazu bojovníků za svobodu, o které pojednává samostatný příspěvek.

V roce 2003 činily příjmy archivu ze správních poplatků a z prodeje publikací celkem 7.818 Kč. Rozpočet archivu na věcné výdaje činil 1.000 000 Kč, v polovině roku pak byly schváleny investice v částce 200.000 Kč na nákup a montáž kovových regálů. Tato akce zahrnující i rozsáhlé stěhování archivního materiálu skončila koncem listopadu. Archiv tak získal v depozitářích dalších asi 400 bm ukládacího prostoru. V pěti depozitářích bylo položeno linoleum, čtyři depozitáře byly vymalovány, byla rekonstruována umývárna a WC v přízemí budovy a vybetonován nájezd před garáží a podlaha garáže. Začala modernizace počítačové sítě v archivu zakoupením 3 nových počítačů, dvou monitorů a notebooku. Rovněž byl koupen nový knihovní program Clavius a 2 programy Windows – XP Professional.

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích

V rámci předarchivní péče převzal archiv od příslušných úřadů seznamy spisů delimitovaných mezi bývalým Okresním úřadem Sokolov a městskými úřady Sokolov a Kraslice a Krajským úřadem Karlovy Vary a spisů uložených ve spisovně bývalého OkÚ Sokolov, které spravuje Městský úřad Sokolov. Pracovníci archivu provedli 23 průzkumů spisoven, 12 instruktáží ke spisové službě a u 10 institucí posoudili spisové a skartační řády. Během 24 skartačních řízení spojených s archivní prohlídkou povolili vyřadit ke zničení 290,19 bm písemností.

Hlavní zpracovatelskou prací, na které se podíleli všichni pracovníci, byla inventarizace fondu Městský národní výbor Chodov (po zpracování a rozsáhlé vnitřní skartaci 18,29 bm). Koncept inventáře byl v závěru roku předložen k posouzení. Dále byly zpracovány, avšak dosud nezaevidovány čistopisy ke čtyřem fondům místních národních výborů – MNV Libavské údolí, Lomnice, Nová Ves a Vřesová.

K 31. 12. 2003 bylo v archivu uloženo 1398 archivních fondů o celkovém rozsahu 3745,98 bm, z toho 520,73 bm inventarizováno a 3225,25 bm nezpracováno. Během roku archiv převzal 20,22 bm přírůstků zejména od městských a obecních úřadů, škol a dalších institucí veřejné správy. Od SPA Sokolovská uhelná převzal archiv jednu knihu a 31 map, sbírka soudobé dokumentace byla průběžně doplňována a rozrostla se o dva kartony. Pro osvětové, badatelské a úřední účely bylo zpracováno 729 kopií, v rámci těchto služeb byly vybrány správní poplatky v částce 11 255,- Kč.

Stav klimatu v depozitářích byl vyrovnáván devíti odvlhčovači, od listopadu dalšími čtyřmi, jimiž se vcelku daří dosahovat při proměnlivosti teploty příznivějšího vývoje relativní vlhkosti. Konzervační dílna SOkA Domažlice dokončila restaurování dvou úředních knih z fondů Archiv města Horní Slavkov (1587 – 1592) a Archiv města Krásno (1597).

Archiv navštívilo 79 badatelů při 150 badatelských návštěvách. Pro žadatele vypracovali archiváři 90 rešerší a 28 písemných informací týkajících se zejména záležitostí státního občanství, pobytu obyvatel, nucených prací za druhé světové války, restituce majetku obcí a měst a dokumentace stavebních objektů. Vedle toho poskytl archiv mnoho informací telefonicky. Ředitel archivu přednesl čtyři přednášky s archivní, spisovou a historickou tematikou a se svými kolegy se podílel na přípravě tří výstav – ke 130. výročí Střední odborné školy v Kynšperku nad Ohří (září 2003), výstavy kronik a příloh kronik k historii obce Jindřichovice (červen 2003) a výstavy Pocta Antonu Gnirsovi a Anně Gnirsové (červen 2003). Archiv navštívili při exkurzi pracovníci spisoven a podnikového archivu Sokolovská uhelná, a.s. Sokolov.

Knihovna archivu zaznamenala 148 přírůstků. Po pořízení programu Clavius byla zahájena evidence knihovního fondu v tomto programu.

Kontrola OASMV provedená v roce 2003 uložila jako hlavní opatření vypracování čistopisů pomůcek již posouzených v SOA Plzeň a opravy v základní evidenci Jednotného archivního fondu (pořadače a fascikly vést jako balíky).

V. Vlasák a E. Vlasáková se účastnili semináře ke zpracování archivních pomůcek v SOkA Plasy 12. 6. 2003 a spolu s dalšími dvěma kolegyněmi semináře k aktuálním otázkám archivnictví v Kašperských Horách 20. – 22. 10. 2003. M. Čermáková se účastnila školení ke knihovnickému programu Clavius v SOkA Tachov 15. 10. 2003, ředitel V. Vlasák absolvoval školení řidičů a provedl pro zaměstnance školení BOZP.

Bezpečnostní odbor MV Praha provedl audit bezpečnostní ochrany objektu, podle jehož závěru byly instalovány v budově bezpečnostní prvky. Pro objekt byla vypracována požadovaná bezpečnostní dokumentace. Vybavení archivu bylo doplněno čtyřmi odvlhčovači, dvěma novými počítači, jedním notebookem a jedním monitorem. Kromě pravidelných revizí a údržby pozemku

proběhla oprava a údržba střechy zámecké budovy, rekonstrukce garáže a místnosti vedle garáže, byla vyměněna část vnitřních oken. Problémy s dodávkou vody byly řešeny zatím bez definitivního výsledku s několika vodohospodářskými firmami z Plzně, Chebu a Sokolovska.

Státní okresní archiv v Tachově

Hlavní snahou archivu v oblasti předarchivní péče bylo v uplynulém roce zejména dokončení skartace písemností zaniklého OkÚ a současně pokračování v dohledávání a soustřeďování agendy někdejšího OÚNZ, resp. jeho složek. První úkol se podařilo splnit víceméně dle představ archivu, archiválie jsou již zpracovány a uloženy. Výsledky pátrání po písemnostech zdravotnických zařízení jsou méně radostné a seznamuje s nimi samostatný příspěvek.

Po dohodě s původci či na základě jejich žádostí se uskutečnily metodické návštěvy ve věci spisové služby mj. u městských úřadů Bor a Stříbro, obecního úřadu Stráž a na Poliklinice Tachov. Školení spisové služby proběhla u Městského úřadu v Tachově, pro ředitele školských zařízení Tachovska, pracovníky Obecního úřadu Milíře, Polikliniky Tachov a reprezentanty tří soukromých firem. Při komunikaci s nově přihlašovanými původci je využíván systém Registr.

Podle došlých návrhů na vyřazení písemností se uskutečnilo 18 skartačních řízení u 16 institucí, mj. Městského úřadu Tachov, Bor, Planá, obecních úřadů Erpužice a Stráž, Okresní veterinární správy Tachov a Polikliniky Tachov. Ve 12 případech byly vybrány archiválie k uložení. Celou první polovinu roku probíhal dohled nad dokončením delimitace písemností Okresního úřadu Tachov. V únoru proběhlo školení jeho někdejších pracovníků, nyní zaměstnanců nástupnických úřadů, k problematice delimitace a následně se podařilo zajistit vytvoření nových, odpovídajících delimitačních protokolů. Při dvou rozsáhlých skartačních řízeních převzal archiv ze spisovny zaniklého okresního úřadu kromě jiných i všechny zbylé písemnosti bývalého Okresního národního výboru Tachov do roku 1960, celkem šlo o více než 200 bm písemností.

Průběžná jednání s Biskupstvím Plzeňským ohledně spisové služby u farních úřadů vyvrcholila setkáním nad návrhem depozitní smlouvy, který má v současné době biskupství k připomínkovému řízení.

Ke schválení byl do SOA zaslán koncept inventáře fondu „Záložna–Kampelička Bernartice“. Bylo dokončeno pořádání fondu Archiv města Kladruby včetně konceptu inventáře kromě úvodu a závěrečné redakce. Práce na inventarizaci fondu ONV Tachov, resp. ONV Stříbro z let 1945-1960 nebylo možné zahájit, neboť do obou těchto fondů v r. 2003 přibýly významné přírůstky. Oba fondy však tím byly konečně uceleny. Revizemi fondů AM Stříbro, resp. MěNV Stříbro byly uzavřeny revizní práce všech fondů. V rámci revizí došlo k vytřídění archiválií 3 nových fondů a do dalších 8 byly materiály přiřazené. Do konce roku 2003 archiváři zpracovali seznamy archiválií pro interní a badatelskou potřebu u většiny fondů nacházejících se v archivu, žádný ze seznamů však není evidován jako prozatímní inventární seznam a počítá se s nimi pouze jako s podklady pro následnou inventarizaci.

Přírůstky za rok 2003 činily 271,72 bm písemností. Do 21 fondů tak přibýly archiválie z řádných skartačních řízení, do sedmi v rámci převzetí mimo skartační řízení a do devíti v rámci delimitací z jiných archivů. Badatelsky atraktivním přírůstkem je jistě kronika města Stříbra (1878 – 1983), která spolu se šesti dalšími letos získanými kronikami zvedla počet tohoto typu písemností

nacházejících se ve fondech tachovského archivu na 336 kusů. Kupní smlouvou byl pořízen osobní fond lékaře a regionálního historika Karla Mácy z Boru u Tachova. Díky spolupráci se SOkA České Budějovice a JVK České Budějovice se archivu podařilo zachytit důležitou archiválii náležející k fondu AM Bor – „Právní knihu města Boru“ z let 1577 - 1640, která obsahuje mj. rukopis rychtářského řádu z konce 16. stol. Knihu se přes veškerá jednání s majitelem, městem Netolice, nepodařilo převést do našeho fondu, proto byla vypůjčena a naskenována. V rámci digitalizace archiválií byly dále počítačově zpracovány kroniky tří obcí Cebiv, Domaslav a Horní Polžice a částečně byla digitalizována kronika Michalových Hor. Zpracování kroniky Chodové Plané bylo odloženo z důvodu pomoci při kompletaci duplikátů matrik do roku 1949, o kterou požádala matrika MěÚ Tachov. Bylo též oboustranně naskenováno 650 historických pohlednic zapůjčených různými sběrateli a dokumentujícími lokality v okrese, což je zejména obcemi velmi žádaný materiál.

Vlivem neobvykle vysokých letních teplot se nedařilo mimo zimní období udržet optimální mikroklima v depozitářích, mírně překročeny byly hodnoty vlhkosti a zejména teploty. Do restaurátorské dílny SOkA Domažlice zadal archiv 23 poškozených archiválií (10 listin, 3 knihy, 3 svazky písemností a 7 map), práce na těchto archiváliích budou pokračovat i v r. 2004. Dále probíhala spolupráce s restaurátorem p. Šimečkem ohledně skleněných negativů fondu Fotoateliér Weps, Weinmann Planá. V průběhu roku bylo zpracováno cca 400 negativů.

V archivní badatelně využilo informační zdroje 154 badatelů při celkem 249 návštěvách.

Archiváři vypracovali celkem 116 rešerší zejména pro různé úřady státní správy a samosprávy. Pro jednotlivé žadatele bylo vystaveno 43 výpisů souvisejících zejména s potvrzením o zaměstnání nebo o absolvování některé z regionálních škol.

Webové stránky archivu byly umístěny do nového webového prostoru a jsou přístupné na adrese <http://www.soka-tc.cz>. Z vnějšího hlediska se stránky nijak nezměnily. Jejich zdrojový kód však prošel důkladnou revizí tak, aby odpovídal mezinárodnímu standartu a aby byl přístup k informacím zaručen co nejširšímu okruhu uživatelů.

Nadále se rozvíjela tradiční spolupráce se základními i středními školami v regionu. Při 19 exkurzích přišlo do archivu za poučením 296 žáků a studentů. Ředitelka archivu se podílela jako členka poroty na pořádání soutěže Mladý historik – poznej své město. Téměř všichni žáci druhého stupně tachovských ZŠ absolvovali v archivu výuku dějepisného semináře na téma „Co je to archiv“, na exkurzi přišli žáci ZŠ Přimda. Stejně tak studenti 5. a 6. ročníku tachovského gymnázia průběžně do SOkA docházeli na historický seminář a při tvorbě seminárních prací na historická témata se osobně seznamovali s historickou praxí. Užitečně se rozvíjela i spolupráce s vysokými školami. Na základě žádosti Jihočeské univerzity absolvovala v archivu praxi studentka Marie Kapalínová. S Fakultou humanitních studií UK Praha, konkrétně dr. Matouškem, archiv dlouhodobě spolupracuje na projektech prezentujících historii našeho regionu (krajina bojišť 30leté války). Exkurzi v SOkA absolvovalo i 14 dobrovolných vlastivědných pracovníků z Německa. Každoroční školení kronikářů proběhlo 18. dubna. Hlavním tématem kronikářské práce na r. 2003 se stalo „zaměření na detail“.

Publikační činnost archivu představovaly pravidelné příspěvky M. Vetráka do regionálního deníku a týdeníku. M. Novotná se podílela na publikaci Podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku a pro Klub přátel K. Haranta Bezručice a Fair play klub Tachov připravila přednášky o Kryštofu Harantovi.

Knihovnická činnost v r. 2003 byla zásadním způsobem ovlivněna přechodem z databáze Knihopis na program Clavius, který způsobil problémy a skluz v zapisování. Knižní fond SOkA se rozrostl o 1157 titulů zapsaných v přírůstkovém seznamu na konečných 9 482. Svázány byly průběžně doplňované řady periodik, noviny a dosud nesvázané tituly uložené v knihovně. Zejména kronikáři velmi žádaný soubor výstřžků byl doplněn o 1210 článků zapsaných v programu Knihopis. Nové přírůstky zaznamenala i sbírka dobových regionálních pohlednic, soubor plakátů a sbírka soudobé dokumentace.

Vzhledem ke stabilizované systemizaci nebylo reálné navýšení počtu pracovníků o 1 úvazek konzervátora a počet zaměstnanců je i nadále 9. Archivář Jan Edl postoupil ve studiu archivnictví na FF UK do druhého cyklu studia. Všichni zaměstnanci si průběžně dle možností doplňovali kvalifikaci a odborné zkušenosti účastí na seminářích pořádaných Státním ústředním archivem v Praze (Krajanské archivy, XII. seminář restaurátorů a historiků), Státním oblastním archivem v Plzni (Tvorba archivních pomůcek, seminář západočeských archivářů v Kašperských Horách) a kursech nabízených IMS v Benešově (Kurz pro operátory programu PEvA a pro administrátory programu PEvA, Internet v archivní praxi). Dále se pracovníci v rámci firemních prezentací seznámili s programem Janus a dne 15. 10. 2003 proběhlo v prostorách SOkA Tachov školení pro práci s programem Clavius, kterého se účastnilo po jednom pracovníku z každého archivu oblasti. Archiv měl své zástupce na konferenci „Církevní archivy a fondy v České republice“ ve Vranově u Brna a na valné hromadě České archivní společnosti. Příslušní zaměstnanci absolvovali školení BOZP a PO a školení řidičů.

Rozpočet na věcné výdaje, který byl z původních 663 000,- Kč v květnu a prosinci posílen na 1 741 100,- Kč, umožnil v rámci dlouhodobého plánu údržby a oprav objektu v listopadu provést výměnu oken ve 3. poschodí a účelně vybavit oba pořádací prostory archivu odpovídajícím nábytkem včetně doplnění regálů. Za částku určenou na investice získal archiv nový osobní automobil Škoda Fabia. V rámci obnovování výpočetní techniky byly pořízeny dva notebooky, server, dva barevné LCD monitory, DVD vypalovačka, oboustranná tiskárna a další drobné vybavení. Převodem ze SOkA Klatovy získal archiv filmový scanner. Software archivu byl rozšířen o knihovní systém Clavius. Na konci roku 2003 byl proveden přechod z kancelářského balíku 602PC Suite 2001 na OpenOffice a upgrade programu PEvA z verze 1.2 na verzi 1.5beta. V dubnu 2003 byla zprovozněna doména soka-tc.cz společně s doménami soaplzen.cz a archivplzen.cz. Připojení k internetu bylo po zjištění nevýhodnosti ISDN linky změněno na mikrovlnné. Na základě dohody se SOkA Domažlice, Plzeň-sever a Sokolov prováděl informatik SOkA Tachov i správu sítí jmenovaných archivů a spolupracoval s informatikem SOA Plzeň. V různých fázích se nachází tvoření přístupových systémů k jednotlivým typům archiválií (pohlednice) či informačních pomůcek (inventáře, knihovna) a evidence archivního majetku, v některých případech však byla práce pozastavena z důvodu nutnosti širší diskuse v rámci oblasti.

Personální stav SOA Plzeň v roce 2003

Uplynulý rok 2003 přinesl centrále Státního oblastního archivu v Plzni začátek výrazných personálních změn. Po čtyřiceti letech se s archivem rozloučil jeho bývalý ředitel PhDr. Vladimír Bys-trický, CSc., který odešel s koncem roku do důchodu společně s pracovníci sekretariátu Eliškou Richterovou a zakladatelkou konzervační a restaurátorské dílny plzeňského archivu Věrou Paye-rovou. Novým ředitelem se stal po výběrovém řízení od 1. 8. PhDr. Petr Mužík, v letech 1973 – 1990 ředitel SOkA Domažlice a od roku 1990 působící ve státní správě zejména jako kancléř Okresního úřadu Domažlice. Plzeňskou restaurátorskou dílnu opustil k 31.8. i Petr Černý. Náhradou za něj přišla od 1.10. nová konzervátorka Jana Beková. K 11.11. odešla do důchodu Radoslava Šestáková. V důsledku restrikce nařízené ministerstvem vnitra odešel s koncem roku Jan Holubec, jehož místo archiváře bylo zrušeno. Obdobně bylo zrušeno i místo paní Richterové a jedno místo uklízečky ve Žluticích poté, co odešla do důchodu Anna Koudelová. Po dlouhodobé nemoci odešel k 5.6. do invalidního důchodu řidič a údržbář František Neumaier, jehož práci zastával již od začát-ku roku 2003 nově nastoupivší Václav Pelcr. Kromě stálých pracovníků vypomáhal archivu v obdo-bí 3.3. – 31.10. Tomáš Štumbauer, který zde vykonával civilní službu, dále jako brigádník od 1.3. do 30.7. Jan Pilmajer a od 1.10. pracuje v badatelně praktikant Jiří Jíša.

Ke změnám došlo i v okresních archivech. Dvě pracovnice SOkA Domažlice odešly na mateř-skou dovolenou - k 1.3. konzervátorka Petra Vránová, na jejíž místo byla přijata již dřívějším půso-bením v uvedeném archivu osvědčená Miroslava Bauzová, a v závěru roku odešla ze stejného důvodu archivářka Miloslava Svobodová. Její místo zaujala Mgr. Radka Kinkorová, absolventka oboru historie na FFUK Praha s archivní praxí. Po deset týdnů od 21.1. do 31.3. vypomáhala v ar-chivu Jana Štenglová jako stážistka na praxi zprostředkované Úřadem práce.

Pro státní okresní archiv v Chebu znamenal rok 2003 ochuzení o jedno pracovní místo, z po-čátečního stavu 18 zaměstnanců zbylo ke konci roku jen 17. Na vlastní žádost rozvázali pracovní poměr údržbář Josef Syvala (k 31.3.) a uklízečka Danuše Syvalová (k 31.7.). Místo druhého údržbá-ře již nebylo obsazeno, byly jím navýšeny dosavadní poloviční úvazky v Klatovech a Domažlicích. Na místo uklízečky nastoupila v srpnu 2003 Milena Zapletalová. V Karlových Varech odešla k 1.4. do starobního důchodu dlouholetá uklízečka archivu Miloslava Kloboučková, na její místo nastou-pila po výběrovém řízení Hana Jiráčková. Od počátku května 2003 byl dlouhodobě nemocen údrž-bář Miria Pilař, kterého od září do konce roku dočasně nahradil bývalý údržbář - důchodce Otto Seeman.

Změny doznalo i obsazení v SOkA Klatovy. Dva pracovníci převedení v loňském roce v rámci delimitace z okresního úřadu ukončili pracovní poměr dohodou – hospodářka Hana Dolanská ke dni 15.6. a Petr Hankus k 30.4. Na místo hospodářky nastoupila k 1.7. Eva Znojová, absolventka ar-chivního kursu na FF UK Praha s devíti lety odborné praxe v mostecké pobočce SOA Litoměřice, a na místo údržbáře nastoupil od 1.5. Zdeněk Petráš, absolvent plzeňské elektroprůmyslovky s šestnácti lety praxe. Současně byl dosud poloviční úvazek údržbáře zvýšen na plný a archiv tak dosáhl počtu devíti systemizovaných míst.

Dva odchody zaznamenal SOkA Sokolov v Jindřichovicích, který opustily dvě archivářky - k 30.6. Šárka Königsmarková a k 12.12. Hana Kočalková. Výběrové řízení na jejich nástupkyně proběhlo v závěru roku. Uvolněné místo bylo dočasně převedeno do SOkA Plzeň-sever v Plasích,

který tak od 1.7. do konce roku mohl nabídnout práci absolventu FFUK Praha Mgr. Radovanu Lovčímu. Zbývající archivy v oblasti, tedy Plzeň-jih, Rokycany a Tachov, přečkaly rok 2003 ve stabilním složení s výjimkou dočasného zástupu nemocné tachovské uklízečky Aleny Nečilové Elenou Zelenkovou.

Celkem zaměstnával SOA Plzeň v roce 2003 pracovníky na 130 systemizovaných místech, od 1. 1. 2004 se tento počet o tři snižuje na 127.

Vybrané ekonomické ukazatele Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003

Vybrané ukazatele rozvahy k 31.12.2003 (údaje v tis. Kč)

Stálá aktiva	199 489	Vlastní zdroje	201 406
Software	89	Majetkové fondy	199 559
Drobný dlouhodobý nehm. majetek	1 477	FKSP	452
Pozemky	17 651	Rezervní fond	111
Umělecká díla	85	Saldo výdajů a nákladů	1 276
Stavby	121 350	Saldo příjmů a výnosů	8
Samostatné movité věci	31 060	Cizí zdroje	3 479
Ostatní dlouhodobý hm. majetek	27 777	Krátkodobé závazky	3 479
Oběžná aktiva	5 396		
Zásoby	22		
Pohledávky	1 490		
Finanční majetek	3 884		
AKTIVA CELKEM	204 885	PASIVA CELKEM	204 885

Čerpání rozpočtu v roce 2003 v SOA celkem (údaje v tis. Kč)

Položky výdajů	Rozpočet	Skut. výdaje
501 platy zaměstnanců	26 523	26 523
502 OOV	530	530
503 pojistné zdr. a soc.	9 320	9 310
513 nákup materiálu	5 925	5 916
515 paliva a energie	3 622	3 620
516 nákup služeb	4 645	4 643
517 ostatní nákupy	9 035	9 030
518 zálohy a jistiny	2	2
519 neinvestiční nákupy	61	61
534 převody vlastním fondům	530	543
536 transfery rozpočtům	10	10
542 náhrady obyvatelům	2	2
5 CELKEM	60 205	60 190

Čerpání rozpočtu na věcné výdaje v roce 2003 podle vnitřních organizačních jednotek (v Kč)

	rozpočet	skutečnost
SOA Plzeň celkem	22 629 000	22 624 301
SOA Plzeň	6 046 990	6 053 990
SOkA Domažlice	1 394 800	1 393 890
SOkA Cheb	3 655 000	3 654 051
SOkA Karlovy Vary	4 320 850	4 320 069
SOkA Klatovy	1 369 300	1 366 042
SOkA Plzeň-jih	905 640	903 648
SOkA Plzeň-sever	1 185 400	1 184 094
SOkA Rokycany	992 630	992 488
SOkA Sokolov	1 017 290	1 015 698
SOkA Tachov	1 741 100	1 740 331

Přehled množství a zpracovanosti archivních fondů ve Státním oblastním archivu v Plzni k 31. 12. 2003

Archiv	Celkem archiválií		Zpracovanost v bm	
	Počet fondů	Rozsah v bm	Uspořádáno	
			celkem	z toho inventar.
SOA Plzeň	1 216	15 603,68	6 047,24	4 800,78
Depozitní smlouvy	13	187,73	11,23	11,23
SOkA:				
Domažlice	1 522	2 837,93	531,06	501,21
Cheb	1 129	4 867,43	2 242,60	1 626,93
Karlovy Vary	1 505	3 366,37	643,20	495,68
Klatovy	1 836	3 808,67	816,93	816,93
Plzeň – jih	1 183	2 286,57	930,57	810,33
Plzeň – sever	1 084	1 754,82	171,10	158,24
Rokycany	1 141	2 881,55	665,73	620,14
Sokolov	1 398	3 745,98	520,73	520,73
Tachov	962	2 868,14	469,26	365,28
SOkA celkem	11 760	28 417,46	6 991,18	5 915,47
SOA + SOkA celkem	12 989	44 208,87	13 049,65	10 727,48

Přehled archivních pomůcek zanesených do evidence JAF v roce 2003

Přehled obsahuje všechny nově zaevidované pomůcky s uvedením názvu pomůcky, časového rozsahu fondu, druhu pomůcky (PIS = prozatímní inventární seznam), autora, roku vzniku pomůcky a evidenčního čísla pomůcky v archivu.

Státní oblastní archiv v Plzni

KSČ – celouťvarový výbor Krajské správy Sboru národní bezpečnosti Plzeň, 1952 – 1975, inventář, M. Pešťák, 2003, evid. č. pom. 471

První klatovská parostrojní továrna na prádlo, Kothal a Stadler, Klatovy, 1939 – 1948 (1950), inventář, E. Wasková, 1998, evid. č. pom. 472

KSČ - celouťvarový výbor Krajské správy ministerstva vnitra Karlovy Vary, (1948) 1950 – 1960, inventář, M. Pešťák, 2003, evid. č. pom. 473

Velkostatek Palvinov - Vatětice, 1645 – 1948, inventář, L. Váňová, 2003, evid. č. pom. 474

Velkostatek Velké Dvorce, 1698 – 1941, inventář, L. Váňová, 2003, evid. č. pom. 475

Velkostatek Nemilkov, 1718 – 1946, inventář, L. Váňová, 1999, evid. č. pom. 476

KSČ – okresní výbor n.p. Jáchymovské doly Jáchymov 1949 – 1958, inventář, M. Pešťák, 2003, evid. č. pom. 477

Osidlovací úřad a Fond národní obnovy – oblastní úřadovna Plzeň, 1946 – 1951 (1952), inventář, K. Řeháček - M. Eisenhammer, 2003, evid. č. pom. 478

Strachová Antonie, 1806 – 1985, inventář, L. Petrášová, 2003, evid. č. pom. 479

Velkostatek Jindřichovice, 1587 – 1939, inventář, R. Jířů, 2003, evid. č. pom. 483

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Místní národní výbor Zahořany, 1945 – 1990, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 52

Místní národní výbor Újezd, (1850) 1945 – 1990, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 53

Místní národní výbor Prapořiště, (1925) 1945 – 1960, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 54

Anonymní četnický strážmistr, 1944 – 1945, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 55

Četnická stanice Grafenried, 1889 - 1945 (1948), PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 56

Dětský útulek Vlkanov, 1962 – 1963, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 57

Domovní správa Kdyně, 1955 – 1958, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 58

Družstvo Dělnický dům Kdyně, 1922 – 1928, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 59

Družstvo pro zvelebování chovu a zpeněžování dobytka pro Domažlice a Kdyňsko Kdyně, 1941 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 60

Hotel Froněk Domažlice, 1939 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 61

Jednotný svaz českých zemědělců – okresní sdružení Domažlice, 1945 – 1952, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 62

KSČ – místní organizace Nemanice, 1948 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 63

Místní osvětová komise Milavče, 1942 – 1946, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 64

Místní rada osvětová Chodov, 1945 – 1948, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 65

Národní jednota pošumavská – místní odbor Kout na Šumavě, 1884 – 1901, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 66

Nemocnice Domažlice, 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 67

Odborné společenstvo krejčích Kdyně, 1938 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 68

Okresní osvětový sbor Staňkov, 1925 – 1935, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 69

Okresní rada osvětová Horšovský Týn, 1946, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 70

Opatrovna Domažlice, 1870 – 1897, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 71

Protiletcká ochrana – místní vedení Domažlice, 1944 – 1945, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 72

Sbor dobrovolných hasičů Hostouň, 1938 – 1939, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 73

Sirotčinec „Serafinské dílo lásky“ Kout na Šumavě, 1915 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 74

Společenstvo kovářů a podkovářů Kdyně, 1884 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 75

Svoboda Karel, truhlářství Spálenec, 1946 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 76

Učitelský spolek Poběžovice, 1889 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 77

Veřejná osvětová služba – místní odbor Stráž, 1943 – 1945, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 78

Zemědělské strojní družstvo Vlkanov, 1947 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 79

Zemědělské výrobní družstvo Ranč Brnířov, 1946 – 1952, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 80

Živnostenské společenstvo hostinských a výčepníků Kdyně, 1929 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 81

Místní národní výbor Srby, 1945 – 1980, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 82

Místní národní výbor Luženice, (1944) 1945 – 1960, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 83

Akademický spolek Chod Domažlice, 1892 – 1901, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 84

Bouc Jaroslav, 1945 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 85

Československý svaz požární ochrany – místní jednota Buková, 1952 – 1961, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 86

Český klub velocipedistů Domažlice, 1901 – 1913, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 87

Dělnický vzdělávací spolek Lasalle Domažlice, 1890- 1910, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 88

Hasičská župa Kdyně, 1925 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 89

KSČ – místní organizace Kdyně, 1945 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 90

KSČ – místní organizace Němčice (Domažlice), 1949 – 1958, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 91

Národní jednota pošumavská – místní odbor Osvračín, 1884 – 1939, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 92

Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu – místní organizace Chodská Lhota, 1919 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 93

Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu – okresní sdružení úředníků, učitelů, zřizenců Domažlice, 1925 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 94

Řemeslnicko živnostenská jednota Kdyně, 1898 – 1929, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 95

Společenstvo živností oděvních Domažlice, 1906 – 1952, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 96

Vzájemná pojišťovna proti požáru Hostouň, 1912 -1926, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 97

KSČ – místní organizace Štítary, 1973 – 1975, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 98

Národohospodářský sbor jihočeský – okresní sbor Kdyně, 1928 – 1930, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 99

Společenstvo mydlářů Domažlice, 1830 – 1903, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 100

Ústřední svaz československých družstev - místní odbor Domažlice, 1923 – 1929, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 101

Ústřední svaz tesařů v Republice československé - skupina Domažlice, 1931 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 102

Živnostenské společenstvo řezníků Kdyně, 1884 – 1941, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 103

- Místní rolnická komise Horšovský Týn, 1946 – 1956, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 104
- Místní osvětová komise Domažlice, 1919 – 1941, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 105
- Místní národní výbor Luženičky, (1941) 1945 – 1990, PIS, M. Baxová, 2002, evid. č. pom. 106
- Odborné společenstvo malířů pokojů Domažlice, 1939 – 1947, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 107
- Živnostenské společenstvo Kout na Šumavě, 1906 – 1919, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 109
- Ochotnický spolek Vojan Kdyně, 1923 – 1939, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 110
- Národní jednota pošumavská – místní odbor Výrov, 1942 – 1948, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 111
- Národní jednota pošumavská – místní odbor Díly, 1947, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 112
- Národní jednota pošumavská – místní odbor Všeruby, 1947 – 1948, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 113
- Okresní sbor osvětový Kdyně, 1920 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 114
- Studentské sdružení Kdyně, 1937 – 1939, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 115
- Internační tábor Domažlice, 1945 – 1947, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 116
- Spolek německých katolických paní a dívek Hostouň, 1919 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 117
- Göttinger Petr, 1857 – 1904, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 118
- Zemědělské strojní družstvo Hyršov, 1947 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 119
- Ovocnářské družstvo Tlumačov, 1946 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 120
- Zemědělské strojní družstvo Medná, 1946 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 121
- Okresní rada osvětová Domažlice, 1939 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 122
- Finanční stráž Domažlice, 1861 – 1870, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 123
- Společenstvo hadrářů a tkalouníků Domažlice, 1838 – 1880, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 124
- Zemědělská pojišťovna nemocenská Kdyně, 1931 – 1934, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 125
- Družstvo pro rozvod elektrické energie Babylon, 1933 – 1941, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 126

Československý červený kříž - místní skupina Domažlice, 1918 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 127

Československý červený kříž - místní skupina Kdyně, 1924 – 1939, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 128

Československý červený kříž - místní skupina Koloveč, 1930 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 129

Československý červený kříž - místní skupina Staňkov, 1926 – 1936, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 130

Sbor dobrovolných hasičů Tasnovice, 1948 – 1949, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 131

Spolek chovatelů hovězího dobytka Bělá nad Radbuzou, 1902 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 132

Spolek Naděje Domažlice, 1865 – 1873, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 133

Místní rada osvětová Nový Kramolín, 1945 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 134

Mateřská škola Ždánov, 1955 – 1957, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 135

Podpůrný spolek Tuhošť Domažlice, 1917 – 1943, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 136

Mateřská škola Zámělič, 1951 – 1955, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 137

Mateřská škola Chodská Lhota, 1946 – 1951, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 138

Muzejní spolek Staňkov, 1934 – 1958, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 139

Sbor dobrovolných hasičů Čermná, 1921 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 140

Mateřská škola Polžice, 1952 – 1962, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 141

Společenstvo živností stavebních Domažlice, 1935 – 1944, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 142

Podpůrný spolek dobytkařský Horní Kamenice, 1927 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 143

Sbor dobrovolných hasičů Mezholezy (Dom.), 1898 – 1965, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 144

Pěvecký spolek Nemanice, 1896 – 1936, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 145

Národní jednota pošumavská - místní odbor Lísková, 1923 – 1948, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 146

Společenstvo mlynářů a pekařů Kdyně, 1863 – 1933, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 147

Národní jednota pošumavská - místní odbor Kdyně, 1889 – 1920, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 148

Okresní samosprávný sbor Kdyně, 1921 – 1940, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 149

Pastvinářské společenstvo Bělá nad Radbuzou, 1894 – 1931, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 150

Svaz západočeských domkářů a maloročníků - místní skupina Všekary, 1910 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 151

Podpůrný spolek školního krejcaru Horšovský Týn, 1901 – 1933, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 152

Politický spolek Domažlice, 1888 – 1914, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 153

Hospodářské strojní družstvo Dražnov, 1904 – 1948, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 154

Společenstvo kovářů, kolářů, kotlářů a pilníků Domažlice, 1873 – 1932, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 155

Společenstvo živností smíšených Staňkov, 1887 – 1910, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 156

Společenstvo živností mlynářských, pekařských, krupařských Domažlice, 1861 – 1905, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 157

Společenstvo punčochářů Domažlice, 1780 – 1924, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 158

Svaz západočeských domkářů a maloročníků - místní skupina Vránov, 1921 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 159

Společenstvo hrnčířů a bednářů Domažlice, 1840 – 1932, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 160

Spolek vojenských vysloužilců Horšovský Týn, 1897 – 1943, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 161

Hospodářské strojní družstvo Tlumačov, 1907 – 1950, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 162

Maloročnícké domkářské sdružení pro Starý Klíčov a okolí, Starý Klíčov, 1908 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 163

Dobyččí vzájemně svépomocný spolek Bělá nad Radbuzou, 1920 – 1938, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 164

Dětský domov Kout na Šumavě, 1915 – 1951, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 165

Společenstvo různých živností Staňkov, 1919 – 1942, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 166

Hospodářský spolek pro Lštění a okolí, Lštění, 1897 – 1936, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 167

Sbor dobrovolných hasičů Domažlice, 1880 – 1932, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 168

Svaz osvobozených politických vězňů - místní jednota Staňkov, 1948 – 1953, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 169

Dělnická akademie Obroda - místní sdružení Staňkov, 1920 – 1959, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 170

Cejchovní úřad Domažlice, 1876 – 1902, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 171

Národní jednota pošumavská - místní odbor Čermná, 1901 – 1933, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 172

Výbor pro postavení pomníku Svobody Domažlice, (1914) 1919 – 1929, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 173

Německá nacionální strana - místní skupina Horšovský Týn, 1931 – 1932, PIS, J. Štenglová, 2003, evid. č. pom. 174

Státní okresní archiv v Chebu

Jednotné zemědělské družstvo Palič, 1952 – 1961, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1309

Jednotné zemědělské družstvo Žirovice, 1952 – 1959, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1310

Jednotné zemědělské družstvo Verněřov, 1949 – 1962, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1311

Dělnický zpěvácký spolek Polyhymnia Hazlov, 1908 – 1929, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1312

Spolek válečných poškozenců Aš, 1936 – 1938, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1313

Dobrovolní hasiči Nový Kostel, 1918 – 1929, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1314

Dobrovolní hasiči Doubrava, 1902 – 1938, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1315

Dobrovolní hasiči Lesná, 1925 – 1937, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1316

Jednotné zemědělské družstvo Mokřiny, 1950 – 1963, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1317

Jednotné zemědělské družstvo Zádub, 1952 – 1953, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1318

Spojené společenstvo pro obchod a průmysl pro Nový Kostel a okolí, 1921 – 1938, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1319

Josef Matoušek, řeznictví, Plesná, 1945 – 1947, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1320

Domovní správa Podhradí, 1955 – 1956, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1321

Celní úřad Doubrava, 1946 – 1948, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1322

Sbor dobrovolných hasičů Kozí Hřbet, 1898 – 1937, PIS, D. Václavů, 2003, evid. č. pom. 1323

Poštovní úřad M. Lázně, 1856 – 1938, PIS, D. Václavů, 2003, evid. č. pom. 1324

Poštovní úřad Aš, 1850 – 1929, PIS, D. Václavů, 2003, evid. č. pom. 1325

Jednotné zemědělské družstvo Závašín, 1952 – 1953, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1326

Jednotné zemědělské družstvo Úbočí, 1950 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1327

Jednotné zemědělské družstvo Horní – Dolní Paseky, 1959 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1328

Jednotné zemědělské družstvo Dolní Paseky, 1949 – 1959, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1329

Jednotné zemědělské družstvo Horní Paseky, 1948 – 1959, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1330

KSČ – místní organizace Ostroh, 1948 – 1950, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1331

Celní úřad Pomezí, 1947 – 1948, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1332

Spořitelni a záložní spolek Mnichov, 1871 – 1904, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1333

Katolický chlapecký spolek Cheb, 1896 – 1901, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1334

Jednotné zemědělské družstvo Nová Ves, 1950 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1335

Jednotné zemědělské družstvo Nový Drahov, 1953 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1336

Jednotné zemědělské družstvo Třebeň, 1952 – 1965, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1337

Česká záložna Mariánské Lázně, 1935 – 1948, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1338

Německá křesťansko-sociální lidová strana – místní organizace Dolní Žandov, 1926 – 1938, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1339

Záložna – kampelička Velká Hleďsebe, 1950 – 1952, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1340

Jednotné zemědělské družstvo Stará Voda, 1950 – 1964, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1341

Sbor dobrovolných hasičů Třebeň, 1900 – 1924, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1342

Karel Dobrozemský, malířství, Plesná, 1948 – 1949, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1343

Václav Mazný, hostinec U Zastávky, Pomezí, 1946 – 1947, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1344

Okresní výbor brannosti Cheb, 1935 – 1936, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1345

Unie textilních dělníků – místní skupina Plesná, 1907 – 1938, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1346

Sbor dobrovolných hasičů Oldřichov, 1922 – 1939, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1347

Německý tělocvičný spolek Studánka, 1934 – 1945, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1348

Okresní dopravní podnik Cheb, 1947, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1349

Ludwig Jan Adam, pekařství, Podhradí, 1946 – 1949, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1350

Základní devítiletá škola Libá, 1964, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1351

Spolek St. Vincenz Cheb, 1903 – 1907, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1352

Standesamt Lázně Kynžvart, 1945 (1946), PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1353

Československý svaz požární ochrany – místní jednota Mnichov, 1947 – 1957, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1354

Jednotné zemědělské družstvo Valy, 1951 – 1964, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1355

Jednotné zemědělské družstvo Všeboř, 1952 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1356

Jednotné zemědělské družstvo Polná, 1950 – 1960, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1357

Jednotné zemědělské družstvo Velká Hleďsebe, 1949 – 1964, PIS, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1358

Pohřební spolek sboru ostrostřelců Cheb, 1812 – 1904, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1359

Národní garda Mariánské Lázně, 1848, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1360

Základní devítiletá škola Horní Ves, 1958 – 1962, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1361

Jan Krem, pekařství, Nový Kostel, 1945 – 1948, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1362

Průmyslový svaz stavebního dělnictva v ČSR, Cheb, 1935 – 1938, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1363

Spořitelna a záložna Luby, 1949 – 1950, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1364

Místní národní výbor Smrčina, 1945 – 1951, inventář, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1365

Svaz válečných poškozců, vdov a sirotků - místní skupina Cheb, 1918 – 1921, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1366

Svaz válečných poškozců, vdov a sirotek - okresní vedení Cheb, 1937 – 1938, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1367

Siegl Karl, JUDr., 1871 – 1943, inventář, J. Chmelíková - K. Halla, 2003, evid. č. pom. 1368

Lippert Walter, (1908) 1930 – 1946, inventář, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1369

Německá nacionálně-socialistická strana - místní organizace Slatina, 1931 – 1932, PIS, J. Chmelíková, 2003, evid. č. pom. 1370

Sbor dobrovolných hasičů Krásné, 1939 – 1951, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1371

Obec baráčníků Františkovy Lázně - Slatina, 1953 – 1956, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1372

Místní národní výbor Žírovice, 1945 – 1960, inventář, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1373

Místní školní rada Aš, 1897 – 1940, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1374

Landrát Cheb, 1938 - 1945 (1949), inventář, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1375

Jindřich Malík, krejčovství, Nový Kostel, 1946 – 1947, PIS, D. Václavů, 2003, evid. č. pom. 1376

Národní fronta - okresní výbor Mariánské Lázně, (1945) 1948 – 1960, inventář, D. Václavů, 2003, evid. č. pom. 1377

Místní národní výbor Ostroh, 1945 - 1949 (1961), inventář, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1378

Standesamt Rájov, 1939 – 1945, PIS, M. Bortelová, 2003, evid. č. pom. 1379

Činžovní komunální podnik MNV Mariánské Lázně, 1948 – 1950, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1380

Mateřská škola Libá, 1951 – 1964, PIS, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1381

Místní národní výbor Vackov, 1946 – 1964, inventář, M. Lepší, 2003, evid. č. pom. 1382

Místní národní výbor Horní Lomany, 1945 - 1949 (1950), inventář, J. Rájková, 2003, evid. č. pom. 1383

Státní okresní archiv v Karlových Varech

Místní národní výbor Protivec, 1945 – 1973, PIS, J. Valachová, 2002, evid. č. pom. 251

Místní národní výbor Damice, 1945 – 1960, PIS, J. Valachová, 2003, evid. č. pom. 252

Místní národní výbor Babice, 1946 – 1954, PIS, J. Valachová, 2003, evid. č. pom. 253

Místní národní výbor Staré Sedlo, 1945 – 1974, PIS, J. Valachová, 2003, evid. č. pom. 254

Místní národní výbor Zahrádka, 1946 – 1960, PIS, J. Valachová, 2003, evid. č. pom. 255

Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích

Národní škola Skašov, 1822 – 1958, inventář, J. Mašková, 2001, evid. č. pom. 375

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Kramolín, 1883 – 1964, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 379

Místní školní rada Kramolín, 1879 – 1949, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 380

Obecná škola Libákovice, 1898 – 1910, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 381

Místní školní rada Libákovice, 1908 – 1949, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 382

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Letkov, 1901- 1976, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 383

Místní školní rada Letkov, 1913 – 1939, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 384

Národní škola Lhota, 1942 – 1958, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 385

Místní školní rada Lhota, 1945 – 1949, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 386

Sdružení rodičů a přátel školy při ZDŠ Lhota, 1957 – 1966, inventář, 2002, J. Mašková, evid. č. pom. 387

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Starý Smolivec, 1898 – 1976, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 388

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Míšov, 1872 – 1964, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 389

Místní školní rada Míšov, 1877 – 1950, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 390

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Roupov, 1896 – 1976, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 391

Místní školní rada Roupov, 1897 – 1950, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 392

Národní škola Kucíny, 1887 – 1955, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 393

Místní školní rada Kucíny, 1885 – 1942, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 394

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Jarov, 1873 – 1976, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 395

Místní školní rada Jarov, 1872 – 1951, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 396

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Oplot,, 1878 – 1976, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 397

Místní školní rada Oplot,, 1882 – 1950, inventář, J. Mašková, 2002, evid. č. pom. 398

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Žerovice, 1910 – 1975, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 399

Místní školní rada Žerovice, 1937 – 1950, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 400

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Nechanice, 1892 – 1963, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 401

Místní školní rada Nechanice, 1892 – 1946, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 402

Základní devítiletá škola 1.-5. post. roč. Radošice, 1876 – 1975, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 403

Místní školní rada Radošice, 1876 – 1929, inventář, J. Mašková, 2003, evid. č. pom. 404

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Základní devítiletá škola Obora 1. – 5. ročník, 1877 – 1977, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 82

Národní škola Újezd nade Mží, 1945 – 1955, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 83

Obecná škola Nadryby, 1873 – 1945, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 84

Základní devítiletá škola Kočín 1. – 5. ročník, 1884 – 1976, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 85

Obecná škola (německá) Lochousice, 1891 – 1945, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 86

Národní škola Čerňovice, 1945 – 1954, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 87

Obecná škola (německá) Pernarec, 1891 – 1935, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 88

Obecná škola (německá) Luhov, 1891 – 1934, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 89

Obecná škola (německá) Blatnice, 1880 – 1934, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 90

Obecná škola (německá) Hůrky, 1920 – 1945, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 91

Základní devítiletá škola Kamenná Hora 1. – 5. ročník, 1958 – 1962, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 92

Základní devítiletá škola Líšťany 1. – 5. ročník, 1945 – 1963, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 93

Základní devítiletá škola Lochousice 1. – 5. ročník, 1945 – 1968, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 94

Obecná škola (německá) Žernovník, 1932 – 1944, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 95

Základní devítiletá škola Nevřeň 1. – 5. ročník, 1883 – 1973, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 96

Obecná škola Blatnice, 1919 – 1939, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 97

Obecná škola (německá) Všeruby, 1870 – 1939, PIS, M. Pešíková, 2003, evid. č. pom. 98

- Národní škola Pernarec, 1945 – 1953 (1954), PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 99
- Střední škola Pernarec, 1948 – 1953, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 100
- Národní škola Blatnice, 1945 – 1953, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 101
- Střední škola Blatnice, 1945 – 1953 (1958), PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 102
- Obecná škola (německá) Malesice, 1902 – 1945, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 103
- Národní škola Vejprnice, 1855 – 1960, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 104
- Obecná škola (německá) Krsy, 1919 – 1945, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 105
- Základní devítiletá škola Malesice 1. – 5. ročník, (1934) 1945 – 1975, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 106
- Základní odborná škola rolnická Všeruby, 1929 – 1950, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 107
- Dělnická tělovýchovná jednota Kralovice, 1912- 1945, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 108
- Okresní zastupitelstvo Kralovice, 1866 – 1928, inventář, J. Pankraz, 1962, evid. č. pom. 109
- Okresní zastupitelstvo Manětín, 1866 – 1928, inventář, J. Pankraz, 1962, evid. č. pom. 110
- Česká živnostenská pokračovací škola Všeruby, 1930 – 1934, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 111
- Místní národní výbor Hvozd, 1946 – 1990 (1992), PIS, K. Rom, 1999, evid. č. pom. 112
- Místní národní výbor Ledce, (1940) 1945 – 1990 (1992), PIS, K. Rom, 2000, evid. č. pom. 113
- Obecná a měšťanská škola Chotíkov, 1912 – 1938, PIS, R. Hiřhová, 2000, evid. č. pom. 114
- Obecná a měšťanská škola Všeruby, 1919 – 1941, PIS, K. Nová, 2003, evid. č. pom. 115
- Divadelní ochotnický spolek „Tyl“ Brodeslavy, 1924 – 1952, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 116
- Spolek divadelních ochotníků „Tyl“ Heřmanova Huť, 1881 – 1929, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 117
- Divadelní spolek „J.K. Tyl“ Záluží, 1946 – 1964, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 118
- Divadelní spolek „Jirásek“ Žebnice, 1925 – 1952, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 119
- Ochotnický spolek „Kollár“ Kaznějov, 1896 – 1951, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 120

Spolek divadelních ochotníků „Rozkvět“ Nebřeziny, 1921 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 121

Národní jednota pošumavská – místní odbor Blatnice, 1929 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 122

Národní jednota pošumavská – místní odbor Číhaná, 1927 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 123

Národní jednota pošumavská – místní odbor Dolní Sekyřany, 1930 – 1937, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 124

Národní jednota pošumavská – místní odbor Chotíkov, 1912 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 125

Národní jednota pošumavská – místní odbor Kunějovice, 1925 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 126

Národní jednota pošumavská – místní odbor Líšťany, 1927 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 127

Národní jednota pošumavská – místní odbor Nýřany, 1925 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 128

Národní jednota pošumavská – místní odbor Trnová, 1914 – 1942, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 129

Národní jednota pošumavská – místní odbor Úherce, 1921 – 1927, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 130

Národní jednota pošumavská – místní odbor Vlkyš, 1937 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 131

Národní jednota pošumavská – místní odbor Záluží, 1924 – 1938, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 132

Národní jednota pošumavská – místní odbor Zbůch, 1912 – 1932, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 133

Sbor dobrovolných hasičů Blažim, 1947 – 1949, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 134

Sbor dobrovolných hasičů Čerňovice, 1949 – 1949, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 135

Sbor dobrovolných hasičů Chotíkov, 1948 – [1950], PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 136

Sbor dobrovolných hasičů Chotíná, 1895- 1912, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 137

Sbor dobrovolných hasičů Kamenný Újezd, 1903 – 1941, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 138

Farní škola Ledce, 1822 – 1870 (1875), PIS, M. Pešíková, 2000, evid. č. pom. 139

Sbor dobrovolných hasičů Kralovice, 1882 – 1873, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 140

Sbor dobrovolných hasičů Radějovice, 1930 – 1936, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 141

Sbor dobrovolných hasičů Rochlov, 1896 – 1939, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 142

Sbor dobrovolných hasičů Rozněvice, 1932 – 1947, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 143

Sbor dobrovolných hasičů Vejprnice, [1913] – 1940, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. pom. 144

Sbor dobrovolných hasičů Vidžín, 1947 – 1950, PIS, M. Pešíková – K. Rom, 2002, evid. č. Pom. 145

Bibliografie pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni za rok 2003

Milan Augustin

In Thermas Caroli IV. In: Historický sborník Karlovarska IX, Karlovy Vary 2003, s. 80-99.

Historický sborník Karlovarska v Německu. (Karlsbader Historische Schriften. Band 1. Karlovy Vary, SOkA 2002, 228 s.). In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 77-79.

Prostorová krize Státního okresního archivu Karlovy Vary. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 80-82.

Několik poznámek ke ztraceným obrazovým přílohám Gnirsovy topografie Karlovarska. In: Pocta Antonu Gnirsovi. Sborník textů k semináři, Loket 2003, s. 28-31.

Šárka Babincová

Regionální knihovna. In: Archivní zpravodaj, č. 1-2, Plasy 2003, s. 11.

Maruška Beránková

Korespondence magistrátu města Klatov s malířem Karlem Škrétou. In: Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003, Klatovy 2003, s. 183-185.

Nejstarší plány domů v archivu města Klatov. In: Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003, Klatovy 2003, s. 195-198 + 6 příloh.

Jaromír Boháč

Deset obrazů z dějin Chebského muzea. Cheb 2003, 223 s.

Cheb v zrcadle času. In: Cheb v zrcadle času, Cheb 2003, s. 12-29.

Nová kniha Stanislava Wintra. Chebský deník 12, č. 276, 26. 11. 2003, s. 11 (rec.).

Marie Bretlová

Rozmary počasí v březnu. Domažlicko 13, 2003, č. 13, s. 5.

Rozmary počasí v červenci. Domažlicko 13, 2003, č. 29, s. 5.

Rozmary počasí v listopadu. Domažlicko 13, 2003, č. 46, s. 5.

Požáry v Horšovském Týně. Horšovskotýnský zpravodaj 2003, č. 7, s. 11.

Vladimír Bystrický

Reorganizace českého archivnictví v roce 2002 ve Státním oblastním archivu v Plzni. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 6-9.

Archivy a muzea. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 157-161. (spoluautorství J. Hutníková, M. Novotná).

Z historie podnikání ve Stříbře. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 109-132.

Sovereignty. Disputed Claims. Professional Culture. Essays on Archival Policies by Charles Kecskeméti, Secretary General of the International Council of Archives (1962 – 1998). Brussels 2000, 365 s., Archivní časopis 53, 2003, s. 139-140 (rec.).

Petr Cais

Výběrová bibliografie literatury k dějinám Karlovarského kraje za léta 2000 – 2002. In: Historický sborník Karlovarska IX, Karlovy Vary 2003, s. 241-282.

Petr Cironis

Encyklopedie profesorů a učitelů gymnasia v Rokycanech (1848 – 1949). In: Minulostí Rokycanska 16, Rokycany 2003, s. 46-57 (spoluautorství J. Dvořák, V. Týcová).

Petros Cironis

Rokycanský uličník (Názvy a historický popis ulic a náměstí v Rokycanech). Rokycany 2003, 130 s.

Smutek sluší Karyatidám (O tzv. „řeckém zázraku“ a dívkách zvaných Karyatidy). Rokycany 2003, 40 s.

Do Rokycan se vrátil „Rudoarmějce“ a snad i svornost občanů. Archivní listy 1, 2003, č. 1, s. 4-6.

Ze zprávy o činnosti archivu za rok 2002. Archivní listy 1, 2003, č. 1, s. 6-9.

O reformě veřejné správy. Archivní listy 1, 2003, č. 1, s. 10-11.

Pronásledování čarodějnic v Rokycanech v době rudolfínské (K výročí prvního čarodějnického procesu v Rokycanech v r. 1573). Archivní listy 1, 2003, č. 1, s. 12-18.

Václav Kotva – sbírka básní Vyznání. Archivní listy 1, 2003, č. 1, s. 19-22.

O kronikách a kronikářích - zvláště rokycanského okresu. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 71-76.

2780. výročí od první Olympiády (776 př. n. l. – 2004). In: Minulostí Rokycanska 16, Rokycany 2003, s. 35.

O Václavu Kotvovi – úvodní životopisná část sbírky básní herce Václava Kotvy „Vyznání“. Rokycany 2003, s. 5-9.

O Václavu Kotvovi podruhé – úvod k publikaci sbírky básní a vzpomínek Václava Kotvy „Veršem a prózou“, Rokycany 2003, s. 3-10.

Osobní archiv herce Václava Kotvy, uložený ve Státním okresním archivu v Rokycanech. In: Minulostí Rokycanska 16, Rokycany 2003, s. 57-59.

Loupežníci na Padrti. In: Minulostí Rokycanska 16, Rokycany 2003, s. 60-61.

Jan Edl

Seminář „Krajanské archivy“. Archivní časopis 53, 2003, s. 273.

Nález souboru skleněných negativů v Plané. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 92-94 (spoluautorství M. Novotná).

Tomáš Fencel

Rozmary počasí v dubnu. Domažlicko 13, 2003, č. 17, s. 3.

Rozmary počasí v srpnu. Domažlicko 13, 2003, č. 35, s. 5.

Rozmary počasí v prosinci. Domažlicko 13, 2003, č. 51, s. 5.

Karel Halla

Nákup ašských zvonů po 1. světové válce. Ašsko/Ascherländchen 2, 2003, č. 9, s. 34-36.

Ascherjahrbuch 1908, Ašsko/Ascherländchen 3, 2003, č. 12, s. 44 - 45.

Ascherjahrbuch 1909, Ašsko/Ascherländchen 3, 2003, č. 13, s. 34 - 35.

Ascherjahrbuch 1910, Ašsko/Ascherländchen 3, 2003, č. 14, s. 42 - 43.

Monika Hálková

Rozmary počasí v minulosti. Domažlicko 13, 2003, č. 8, s. 5.

Rozmary počasí v červnu. Domažlicko 13, 2003, č. 25, s. 5.

Rozmary počasí v říjnu. Domažlicko 13, 2003, č. 42, s. 5.

Hana Hrachová

Temná kobka či příjemný byt? Rokycanská vězení na konci 16. století. In: Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech 15, Rokycany 2003, s. 3-10.

Rozhovor s PhDr. Ing. Ivanem Martinovským. In: ČAS v roce 2002. Ročenka České archivní společnosti, Praha 2003, s. 86-90.

115 let Sboru dobrovolných hasičů v Mirošově. Mirošovské střípky 5, 2003, č. 2, s. 2; č. 3, s. 2; č. 4, s. 2.

Petr Hubka

Okresní archiv v roce 2002. In: Archivní zpravodaj, č. 1-2, Plasy 2003, s. 2.

Vývoj církevní správy v Rabštejně. In: Archivní zpravodaj, č. 1-2, Plasy 2003, s. 3 - 5.

Současný kronikář Josef Barčuk. In: Archivní zpravodaj, č. 1-2, Plasy 2003, s. 7.

Spisová služba na obecních a městských úřadech. In: Archivní zpravodaj, č. 3-4, Plasy 2003, s. 14.

Obec Líně. In: Archivní zpravodaj, č. 3-4, Plasy 2003, s. 16.

Současná kronikářka paní Helena Svobodová. In: Archivní zpravodaj, č. 3-4, Plasy 2003, s. 19.

Kdo bydlel v Plasích před sto lety. Plaský zpravodaj 13, 2003, č. 3, nestr. (2 str.)

Plasy na počátku třetího tisíciletí, (30 stran), webové stránky města Plas.

Plasy v roce 2001, (20 stran), webové stránky města Plas.

Jitka Chmelíková

Maestro Rudolf Serkin. Cheb 2003, 88 s.

Profesor Vinzenz Brehm a Cheb. In: Sborník Chebského muzea 2002, Cheb 2003, s. 294-304.

Roman Jírů

Rod Beaufort-Spontin a relikviář svatého Maura. In: Historický sborník Karlovarska IX, Karlovy Vary 2003, s. 100-109.

Intenzivní kombinovaný kurs němčiny. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 110-112.

Radovan Lovčí

Miguel Serveto. K 450.výročí upálení španělského lékaře, teologa, přírodovědce a mučedníka víry. Plzeň 2003, 16 s.

Alice Garrigue Masaryková a Československý Červený kříž v letech 1919-1938. In: Časopis Národního muzea. Řada historická CLXXII, 2003, s.167-211.

Antonín Mařík

Církevní liturgie v životě karlovarských měšťanů v 19. století. In: Historický sborník Karlovarska IX, Karlovy Vary 2003, s. 164-197.

Z historie Ostrova v 19. století. In: XII. historický seminář Karla Nejdla. Sborník přednášek, Karlovy Vary 2003, s. 33-35.

Teritoriální rozsah katolické církevní správy v době Jiřího z Poděbrad na základě administrátorských akt. In: Církevní správa a její písemnosti na přelomu středověku a novověku. Acta Universitatis Carolinae – phil. et hist. 2, 1999. Z pomocných věd historických XV, Praha 2003, s. 213-240.

Kateřina Nová

Dolnobělský učitel. In: Archivní zpravodaj, č. 3-4, Plasy 2003, s. 22.

Ludmila Novotná

Sfragistický fond Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech. In: Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech 15, Rokycany 2003, s. 73-93.

Markéta Novotná

Komunikace, doprava. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 11-14.

Plánsko-Bezručsko. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 79-107.

Archivy a muzea. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 157-161. (spoluautorství V. Bystrický, J. Hutníková).

Výběr z pramenů a literatury. In: Historie podnikání na Mariánskolázeňsku, Tachovsku a Stříbrsku, Žehušice 2003, s. 165-168.

Nález souboru skleněných negativů v Plané. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 92-94 (spoluautorství J. Edl).

Jan Pelant

Významná vlastivědná publikace. Jiří Úlovec, Hrady, zámky a tvrze na Ústecku. Ústecká vlastivěda sv. III. Ústí nad Labem 2002. In: Minulostí Západočeského kraje 38, 2003, s. 264-271 (rec.).

Česká šlechta. (Seriál 45 článků v sobotních číslech novin). Plzeňský deník 12, 2003, č. 7-300 (Sádlové z Vražného – Širntyngárové ze Širntynku). S barevnými kresbami Martina Šimka.

Martina Pešíková

Žebnice. Kralovice 2003, 25 s. (spoluautorství K. Rom, J. Urban).

Pardouskův mlýn. In: Archivní zpravodaj 3-4, Plasy 2003 s. 24.

Barokní krása Manětína. Kronika regionu 1, 2002/2003, č. 6, s. 20-24.

Kronikáři obce Líně. In: Archivní zpravodaj 3-4, Plasy 2003, s. 19.

Kronikáři obce Kyšice. In: Archivní zpravodaj 1-2, Plasy 2003, s. 6.

Ludmila Petrášová

Rukopis nepublikovaných básní Viktora Dyka. In: Západočeský historický sborník 8, Plzeň 2003, s. 207-219.

Nové osobní fondy ve Státním oblastním archivu v Plzni. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 107-110.

Karel Rom

Žebnice. Kralovice 2003, 25 s. (spoluautorství M. Pešíková, J. Urban).

Archivní zpravodaj a kronikáři. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 94-97.

Na návštěvě u kronikáře – Kyšice In: Archivní zpravodaj 1-2, Plasy 2003, s. 6.

O největším rybníku v našem kraji. Kronika regionu 1, 2002/2003, č. 5, s. 7-9.

Boj o sochu svobody v Kralovicích. Kronika regionu 1, 2002/2003, č. 6, s. 5-8.

Plasy v létech 1850 – 1945. Kronika regionu 1, 2002/2003, č. 6, s. 14 – 18, č. 7, s. 10-13.

Z historie obce Nebřeziny. Kronika regionu 1, 2002/2003, č. 8, s. 13-15.

Obecní samospráva v Kaznějově 1850 – 1945. Kronika regionu 2, 2003/2004, č. 1, s. 14-16.

Potvorov: Vesnice, kterou dělila hranice dvou panství. Kronika regionu 2, 2003/2004, č. 2, s. 15.

Věra Steinbachová

Rozmary počasí v minulosti. Domažlicko 13, 2003, č. 4, s. 3.

Rozmary počasí v květnu. Domažlicko 13, 2003, č. 21, s. 5.

Rozmary počasí v září. Domažlicko 13, 2003, č. 38, s. 5.

Likvidace středních vrstev v bývalém okrese Horšovský Týn po roce 1945. In: Studie k sociálním dějinám 10/2, Opava 2003, s. 91-96.

Podnikatelská rodina Kreysů ve Staňkově. In: Studie k sociálním dějinám 10/2, Opava 2003, s. 159-175.

Konzervátorské pracoviště Státního okresního archivu Domažlice v Horšovském Týně. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 89-91.

Věra Šimáková

Archivy po záplavách. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 103-105.

Michal Tejček

Klatovské hřbitovní kostely v 18. století. In: Sborník prací z historie a dějin umění 2/2003, Klatovy 2003, s. 67-87.

Vladimíra Týcová

Encyklopedie profesorů a učitelů gymnasia v Rokycanech (1848 – 1949). In: Minulostí Rokycanska 16, Rokycany 2003, s. 46-57 (spoluautorství J. Dvořák, P. Cironis).

Ladislava Váňová

Výstava „Mitsuko“. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 105-107.

Výstava „Mitsuko“ v Japonsku. In: ČAS v roce 2002. Ročenka České archivní společnosti, Praha 2003, s. 67-68.

Miroslav Vetrák

Psalo se na Tachovsku. (Seriál 51 článků). Tachovská Jiskra 13, 2003, č. 1-51.

Psalo se před sto lety. (Seriál 52 článků v sobotních číslech novin). Tachovský deník 13, 2003, č. 1-303.

Vladimír Vlasák

Loketská léta v životě a díle Antona Gnirse. In: Pocta Antonu Gnirsovi. Sborník textů k semináři, Loket 2003, s. 10-21.

Dějiny odborné školy v Kynšperku nad Ohří do roku 1945. In: Ve stopách truhlářské tradice. Bulletin SOŠ, SOU a U v Kynšperku nad Ohří, Kynšperk nad Ohří 2003, s. 3-8.

In memoriam Alois Graf von Nostitz-Rieneck. Graslitz Nachrichten. Mitteilungsblatt für den Heimatkreis Graslitz in der Heimatgliederung der SL, Sitz Aschaffenburg, Nr. 377, Jg. 34, 2003, S. 158 (spoluautorství K. Hoyer).

Historická zpracování vývoje měst a obcí ve Státním okresním archivu Sokolov a jejich vydávání. In: Ročenka Státního oblastního archivu v Plzni 2002, Plzeň 2003, s. 83-89.

Dějiny Lokte ve feudálním období. Loketské listy. Informace - kultura - samospráva, 8, 2003, č. 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, s. 5. (spoluautorství E. Vlasáková).

Eva Vlasáková

Dějiny Lokte ve feudálním období. Loketské listy. Informace - kultura - samospráva, 8, 2003, č. 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, s. 5. (spoluautorství V. Vlasák).

Karel Waska

Vrchnostenská města a farní správa v Čechách vrcholného a pozdního středověku (K možnostem využití edice Codex iuris municipalis). In: Církevní správa a její písemnosti na přelomu středověku a novověku. Acta Universitatis Carolinae – phil. et hist. 2, 1999. Z pomocných věd historických XV, Praha 2003, s. 273-279.

K bibliografiím patří i autorský podíl západočeských archivářů na následující reprezentativní publikaci, jejíž rozsáhlá citace není u jednotlivců uvedena:

Soupis vedut vzniklých do roku 1850, sv. II/3, Státní okresní archivy. Uspořádal a k vydání připravil Michal Wanner ve spolupráci s Josefem Horou a pracovníky státních okresních archivů ČR, Praha 2003.

Západočeští archiváři jsou autory registů k následujícím vedutám:

okres Domažlice – Tomáš Fencel – veduty č. 474 – 485 (12 ks)

okres Cheb – Jaromír Boháč – veduty č. 486 – 523 (38 ks)

okres Karlovy Vary – Milan Augustin – veduty č. 524 – 597 (74 ks)

okres Klatovy – Maruška Beránková – veduty č. 598 – 616 (19 ks)

okres Rokycany – Petros Cironis – veduty č. 617 – 655 (39 ks)

okres Tachov – Jan Edl – veduty č. 656 – 675 (20 ks)

Zprávy a informace

Informace o dílčím inventáři fondu Archiv města Klatovy

Maruška Beránková

V průběhu let 1998 – 2003 byl formou dílčího inventáře zpracován fond Archiv města (dále AM) Klatovy, a to listiny (1353 – 1794), knihy (1523 – 1945) a spisový materiál do roku 1786. Bylo inventarizováno 99,99 bm archivního materiálu, což obnáší 2 296 inventárních jednotek.

Fond AM Klatovy obsahuje 17 listin, z toho pět pojišťujících práva města jako celku a dvanáct týkajících se záležitostí jedinců či města jako jednající strany. Nejstarší městské listiny jsou uloženy v pražských archivech, a to z největší části ve Státním ústředním archivu a v archivu Národního muzea. Fond AM Klatovy obsahuje potvrzení městských privilegií až z 18. století, a to Karlem VI. (9.3.1736), Marií Terezií (6.4.1747), Josefem II. (1.12.1783, 14.7.1784) a Františkem II. (20.2.1794). Listina Karla VI. obsahuje inzerty privilegií Vladislava Jagellonského, Ferdinanda I., Maxmiliána II., Rudolfa II., Ferdinanda III. a Leopolda I.. Druhou skupinu listin tvoří nadace klatovských měšťanů dominikánskému klášteru sv. Vavřince na Rybníčkách (1353 – 1418). Bylo rozhodnuto tyto listiny, které byly získány k fondu AM Klatovy JUDr. Karlem Hostašem výměnou za jiné archiválie z Městského archivu z Plzně, u fondu ponechat.

Fond AM Klatovy obsahuje 2255 knih. Velkou zásluhu o zachování a uspořádání jejich podstatné části měl dozajista JUDr. Karel Hostaš, pozdější starosta města, který pracoval od roku 1878 jako koncipient advokátní kanceláře JUDr. Václava Sedláčka. Až do té doby se kromě dvou skříní nacházely knihy porůznu roztroušené po celé budově radnice, a to včetně půdních prostor, kde docházelo dle slov samotného JUDr. Hostaše „*k jejich znehodnocení exkrementy holubů a kavek, protože zde nebylo skříní a materiál ležel přímo na podlaze.*“ Vazba velké části knih do roku 1786 nese stopy této obzvláštní výzdoby dodnes a svědčí o jejich příslušnosti k fondu AM Klatovy. Naštěstí jim neubírá nic z jejich obsahové závažnosti.

Z knih městského zákonodárství si pozornosti zaslouží Deklarace a novely na obnovené zřízení zemské z roku 1640 či opis Práv městských Království českého Pavla Kristiána z Koldína od Matyáše Donotína z roku 1672. Na ně navazuje souvislá řada patentů, která začíná rokem 1697.

Nejstarší pamětní kniha města Klatov, a to Jana Klatovského Fundací... z roku 1599, není součástí fondu AM Klatovy a je uložena v archivu Národního muzea. V archivu nejsou k dispozici ani tiskem vydané paměti klatovského superiora Jana Florianu Hammerschmidta (1699), z nichž větší část je věnována klatovskému mariánskému zázraku. Ve fondu AM Klatovy se však nacházejí cenné rukopisy dvou dílů pamětí Václava Vojtěcha Voříška ze začátku 18. století, v nichž vedle pověstí, líčení světových i domácích událostí a popisu mariánského zázraku, najdeme i rozsáhlé stati o počasí a rady k pěstování různých plodin. O obsahu další knihy pamětní z let 1653 – 1808 svědčí její původní názvy *Liber contractuum*, Kniha pamětní. Období 1804 – 1850 zahrnuje německy psaná pamětní kniha, chaoticky a zlomkovitě líčící některé z proběhlých dějů. Naopak systematicky vyličené jsou události od roku 1905–1945(1956) v další pamětní knize, která je navíc obohacena nedatovaným dodatkem anonymního pisatele, jakýmsi návodem pro uživatele, kterak uvedené údaje chápat, dávajícím některým užitým termínům a závěrům „nový žádoucí rozměr“. Dle charakteru instrukcí lze předpokládat, že onen dodatek vznikl v období normalizace v 70. letech 20. století.

Ucelené chronologické řady protokolů ze zasedání městských orgánů od roku 1630 – 1945 a kopií listů zaslaných městskou radou od roku 1657 – 1753 přináší nejen odraz nejdůležitějších mezinárodních a potažmo vnitrostátních událostí v životě města, ale přispívají spolu s knihami hospodářskými i k charakteristice vnitřního chodu města v daném období. Jediný kopiář ze 16. století (1561 – 1567) byl k fondu získán dodatečně, a proto byl ve starých soupisech uváděn jako ztracený. Lze jen litovat, že se ve spisech nezachovaly odpovědi na odeslanou korespondenci, či příslušné podněty k jejímu vzniku, takže můžeme dané problémy sledovat pouze ze strany reakce městské rady a purkmistrovského úřadu na ně.

Nejen pro genealogy, ale i pro ostatní odvětví historického bádání mají význam evidenční knihy, sloužící jako podklad pro výpočet daní, které se zachovaly od roku 1690. Z účetních knih jsou nejstarší knihy kostelních účtů patronátního kostela Narození Panny Marie z konce 17. století, zatímco knihy městského pivovaru se zachovaly až z konce 18. století, stejně tak jako knihy různých stavebních prací při městě.

Knihy soudnictví nesporného z let 1515 – 1850 (1883) zaznamenávají kromě jiného převody nemovitostí, a tak dávají poznat majetkovou úroveň obyvatelstva a jsou cenným pramenem pro dějiny umění, demografii, národopis, genealogii apod.

Spisový materiál do roku 1786 je následkem požárů v letech 1520, 1689, 1758 a 1791 značně zlomkový, zachovaly se převážně spisy založené v knihách, a má proto pouze doplňkový charakter při dokreslení některých pohledů na život města. Co do důležitosti lze vyzdvihnout zvláště smlouvu z roku 1783 mezi městem Klatovy jako vrchností a jemu poddanými vesnicemi či místy – Špitálským dvorem, Točnickem, Luby, Ostřeticemi, Makalovy, Slavošovicemi, Kosmáčovem, Novákovými a Tajanovem ohledně nového vyměření rustikální a dominikální půdy, změn v pozemkových knihách, nové bonifikace půdy atd.

Vypracování dílčího inventáře a zpřístupnění alespoň části rozsáhlého fondu AM Klatovy přineslo i možnost odborného zpracovávání dějin města, což se projevilo mimo jiné i při vydání Sborníku prací z historie a dějin umění 2/2003 Klatovy, který po dlouhé pomlce nepřinesl pouze články, vycházející z Vančurou sepsaných dějin města, ale byly v něm použity kromě jiného i archivní materiály z fondu AM Klatovy.

Fond Archiv města Rabí v SOkA Klatovy

Michal Tejček

Archiv města Rabí je základním pramenem pro poznání dějin města počínaje od 2. pol. 17. stol. a zejména pak od 18. stol. Postrádáme písemnosti ze staršího období, s výjimkou opisu základacích listin města, jež se jako inserty nacházejí ve vidimátu Marie Terezie z r. 1761 (inv. č. 3) a s výjimkou listiny Kryštofa Chanovského z r. 1627 (inv. č. 1).

V letech 1667–1945 můžeme sledovat téměř nepřetržitou řadu zápisů ze zasedání městské rady (popř. magistrátu, či obecního úřadu) v radních protokolech a v makulatuře k nim (inv. č. 9–14, 32–36, 78), zachycující hlavní údaje ke správním dějinám města. V politické řadě radních protokolů chybí zápisy z let 1807–1849, u judiciálních protokolů z let 1831–1849.

V aktovém materiálu fondu AM Rabí lze vyzdvihnout písemnosti ke sporům města s vrchností. Rabí bylo poddanským ochranným městem, později městysem, proto část spisů před zrušením poddanství r. 1848 zachycuje korespondenci s vrchnostenským ochranným úřadem v Žichovicích (zejména inv. č. 92). Vývoj vztahu města Rabí a vrchnosti zůstal až do získání panství Lamberky r. 1708 nejspíše nezměněn, ovšem knížata z Lamberka se pochopitelně snažila z panství co nejvíce vytěžit, někdy i na úkor města Rabí. Měšťané se cítili být nucením k nejružnějším robotám, robotním relucím a nuceným odběrům surovin poškozování na svých zvláštních privilegiích, jak sami uvádějí při odvolání se na městská privilegia od Vladislava Jagellonského a Půty Švihovského z r. 1499, která jim měla garantovat, že „tak nám jakož svobodným a jenom *schutz* poddaným měšťanům, tak dobře jakož jiná královská města, obzvláště ale toho města Horažďovského, rozličná obživení svobodná a beze všeho zanášení vésti patří” (inv. č. 77, sign. Publ. VI, 3).

Ze spisů je také třeba vyzdvihnout bohatý materiál zachycující církevní dějiny Rabí, zejména finanční a stavební (nadace, fundace, stavební záležitosti obou rabských kostelů, zřízení fary v Rabí, inv. č. 73–75, 100). V manuálu purkmistrovského úřadu (inv. č. 9, f. 70v–71, 74–75) nacházíme zápisy o stavbě hřbitovního kostelíka sv. Jana Nepomuckého v l. 1781–1782.

Ve spisech inv. č. 79 a průběžně i v ostatních písemnostech lze sledovat dějiny židovské komunity v Rabí. Zajímavý je zejména zápis ve zmíněném purkmistrovském manuálu, f. 85r, z 1. června 1667, kterým město přenechává rabským židům pozemek za hradbami ke zřízení jejich hřbitova, za roční „poplatek” dvou knih „dobrého papíru”. Roku 1733 přikoupili židé ke hřbitovu další kus pozemku od Václava Procházky (ibidem, f. 78v–79v). Z manuálu purkmistrovského úřadu lze k této problematice, kromě různých zmínek o účasti sušických a horažďovických židů na rabských trzích, vybrat snad ještě relativně ranou zmínku o židovi Léblu Abrahámovi, který r. 1673 koupil Charvátovský dům v Rabí. Zmínky o židovských obyvatelích jsou porůznu rozesety v písemnostech týkajících se hospodářství (např. židovští řezníci apod.).

Ve fondu je dále dochována řada zajímavých účetních písemností z let 1783–1945 a další spisy k městskému hospodářství. K dispozici je také množství stavebních spisů a plánů z let 1789–1944 (viz přílohu č. 5 inventáře). Doloženo je i zřízení telegrafické stanice v letech 1901–1902 (inv. č. 111), městského vodovodu 1899–1930 (inv. č. 123) a opravy mostu přes Otavu (inv. č. 110),

včetně oprav silnic apod. Jen malé množství spisů se týká oblasti městských řemesel a živností a rovněž školství (oprava školy v osmdesátých letech 19. stol., inv. č. 101, starší písemnosti z l. 1796–1849, inv. č. 75, 92, personálie...).

Z jednotlivostí zmiňme svědectví o žichovickém lékaři MUDr. Josefu Klostermannovi, otci šumavského spisovatele Karla Klostermanna, k jehož očkovacímu obvodu Rabí krátce patřilo (inv. č. 103) a doklad o sbírce na Národní divadlo konané v Rabí r. 1852 (inv. č. 121).

WWW.ARCHIVCHEB.CZ

Jitka Chmelíková

V listopadu 2003 se konala slavnostní prezentace nových internetových stránek Státního okresního archivu v Chebu. Jejich uvedením do provozu se završilo několikaleté úsilí ředitele archivu PhDr. Jaromíra Boháče o zpřístupnění Multimediální encyklopedie města Chebu veřejnosti. Jedná se o velmi rozsáhlý projekt, který podpořilo v letech 1998, 1999 a 2003 svými granty město Cheb. „Projekt Město“, jak je také nazýván, zahrnuje od roku 1995 podrobně zpracovávaný kulturní katastr města Chebu, rozdělený podle druhu objektů na celky nazvané Náměstí (zahrnuje jednotlivé domy), Hrad (jednotlivé objekty), Kostely (včetně klášterů a chudobinců), Stavby (významné veřejné budovy) a Pomníky (včetně kašen a pamětních desek) a umožňuje zájemcům o historii seznámení s konkrétním objektem prostřednictvím digitalizovaných textů a ikonografických dokumentů. V budoucnu by měl být tento projekt rozšířen o další témata (události, lidé atd.) a stát se tak plnohodnotným multimediálním slovníkem města.

Na internetových stránkách jsou samozřejmě základní informace o archivu a jeho pracovnících, dále kompletní databáze fondů včetně inventářů, ve kterých mohou badatelé hledat informace ještě před samotnou návštěvou badatelný. Požadované materiály si mohou objednat s pomocí internetu. Stejně mohou postupovat při objednávání knih z databáze archivních knihoven. Na stránkách je možno studovat část rozsáhlé sbírky listin a fotografií a kopii originálu Chebské kroniky Pankráče Engelharta z Haselbachu „Egrische Cronika 1560“. Státní okresní archiv v Chebu zde rovněž prezentuje výstavu ke 150. výročí narození archiváře Karla Siegla, kterou uspořádal ve spolupráci s Chebským muzeem v roce 2001.

Pouze jako ukázka slouží 12 pracovních verzí zpracovaných obcí z dalšího připravovaného projektu topografického slovníku bývalého okresu Cheb - Projekt obce. Ten by měl zahrnovat nejen všechny dosud publikované základní údaje k dějinám a vývoji jednotlivých míst, ale měl by především doložit a ukázat proměnu obcí chebského okresu do roku 2000.

O podobu internetových stránek a kvalitu prezentace jednotlivých projektů se zasloužil programátor a webmaster Martin Rájek. Pro orientaci čtenářů přikládáme podrobnou mapu serveru. O kvalitách či případných nedostacích se však může každý přesvědčit nejlépe přímo na www.archivcheb.cz

Základní informace o archivu

[Kde nás najdete, badatelna, zaměstnanci..](#)

[Historie archivu..](#)

Tato stránka..

Fondy a sbírky archivu

[Co to jsou fondy, popis databáze, jak hledat..](#)

[Vyhledávání v databázi fondů..](#)

[Seznam obcí okresů Cheb, Aš, Mariánské lázně a jejich spojení s fondy..](#)

Základní informace o listinách

[Co jsou to listiny, popis a vyhledávání v databázi..](#)

[Vyhledávání v databázi listin..](#)

Digitalizované sbírky fotografií

[Co to jsou to sbírky fotografií, popis databáze, jak hledat..](#)

[Vyhledávání v databázi fotografií..](#)

[Seznam obcí okresů Cheb, Aš, Mariánské lázně a jejich spojení s fotografiemi..](#)

Archivní knihovna

[Archivní knihovna, rozdělení, popis databáze, jak hledat..](#)

[Vyhledávání knih ve studijní knihovně..](#)

[Vyhledávání knih v regionální knihovně..](#)

[Vyhledávání knih v německé knihovně..](#)

[Vyhledávání knih v celé dokončené databázi..](#)

Prezentační činnost archivu

[Seznam jednotlivých prezentací..](#)

[Prezentace výstavy ke 150 výročí narození archiváře K. Siegla..](#)

[Chebská kronika..](#)

Projekt město

[Co je „projekt město“, popis jednotlivých částí, popis databáze..](#)

[Stručné dějiny města Chebu..](#)

[Část náměstí..](#)

[Část hrad..](#)

[Část kostely..](#)

[Část stavby..](#)

[Část pomníky..](#)

Projekt obce

[Co je „projekt obce“, popis jednotlivých částí, popis databáze..](#)

[Projekt obce..](#)

[Dotazy připomínky návštěvníků našich stránek..](#)

[Aktualizace a informace o novinkách na našem serveru..](#)

Historicko - dokumentační komise Českého svazu bojovníků za svobodu při SOkA Rokycany

Milouš Dobromysl – Jindřich Fajt – Hana Hrachová

Historicko - dokumentační komise vznikla z podnětu okresní konference Svazu protifašistických bojovníků, která se konala 15. 12. 1968 v Rokycanech. Úkolem skupiny bylo shromáždit co nejvíce informací o odboji a jeho organizaci v letech 1939 - 1945. Členům komise se pod předsednictvím Josefa Tyrpekla, Josefa Hejdy, Josefa Pácla, Josefa Mojžíše, Miroslava Ruta, Josefa Jakobehe a Aleny Mikešové podařilo shromáždit velké množství cenného historického materiálu, včetně více jak devadesáti vzpomínek svědků či přímých účastníků odboje. Dále bylo zajištěno mnoho další dokumentace nashromážděné nebo vypracované členy komise (např. přehledy popravených a vězněných, údaje o odbojových skupinách, místech věznění a poprav, situaci na Rokycansku v době okupace včetně výstřížků z novin). Bohužel se většinou nepodařilo získat materiál od původních účastníků odboje, ale spíše vzpomínky zprostředkované od rodinných příslušníků a svědků. Přesto členové skupiny shromáždili materiál, který je svým rozsahem i formou zpracování nejlepší v rámci západních Čech.

V souvislosti s likvidací sekretariátu Okresního výboru Československého svazu protifašistických bojovníků Rokycany byl v prosinci 1991 odvezen veškerý archivní materiál (včetně písemností historicko-dokumentační komise) do Okresního archivu v Rokycanech. S archivem byla navázána užší spolupráce, a to se odrazilo i ve změně názvu - od roku 1992 Historicko-dokumentační komise při Okresním archivu (později při SOkA) Rokycany. Jejím předsedou byl v letech 1992 – 1993 Ing. František Herget, po jeho smrti se funkce ujal Milouš Dobromysl, který ji vykonává dodnes. V letech 1992 – 2003 se členové komise pravidelně scházeli v badatelně archivu a pokračovali ve shromažďování a dalším ukládání materiálů o odboji. Archiv zároveň v letech 1992 – 2003 postupně od komise přebíral její dokumenty, včetně zvukových nahrávek a videokazet.

Nejvýznamnějším počinem komise je vytvoření dokumentace o jednotlivých odbojářích ve formě obálek. V nich lze nalézt dotazníky o odbojové činnosti, osvědčení Ministerstva národní obrany o odbojové činnosti podle zákona č. 255/1946 Sb., vzpomínky, fotografie, novinové a časopisecké články, různou korespondenci, průkazy apod. Každá z obálek je pečlivě nadepsána a na každé je vyznačen i její obsah (archiv má nyní k dispozici 926 těchto obálek uložených v kartotéční skříni). Obálky jsou neustále doplňovány a zpřesňovány, byť smutně např. dodáním poslední fotografie a parte. Před vznikem komise byly doklady o odboji odesílány na Krajský výbor ČSPB do Plzně, dnes však již nejsou k dispozici.

Komise pečovala o pomníky a pamětní desky obětí fašistické okupace na Rokycansku. Kromě různých soupisových akcí se podílela na jejich kontrole a upozorňovala obecní úřady na závady apod.

Poslední jednání komise se konalo 20. 11. 2003 v badatelně archivu. Předsednictvo okresního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu a historicko-dokumentační komise okresu Rokycany na svém společném jednání dne 2. února 2004 projednaly a schválily ukončení činnosti komise při SOkA Rokycany, zejména s ohledem na věk a zdravotní stav členů komise. Z jednání vzešel úkol vypracovat závěrečnou zprávu, která by dokladovala společné úsilí Muzea dr. B. Horáka

v Rokycanech, Muzea města Zbiroha, Muzea města Radnice, státní správy (zejména Okresní správy sociálního zabezpečení Rokycany a SOkA) a spoluobčanů při dokumentaci boje proti fašistickým okupantům v letech 1939 - 1945.

Na jednání dne 28. 1. 2004 mezi zástupci komise a vedením archivu byla oceněna významná spolupráce mezi SOkA (zejména díky bývalému řediteli prom. hist. P. Cironisovi) a HDK ČSBS a projednána problematika dalších perspektiv. SOkA se zavázal k dokončení uspořádání osobní dokumentace jednotlivých odbojářů. Bývalí členové komise, pokud jim to zdraví dovolí, budou i nadále shromažďovat dokumenty o odboji a předávat je k trvalému uložení do SOkA Rokycany.

Dokumenty vzniklé z činnosti komise byly často využity při zpracování odborných studií, které vycházely především ve sborníku *Minulostí Rokycanska* a ve *Sborníku Okresního muzea* (nyní *Sborník Muzea Dr. B. Horáka v Rokycanech*). Samostatně byl vydán v roce 2001 *Popis památníků první a druhé světové války na Rokycansku* z pera P. Cironise a M. Dobromysla.

Setkání západočeských archivářů v Kašperských Horách

Miroslav Eisenhammer

Státní oblastní archiv v Plzni a jeho přímí předchůdci nabízeli již od roku 1959 západočeským archivářům možnost poznávat novinky z oboru a vyměňovat si zkušenosti při společných akcích. Zpočátku šlo o pravidelné studijní cesty do jednotlivých regionů naší vlasti zaměřené na návštěvy archivů a kulturních památek střídané semináři či školeními ke konkrétním otázkám archivnictví. Po roce 1990, kdy studijní cesty začala pořádat Česká archivní společnost, a po stabilizaci archivní práce, která byla prakticky po celou první polovinu 90. let zaměřena na plnění rešeršních požadavků v rámci rehabilitací a restitucí, byly studijní cesty nahrazeny více či méně pravidelnými setkáními archivářů státních, samosprávných i podnikových archivů západočeského regionu. Z těch posledních vzpomeňme alespoň setkání v Pavlovicích (1998) a Železné Rudě (2000, 2001). Po přestávce způsobené problémy spojenými s přechodem na novou organizaci archivnictví v roce 2002 uspořádal v loňském roce SOA Plzeň v pořadí již jedenácté setkání západočeských archivářů. Proběhlo ve dnech 20. – 22. října 2003 v příjemném prostředí rekreačního a školicího zařízení Ministerstva vnitra Hotel Šumava, ležícího v lesnatém Amálině údolí na okraji Kašperských Hor. Účast byla bohatá – celkem 45 pracovníků Státního oblastního archivu v Plzni včetně okresních archivů, tři zástupci Archivu města Plzně a vedoucí podnikových archivů Škoda a Sokolovská uhelná, a.s.. Pozvání přijali i další pravidelní účastníci podobných setkání, pánové Šilar, Úlovec a Rozsival z Odboru archivní správy Ministerstva vnitra ČR.

Zpestření cesty do Kašperských Hor představovala zastávka v Muzeu Dr. Šimona Adlera v Dobré Vodě u Hartmanic. Vhodným protějškem této pobočné expozice Západočeského muzea v Plzni věnované historii židovské komunity v Pošumaví je působivý skleněný oltář doplněný křížovou cestou, vytvořený v interiéru vedle stojícího kostela svatého Vintíře zručnou sklářkou paní Tesařovou. Jinak holý interiér podává svědectví o čtyřicetiletém hospodaření armády v tomto objektu, nacházejícím se až do roku 1989 v nepřístupném hraničním pásmu.

V úvodu prvního jednacího odpoledne seznámili účastníky pracovníci Odboru archivní správy MV s některými novými informacemi týkajícími se zejména dokončení spisové rozluky bývalých okresních úřadů a související problematikou písemností Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Tři následující referáty archivářů nás přenesly do předmagistrátního období městské správy. S historií písemností Archivu města Kašperské Hory a využitím dobové registrační pomůcky z roku 1768 při inventarizaci tohoto fondu seznámila přítomné PhDr. Lenka Sýkrová. PhDr. Vladimír Bystrický, CSc. řešil na příkladu města Stříbra otázku, nakolik jsou „knihy počtů“ skutečně knihami počtů města, nebo pouze jeho purkmistrů. Městské knihy ve fondech menších měst se staly i objektem rozboru PhDr. Karla Wasky, který v rámci svého dlouhodobého zájmu o dějiny městečka Úterý zkoumal, nakolik lze i relativně dobře dochovaný archivní fond označit po stránce úředních knih za úplný. Podle jeho závěrů je pomocí poznámek nalezených v zachovaných knihách prokazatelná existence dalších, nedochovaných archiválií tohoto typu.

Úterní dopoledne vyplnily čtyři příspěvky. Eva Vlasáková seznámila účastníky s publikační činností svého pracoviště – Státního okresního archivu v Jindřichovicích – při zpracování dějin měst a obcí okresu Sokolov a s využíváním zde uložených fondů archivů měst k tomuto účelu. Ře-

ditelka domažlického okresního archivu PhDr. Věra Steinbachová navázala příspěvkem o využívání archiválií pro publikační činnost. Mimo jiné vyzvala archiváře, aby se při zpracování úvodů archivních pomůcek soustředili na správný vývoj původců archiválií a ostatní získané zajímavé informace raději využili v samostatných studiích. Práci vykonanou archivy při vyhledávání dokladů pro osoby nuceně nasazené v době okupace a využitelnost jednotlivých typů fondů k tomuto účelu se pokusil zhodnotit Mgr. Miroslav Eisenhammer, který připojil i informace o struktuře a písemnostech Svazu nuceně nasazených vzhledem k chystanému ukončení činnosti této organizace. Ředitelka státního okresního archivu v Tachově PhDr. Markéta Novotná v posledním dopoledním příspěvku hovořila o zkušenostech se spoluprací s kronikáři na okrese Tachov a vlivu této činnosti na kvalitu předarchivní péče v obcích.

V odpoledních hodinách si skupina těch z nás, které neodradilo pošmourné počasí, prohlédla za zasvěceného výkladu pracovníka Muzea Šumavy v Kašperských Horách PhDr. Vladimíra Horpeniaka expozici zdejšího muzea a interiér hřbitovního kostela sv. Jakuba s unikátním malovaným dřevěným stropem a odhalenými gotickými freskami. Nahlédli jsme i do sousední hřbitovní barokní kaple sv. Anny a prohlédli si interiér děkanského kostela – baziliky sv. Markéty na náměstí. Pohlazení na duši představovaly skleněné obrázky – podmalby vystavené v malé domácí galerii pana JUDr. Václava Hrabánka, který se navzdory vysokému věku věnuje udržování této šumavské tradice a obohacuje tradiční techniku novými náměty. V zájmu splnění nabitého programu jsme ještě po večeri vyslechli dva příspěvky. Mgr. Milan Augustin přednesl jako podnět k diskusi krátkou úvahu o tvorbě a zpracování sbírek v archivech a Jitka Janečková hovořila o stále nejasné budoucnosti v oblasti ukládání archiválií zapsaných na elektronických médiích.

Poslední den našeho jednání – středa – se nesl ve znamení sedmi zbývajících příspěvků. S životem a dílem prvního archiváře města Lokte dr. Antona Gnirse (1873 – 1933) nás seznámil ředitel SOkA Sokolov PhDr. Vladimír Vlasák. Tři následující referáty byly věnovány podnikovému archivnictví. Vedoucí podnikového archivu SPA Sokolovská uhelná, a.s. Petr Beran pronesl příspěvek o historii uhelné laboratoře Herglotz v Dolním Rychnově a archivním zpracování stejnojmenného fondu. Mgr. Ladislava Nohovcová z Podnikového archivu Škoda stručně a výstižně obeznámila posluchače s historií i nejistou současností svého pracoviště, které představuje bohatstvím svých archiválií i rozsahem cca 4 bkm jeden z nejvýznamnějších podnikových archivů v republice. Po jednání o historii péče o podnikové archivy v SOA Plzeň – téma aktuální vzhledem k organizačním změnám v SOA Plzeň i vzhledem ke znění chystaného archivního zákona - z úst PhDr. Evy Waskové blok uzavřelo. Těsně poválečnému období věnovala svůj příspěvek Mgr. Ladislava Váňová, která hovořila o vzniku, provozu a v neposlední řadě i archiváliích internačního střediska v Třemošné u Plzně v letech 1945 – 1947, i Mgr. Jiří Jelen, který navázal příspěvkem o organizaci internačních, sběrných a „odsunových“ středisek v obvodu působnosti Ředitelství národní bezpečnosti v Plzni s ohledem na archivní příslušnost jejich fondů. Na závěr nás Jan Edl seznámil s průběhem jednání mezi SOkA Tachov a plzeňským biskupstvím v oblasti příprav smlouvy o uložení archiválií z provenience římskokatolické církve. Přípravovaná smlouva vychází ze zkušeností Zemského archivu v Opavě a chystané smlouvy mezi SOA Litoměřice a litoměřickým biskupstvím.

Podle reakcí zúčastněných bylo setkání v Kašperských Horách pro všechny užitečné a důstojně navázalo na tradici těchto akcí jak po stránce přínosu nových informací z oboru, tak po stránce společenské. Neposledním cílem našich seminářů totiž bylo a je i vzájemné osobní poznávání archivářů a přenášení kontaktů navázaných během jednání i při večerních debatách do spolupráce při řešení každodenních úkolů.

Katalogizace knihovního fondu SOkA Karlovy Vary v programu Lanius/Clavius. Postup, zkušenosti, vyhlídky

Petr Cais

Prvním počítačovým programem pro katalogizaci knih, používaným v SOkA Karlovy Vary, byl v letech 1996–1997 Knihopis, dodaný Archivní správou MV ČR. Na jaře 1998 byl zakoupen katalogizační program Lanius. V té době byl nejpoužívanějším systémem v síti veřejných knihoven České republiky, rovněž s ním pracovalo již 10 státních archivů. Jevil se tudíž perspektivním, možnost propojení s ostatními, stejný program používajícími subjekty zde byla nejpřínosnější, stejně tak i vyhlídka zatím nerealizované prezentace výsledků práce v internetové síti. Od podzimu 2003 pracuje SOkA Karlovy Vary s programem Clavius od téhož výrobce, který byl pořízen již v režii SOA v Plzni.

V současné době je v knihovně SOkA Karlovy Vary z celkem 15.980 evidovaných svazků knihovního fondu zkatalogizováno v Claviu 7.067 svazků, tj. cca 44% (stav z 10. 03. 2004).

Při vyhledávání publikací v knihovně pomocí Clavia je na základě požadavku badatele používána především kombinace klíčových slov. Proto je v rámci katalogizace usilováno, aby klíčová slova pokud možno vystihovala u každé zaznamenané publikace vedle jejího tématu (např. *Židé; katastrofy; spolky; Beneš, Edvard; města*) i místo a dobu, k nimž se vztahuje.

U místa je to buď kontinent, stát, země, město, obec (*Cheb; Nejdek; Stanovice*) nebo region (*Karlovarsko; Krušnohoří = Krušné hory* – znak „=“ znamená, že je mezi oběma výrazy nadefinovaná synonymická vazba, tj. zadáme-li v tomto případě *Krušnohoří*, program vyhledá i svazek, k němuž bylo přiřazeno slovo *Krušné hory* a naopak).

Pro časové zařazení jsou užívány následující klíčová slova: *pravěk; starověk; středověk* (léta 476–1492, u českých dějin do r. 1526); u světových dějin pak *novověk* (léta 1492–1848), u českých je toto období rozděleno na *předbělohorský = předbělohorská = předbělohorské = 1526–1620. 1620–1792* a *1792–1848*; dále *předválečný = předválečná = předválečné = 1848 – 1914; meziválečný = meziválečná = meziválečné = 1918–1939*; v případě Sudet pak *pomnichovský = pomnichovská = pomnichovské = 1938–1945*; dále *poválečný = poválečná = poválečné = 1945–1989 a po 1989 = 1989–*. Po vložení těchto údajů je popřípadě dodáno i označení století (např. *13. stol. u Žemličkova „Století posledních Přemyslovců“*).

Tato tzv. časová klíčová slova jsou zadávána pouze v uvedených tvarech. V žádném případě nejsou užívány přesné datace rozsahu popisované doby v dané knize (např. klíčové slovo *11.stol.-1849* u publikace „*Dějiny města Brna 1.*“ Národní výbor města Brna, nakl. Blok 1969 /staženo z ISHARE/), neboť badatel uvažuje vždy v přibližných časových obdobích (středověk, 13. stol., předbělohorská doba) a není schopen vystihnout takto exaktně formulované, pouze pro danou knihu definované klíčové slovo a tím i publikaci samu v katalogu nalézt. Oproti tomu v SOkA Karlovy Vary jako klíčová slova používané datace (např. *1526–1620, 1848–1914*), většinou spojené synonymickou vazbou se slovním termínem, jsou ohraničené významnými historickými mezníky a představují od sebe odlišná období, charakterizovaná svými typickými znaky.

Jednotlivé významné roky či období, které se samy staly tématem, jsou používány rovněž (např. 1547; *třicetiletá válka* = 1618–1648; 1848; 2. světová válka = 1939–1945; 1948 = *Únor 1948*, 1968 = *Pražské jaro*; 1989 = *Sametová revoluce*).

Podle potřeb badatele je pak možno zadáním více klíčových slov kombinovat místo a dobu (např. *Karlovy Vary – meziválečné*, *Jáchymov – předbělohorský*). Systém kombinace více klíčových slov byl zaveden podle vzoru programu Paradox, používaného v SOkA Cheb.

Při zadávání klíčových slov bylo upuštěno od užívání slova *dějiny* (často přiřazovaného ke knihám jako jsou „Dějiny novověku“, „Dějiny Nejdku do r. 1923“ apod). Použití tohoto obratu má možná význam ve veřejných či univerzitních knihovnách (a nejspíš ani to ne, neboť samotný fakt, že jde o historiografickou publikaci, lze vyjádřit pomocí signatury mezinárodního desetinného třídění /MDT/), které vlastní publikace různých tematických okruhů (historie, chemie, literární věda, sociologie). To však není případ archivů, které se orientují na získávání publikací převážně z oblasti historie. Klíčovým slovem *dějiny* tak lze charakterizovat minimálně 80 % titulů jejich knihovního fondu, čímž tento obrat pro vyjádření osobité charakteristiky pouze určitého okruhu nabízených svazků ztrácí význam. Proto jsou místo něj v SOkA Karlovy Vary užívána zmíněná „časová“ klíčová slova, tj. rozepisuje se, o jakých historických epochách je v dané publikaci pojednáváno (např. u knihy „Dějiny Nejdku“ jsou uvedena klíčová slova *Nejdek – středověk – předbělohorský – 1620–1792 – 1792–1848 – předválečný – meziválečný*, a popř. i další popisovaná témata, *železárny – hornictví – Šlikové – Černínové* apod.; u „Dějin středověku“ by to byl *středověk – Evropa – popř. další zde pojednávané konkrétní státy či jevy* např. *Francie – Německo – stoletá válka – gotika* ad.)

Celkově lze shrnout, že i přes osobitost každého zpracovatele, která se při zadávání klíčových slov nepochybně vždy částečně projeví, je při jednostranném zaměření na publikace z oboru historie třeba se v rámci SOA v Plzni dohodnout na společných zásadách zadávání klíčových slov. Znalost historie ze strany katalogizátora, tzn. minimálně složení maturitní zkoušky z dějepisu, je nutná, neboť by měl vědět, jaká témata zpracovává (tj. co znamenají klíčová slova jako např. *emfyteuze, zemské desky, reformace, protireformace, absolutismus, osvícenství, normalizace* apod.)

Na podzim 2003 byl SOkA Karlovy Vary zakoupen modul **Sdílené katalogizace veřejných knihoven ČR** (ISHARE). Často urychluje tvorbu záznamu, neboť ho umožňuje nakopírovat z jejich společné (sdílené) databáze, do které byl před tím anonymně načten z jiného pracoviště, v němž byla daná kniha již zpracována. V únoru 2004 bylo na ISHARE takto napojeno přes 550 knihoven, používajících knihovní systém LANius nebo Clavius – viz www.lanius.cz/ishare.htm. Reciproční odběr, tzn. že modul nejen poskytuje, ale z databáze určité knihovny i zpětně načítá v ní katalogizované svazky, které jsou poté k dispozici i ostatním subjektům, však funguje pouze u vybraných majitelů Clavia. Těmi jsou velké veřejné knihovny, nikoliv státní archivy. Správce sdílené databáze, firma Lanius s.r.o. však v případě zájmu může v rámci modulu ISHARE vytvořit samostatnou databázi pouze pro archivy a muzea, tj. instituce s fondem převážně historiografických publikací (tato informace byla sdělena autorovi příspěvku Ing. Jiřím Šilhou, jednatelem firmy Lanius s.r.o.).

Za situace kdy je Clavius již používán nejen v řadě muzeí ale i pracovišti SOA v Plzni, SOA v Litoměřicích a v letošním roce bude zaveden ve státních archivech Středočeského kraje, je tato vyhlídka lákavá. Jen v SOkA Karlovy Vary byla v uplynulých letech podrobně zpracována řada od-

borných regionálních i celostátních sborníků (autor a klíčová slova ke každému článku, výsledně cca 30–80 klíčových slov celkem na jeden svazek). Tyto záznamy si pak každá archivní či muzejní knihovna bude moci načerpat do své databáze, aniž by je sama musela znovu pracně vytvářet. V současné době má SOkA Karlovy Vary v Claviu tyto řady detailně zpracovaných sborníků: *Minulosti Západočeského kraje*, *Západočeský historický sborník*, *Dějepis* (Sborník Katedry historie ZČU, dříve Sborník Pedagogické fakulty v Plzni), *Minulosti Plzně a Plzeňska*, *Historický sborník Karlovarska*, *Historický seminář Karla Nejdla*, *Karlsbader historisches Jahrbuch*, *Sborník Chebského muzea*, *Folia Historica Bohemica*, *Hospodářské dějiny*, *Moderní dějiny*, *Mediaevalia Historica Bohemica*, *Paginae historiae*, sborníky edice JČU *Opera historica* a historiografická periodika z některých regionů ČR – *Bezděz*, *Západní Morava*, *Archivní prameny Kolínska*, *Z Českého ráje a Podkrkonoší*, jakož i množství sborníků neperiodických, nejčastěji příspěvků z konferencí nebo vydaných k životním jubileím pracovníků jednotlivých ústavů. S vytvořením samostatné databáze pro archivy a muzea na modulu ISHARE se rovněž otevírá i možnost kooperace jednotlivých pracovišť SOA v Plzni při katalogizaci, tj. rozdělení si zpracování jednotlivých řad odborných periodik a jejich následné přečerpání ostatními archivními knihovnami SOA, nemluvě o kopírování záznamů dalších historiografických publikací (monografií, edic pramenů, děl sudetoněmecké vlastivědy a historie z období před r. 1945 ad.), které by bylo vstupem všech archivních uživatelů Clavia do zmíněné databáze umožněno v mnohem větší míře.

Další interakci s internetovou sítí, kterou lze prostřednictvím Clavia využít, je napojení na tzv. **souborný katalog**, který provozuje Sdružení uživatelů knihovního systému LANius (zal. 1996). Jde o zájmové sdružení právnických osob podle zák. č. 47/1992 Sb., § 20f–j, které spojuje uživatele systémů LANius a Clavius. Jeho hlavním cílem je tvorba souborného katalogu (SKAT) naučné literatury, přístupného na internetových stránkách www.skat.cz. V současné době je zde více než 123.500 titulů knih ze 115 knihoven (čerpáno z: www.lanius.cz, odd. Profil firmy a www.skat.cz, odd. SKAT obecně a odd. Stanovy). Zde mohou zpracovatelé prezentovat výsledky své práce veřejnosti. Vzhledem k zaměření každého archivního pracoviště na pořizování odborné historiografické literatury a především s ohledem na řadu vlastivědných (v případě SOkA Karlovy Vary i balneologických) publikací vydaných před r. 1945, včetně starých tisků, to bude i přes omezení, dané možností pouze prezenčního studia a neúčasti archivů v rámci meziknihovní výpůjční služby, nepochybně přínosem. Řada studentů i zahraničních badatelů jistě ocení, že za konkrétní publikací či knihovní címelií nemusí podstoupit cestu do pro něj vzdálenější Prahy či odlehlé zámecké knihovny, neboť požadovaný svazek mu po telefonické domluvě či e-mailové žádosti již leží připraven v badatelně jemu přístupnějšího státního archivu.

Osobní fond V.V. Kremer. Stručný rozbor nejdůležitějších prací k dějinám Kladrub a Kladrubska

Jan Edl

Jedním z badatelsky atraktivních osobních fondů tachovského okresního archivu je fond V. V. Kremera. Obsahuje strojopisné práce týkající se dějin kladrubského kláštera a města Kladrub včetně přípravného aparátu, fotografie, zprávy o stavu památek a také torzovitě dochovanou korespondenci. Písemnosti z pozůstalosti V.V. Kremera nejsou dochovány pouze v našem archivu. Vzhledem k šíři záběru výše jmenovaného jsou jeho práce uloženy i v Literárním archivu Památníku národního písemnictví a SOkA Kolín. Záměrem příspěvku je bližší seznámení čtenářů s nejdůležitější částí fondu, tj. se strojopisnými pracemi k dějinám Kladrub a Kladrubska.

Nejprve stručně o původci fondu. Václav Vilém Kremer se narodil 28.1.1906 v Dobrušce. Po studiích na právnické a filozofické fakultě pracoval v letech 1934 - 1950 ve státních službách. Působil postupně na 23. oddělení Zemského úřadu v Praze, Okresním úřadě v Českém Brodu, Okresním úřadě ve Strakonici, v kulturním oddělení Zemského národního výboru a v církevním oddělení, resp. v oddělení vysokých škol na ministerstvu školství a národní osvěty. Po propuštění z tohoto ministerstva byl perzekvován a řadu let vězněn. Po roce 1968 byl několik let zaměstnán jako podnikový právník. V roce 1978 ho postihla těžká oční choroba, ale i přesto v 80. letech psal, resp. diktoval své vlastivědné práce, týkající se Českého Brodu, Čáslavi a zejména Kladrub. Zemřel 5.5.1990 v Čáslavi.

Ke studiu dějin kladrubského kláštera se V.V. Kremer dostal při svém studiu na filosofické fakultě v semináři prof. J.V. Šimáka. Ve své první práci, zmíněné níže, vzpomíná na setkání s prof. Šimákem, při kterém dostal za úkol práci na dějinách kladrubského kláštera takto: *„Jednou v podvečer si mne prof. Šimák povolal do své pracovny a svým laskavým, ale i příkazujícím tónem mi řekl: Pane Kremer, vy jste měl pracovat jako seminární práci něco o Vašem spoluodáku z Dobrušky F.L.Věkovi. Já uznávám, že dnes, kdy není možno ještě dosti v tom směru si ověřit v archivu ministerstva vnitra, rozhodl jsem se dát Vám jinou práci. Zemřel prof. Novotný, který počal pracovat na dějinách kláštera kladrubského a smrt mu zabránila, aby dílo vedl dále. Vy jste mladý a můžete v tom něco ještě udělat. Tak tedy dejte se do práce. Proberte znovu to, co Novotný již dokončil a pokračujte tak dál a udělejte jako seminární a pak jako disertační práci „Dějiny kláštera kladrubského“. Nebo si pak nazvete své dílo jak chcete. Pro mne však zůstanete ode dneška kladrubským historikem“.*

Nyní již k samotným strojopisům dochovaným v našem archivu. První z nich sepsaný jako disertační práce v letech 1933 – 1934 a později v roce 1975 přepracovaný nese titul „Kronika kláštera kladrubského, Doba nejstarší a předhusitská“. Kronika se člení na 6 kapitol. První pojednává o dějinách kladrubského území před založením kláštera. Další samostatnou kapitolou je pak popis založení kláštera a pak již následují kapitoly o jeho dějinách v době románské (1115-1197), době gotické (od počátku 13. století do poloviny 14. století), době největšího rozkvětu kláštera (od poloviny 14. století do roku 1393). V této kapitole jsou zejména vyzdvíženy osobnosti opatů Racka II. (kolem roku 1351-1370) a Racka III. (1370-1393) a jejich úsilí o zvelebení kláštera. Kroniku uzavírá kapitola Klášter kladrubský před svým prvním zánikem (1421).

V roce 1982 V. V. Kremer definitivně dopsal druhou část Kroniky (koncept byl dokončen již v roce 1945), v níž si všímá především hospodářských dějin kláštera se zaměřením na stejné období, tj. léta 1115-1421. Plný titul této práce je „Kronika kláštera kladrubského, Doba nejstarší a předhusitská, část II. Hospodářské a vnitřní dějiny kláštera kladrubského“. Původně mělo být sepsání hospodářských dějin kláštera součástí knihy první, ale vzhledem k tomu, že toto téma nebylo nikdy předmětem samostatného zpracování, rozhodl se V.V. Kremer věnovat hospodářským a vnitřním dějinám zvláštní knihu. Svou roli sehrál i fakt, že při spojení obou částí do jedné knihy by vznikla částečná duplicita, která by vyprávění rušila. Kniha je rozdělena pouze do tří kapitol. Ty se však dále dělí na oddíly v díle samém zvané články. První kapitola obsahuje hospodářské dějiny kláštera kladrubského. Nejprve jde o jejich přehled a poté si autor všímá jednotlivých témat: hospodaření na klášterním panství, poddaní na klášterním zboží a finanční poměry kláštera. Kapitola druhá se věnuje topografii kladrubského klášterství a opět se rozpadá do 4 článků: město Kladruby, klášterní venkovské zboží, klášterní proboštství a správa klášterního panství. V poslední kapitole autor zaměřil pozornost na organizaci a vnitřní život kláštera.

Před rokem 1945 vznikly ještě dvě práce týkající se dějin kladrubského kláštera: „Přehled zvláště chronologický dějin kláštera kladrubského v dobách nejstarších a předhusitských“ (podepsaný Václav Karlštejnský) z roku 1938 a „Kronika kláštera kladrubského, Kniha I. K dějinám kláštera“ (podepsaná V.V. Kremer – Karlštejnský) z roku 1939. Zatímco první kniha je pouze chronologickým přehledem dějin kláštera od roku 1115 do roku 1421 a doplňuje tak výše uvedené knihy, druhá není ani tak dějinami kláštera, jako spíše popsáním významu klášterů ve středověku (samozřejmě s přihlédnutím ke klášteru kladrubskému), dále popisuje zeměpisné poměry a osídlení kladrubské krajiny a jejího okolí.

Dalším dílem týkajícím se dějin kláštera je strojopis nazvaný „Kulturní památka klášter kladrubský, Děje posledních dvou staletí kláštera kladrubského“ sepsaný v Čáslavi v roce 1983. Impulzem k jejímu vzniku byl nález kroniky Farního úřadu Pozorka z let 1852 - 1945 v sakristii kladrubského chrámu P. Marie a předané našemu archivu v roce 1985. Tuto kroniku přeložil bývalý profesor na stříbrském gymnáziu R. V. Steiner (překlad je v archivu k dispozici ve fondu OsF R.V. Steiner) a dal ji V.V. Kremerovi k dispozici. Ten na jejím základě sestavil dějiny kláštera, resp. kladrubského panství od 2. pol. 18.století do 80. let minulého století (zrušení kláštera, vlastnictví kladrubského panství rodem Windischgrätzů).

K tématu dějin kláštera se Kremer vrátil v práci „Kladrubské archivy“ z let 1982-1983. Přináší v ní zajímavé údaje a přehledy nejen k dějinám klášterního archivu, ale také k dějinám městského archivu. Dodnes jsou přínosné odkazy na další prameny a literaturu, z nichž lze čerpat při bádání o historii kláštera i města.

Další práce si více všímají také města Kladrub a jeho okolí. První z nich byla napsaná v roce 1964 pod názvem „Dějiny Kladrub a Kladrubská, Sylabus a téze práce“. Jedná se o heslovitý obsah zamýšlené stejnojmenné práce, kterou chtěl autor vydat, jež měla obsahovat dějiny kláštera, včetně dějin hospodářských, kladrubského velkostatku, měst Kladrub, Města Touškova a Přestic, popis umělecko-historických památek a dějiny archivů kláštera kladrubského i městského.

Druhá práce je o dva roky mladší a nese titul „Kladruby perla západních Čech“. Ta obsahuje stručné dějiny oblasti, ale převážně je zaměřena na umělecko-historickou hodnotu samotného kláštera. K této práci je vhodné připomenout, že si titul vypůjčila od podobně zaměřené knihy, jež měla V.V. Kremerovi vyjít v roce 1948 v nakladatelství Universum. Tato kniha však byla rozmetána a dochoval se pouze jeden výtisk zaslaný autorovi ke korekturám, který je dnes také uložen v našem archivu.

Dílo V.V. Kremera, byť zůstalo pouze ve strojopisné podobě, nebylo svým záběrem a šíří dosud překonáno, a tak chybějící monografie o dějinách kladrubského kláštera, jeho panství i města Kladrub lze alespoň částečně nahradit jeho pracemi.

Vývoj správy obcí na Sokolovsku v letech 1945 až 1953 a zpracování jejich archivních fondů

Eva Vlasáková

Po ukončení druhé světové války v roce 1945 byla obnovena existence samostatné Československé republiky v hranicích odpovídajících v českých zemích stavu před Mnichovem v roce 1938. Dekretem presidenta republiky č. 121 ze dne 27. října 1945 o územní organizaci správy vykonávané národními výbory byly také na území Sokolovska obnoveny hranice obcí a okresů podle stavu k 29. září 1938. Jeho území v rozsahu okresu Sokolov v letech 1960 až 2002 tvořilo 24 obcí z tehdejšího okresu Kraslice, 27 obcí z okresu Loket, 2 obce z okresu Mariánské Lázně, 10 obcí z okresu Nejdek, 57 obcí z okresu Sokolov, 4 obce z okresu Teplá a z okresu Cheb osada Horní Částkov. Na tomto území bylo tedy v roce 1945 celkem 124 obcí a jedna osada místní správou jinam příslušná. Největší část Sokolovska představoval okres Sokolov s 57 obcemi o rozloze 291,58 km², s počtem 63.979 obyvatel a hustotou osídlení 219,4 obyvatele na 1 km². Celou tuto hospodářsky významnou oblast obývalo na konci války v podstatě jen německé obyvatelstvo.

Pro organizaci státní správy obcí v této části státu po válce chápané jako pohraniční platilo několik právních norem. Byl to především Ústavní dekret presidenta republiky č. 18 ze dne 4. prosince 1944 Úředního věstníku československého o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, jehož obsah byl doplněn vyhláškou ministra vnitra z 3. srpna 1945. Podle tohoto dekretu měli být na přechodné období pro správu obcí a okresů s většinou obyvatelstva státně nespolehlivého, zde německého, jmenováni komisaři, popřípadě správní komise, k nimž se mohli podle místních poměrů přibrat ke spolupráci zástupci státně spolehlivého obyvatelstva. Vládní nařízení z 5. května 1945 o volbě a pravomoci národních výborů potvrzovalo pro dočasnou správu obcí a okresů s většinou státně nespolehlivého obyvatelstva jmenování správních komisí.

Okresní správní komise byly jmenovány ministerstvem vnitra a byly vytvořeny ve všech sídlech bývalých okresních úřadů v pohraničí českých zemí. Měly spravovat okresy do doby, než v nich bude dostatečný počet českého obyvatelstva a než bude možno vytvořit orgány volené, tedy okresní národní výbory. Analogicky pak měly být pro správu obcí jmenovány okresními správními komisemi, případně okresními národními výbory především tří- až šestičlenné místní správní komise, výjimečně jednotliví správní komisaři. Krátce po osvobození působili však v obcích nejprve jen státně spolehliví čeští nebo němečtí pověřenci z řad místního obyvatelstva. Jejich působení bylo krátkodobé, přestože řada obcí zpočátku nesplňovala podmínku vytvoření místních správních komisí, a to počet nejméně tří státně spolehlivých lidí v místě. V takových obcích působil pak často jen jeden správní komisař.

Vedle správních komisařů a místních správních komisí byli ustanovováni obvodoví starostové, někdy nazývaní také okrskoví. Právo jejich jmenování a míru jejich kompetence se nepodařilo zcela vyjasnit ani při zpracování příslušných archivních fondů. Zdá se však, že měli původně z titulu své funkce provádět dohled na vedení správní agendy několika přidělených obcí, které tvořily obvod jejich působnosti a spolupracovat s tamějšími správními komisemi. Nakonec však proto, že se v některých obcích komise nevytvořily, vykonávali sami vlastní správu obce nebo několika obcí současně, v podstatě jako správní komisaři pro jednu nebo více obcí.

Dalším řešením správy obcí, kde nebyly ustaveny místní správní komise, bylo administrativní sloučení obcí pod jednu správu, tedy zajištění správy jedné nebo více obcí místní správní komisí obce druhé, zpravidla sousední.

Přestože osídlování oblasti se nevyvíjelo tak, aby postupně dostatečně nahradilo německé obyvatelstvo, byly zejména ve větších lokalitách v roce 1946 vytvořeny podmínky pro správu obcí volenými správními orgány, tedy národními výbory. Na základě vládního nařízení č. 120 ze dne 27. května 1946 o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění konaných 26. května 1946 byly v okresech ustaveny okresní národní výbory a v obcích, kde při těchto volbách bylo odevzdáno více než padesát platných voličských hlasů, místní národní výbory. V tehdejší okrese Sokolov se vytvořily národní výbory v jednadvaceti obcích, místní správní komise zůstaly, nebo byly alespoň na krátkou dobu sestaveny v šestnácti obcích. V jednom případě došlo rovněž k vytvoření společného národního výboru pro tři obce.

V roce 1946 byl proveden odsun většiny německého obyvatelstva. Správa obcí, které byly řídké, nebo jen minimálně osídleny, byla i nadále prováděna nejbližším sousedním správním orgánem obce nebo obvodovým starostou. Na jihu okresu Sokolov v oblasti Slavkovského lesa a v přilehlých částech sousedních okresů bylo patrně již v roce 1946 rozhodnuto o vytvoření vojenského pásma. Z okresu Sokolov bylo do něj zahrnuto celkem třináct obcí, z nichž jedenáct bylo spravováno obvodovými starosty. Na území okresu Sokolov bylo v roce 1947 kromě výše uvedeného počtu obcí ve vojenském pásmu 28 obcí spravovaných místními národními výbory, šest obcí místními správními komisemi, deset obcí orgány jiných obcí a v jedné obci ještě působil obvodový starosta. Okres Sokolov měl k 22. květnu 1947 celkem 38.622 obyvatel s hustotou obyvatelstva 132,4 obyvatele na 1 km². Obce ležící ve vojenském pásmu později nazývaném vojenským újezdem Prameny byly postupně vyliďňovány, předávány vojenské správě a de iure zrušeny 1. července 1950.

Intenzivní dolová činnost působila na osídlení centrální části tohoto území rozdílně. Na jedné straně postupně likvidovala její povrchová forma některé dosud existující lokality, na druhé straně naopak svým hospodářským významem růst osídlení silně podporovala. Takto se značně prohloubila nerovnoměrnost v hustotě osídlení jednotlivých oblastí. Trend správy málo osídlených obcí těmi obcemi, v nichž se místní správa konstituovala, na Sokolovsku nadále pokračoval, neboť nezáleželo vždy jen na rozsahu jejich osídlení, ale také na schopnosti a ochotě lidí podílet se na činnosti místních správních orgánů.

V období let 1945 až 1952 došlo již sice k zániku samostatné správy některých obcí, avšak výrazná změna v jejich správě nastala až k 1. lednu 1953, kdy nedostatečně osídlené malé obce byly likvidovány hromadně. Velká část do této doby právně existujících obcí byla zrušena a tyto byly připojeny jako osady k obcím, jejichž správou byly dosud řízeny.

Zpracováním archivních fondů místních národních výborů a místních správních komisí jsme se v sokolovském okresním archivu začali intenzivně zabývat po zkušenostech se zpracováním fondů okresních národních výborů z let 1945 až 1960, kde jsme nacházeli důležité informace k jejich správě a získali v podstatě určitý metodický návod také pro pořádání těchto fondů. Jejich písemný materiál, předávaný do okresního archivu zhruba do začátku sedmdesátých let 20. století značně ne-

organicky a často bez předávacích seznamů, nebyl řádně vymezen podle původců fondů a bylo především nutné provést opravy, které vycházely z konkrétně zjištěných skutečností a změn ve vývoji správy obcí. Některé původní archivní fondy musely být zrušeny a vymezeny jiné.

Písemnosti těch obcí, v nichž zpočátku vykonávali správu jen správní komisaři a v nichž byly posléze vytvořeny místní správní komise, jsou námi chápány jako fondy místních správních komisí. Písemnosti obcí, v nichž vykonávali správu obce jen obvodoví starostové, byly původně vedeny jako fondy místních správních komisí. Protože však v těchto obcích místní správní komise vytvořeny nebyly a úřad obvodového starosty v nich nebyl stálý a měnil se obvod jeho působnosti, byly písemnosti vzniklé z této správy začleněny do fondu místního národního výboru obce, která později správu příslušné obce převzala.

Skoro detektivní záležitostí bylo zjištění a pochopení správy obce správním orgánem jiné obce, neboť se situace v jejich správě měnila. Ve fondech místních správ byly kromě písemností týkajících se vlastních obcí zařazeny písemnosti ze správ dalších obcí, které příslušné místní správní komise nebo místní národní výbory zajišťovaly. Správné určení původců písemností bylo ztíženo tím, že pracovníci správ vedli například část agendy spravovaných obcí v knihách označených jejich názvy. Také zde byly zařazeny knihy a spisový materiál z doby samostatnosti správy později jinak řízených obcí, proto byly provedeny jejich delimitace.

Archivní materiál byl pomíchán i jinak a delimitace z fondů byly prováděny také do obecních úřadů a z nich pak naopak zařazovány do fondů místní správy obecní kroniky, neboť obce v nich po roce 1945 někdy pokračovaly. Tato skutečnost je vyjádřena v časovém rozsahu knihy a v celkovém časovém rozsahu fondu jako priorum.

Ve fondech byly však ponechány písemnosti vzešlé například z činnosti akčních výborů Národní fronty, neboť je zde patrná součinnost s orgány místní správy a dále písemnosti účetní povahy újezdních účtáren okresních národních výborů, které malým obcím vedly jejich účetnictví.

Před zpracováním v okresním archivu byl materiál jednotlivých fondů zpravidla jen základně rozčleněn v jednoduchém pořadí knih, registraturních pomůcek a spisů. Část knih a registraturních pomůcek pak byla nalezena ještě mezi spisy. Ty pak v jednotlivých fondech převážně uspořádány nebyly. U některých fondů byly spisy zařazeny původcem podle vlastního jednoduchého systému do tématických skupin a dále čísel jednacích. V mnohých případech pak byly v jednotlivých letech seřazeny pouze podle čísel jednacích a jen někde byla patrná snaha o zařazení určitých druhů spisů podle spisových plánů platných pro spisovou manipulaci u národních výborů. Původní nejednotné uspořádání tohoto typu fondů vyvolalo potřebu určit metodu jejich zpracování. Vzhledem k výše zmíněné zkušenosti při pořádání fondů okresních národních výborů, kde bylo u původců zjištěno častější užívání spisových znaků a zařazování spisů podle příslušných spisových plánů, byl pro sjednocení s touto manipulací z důvodu shodných agend zvolen stejný dodatečný postup i u fondů místní správy.

Materiál fondů místní správy představují tři základní druhy archiválií: knihy, spisový materiál a ostatní materiál. Pro jeho uspořádání bylo užito základní schéma zpracované pro pořádání písemností fondů okresních národních výborů. Toto schéma respektuje knihy především jako samostatné inventární a evidenční jednotky, které tvoří řady knih správních, evidenčních, účetních a ostatních, kam jsou zařazeny zpravidla kroniky obcí. Účetní knihy jsme zařadili takto záměrně, neboť účetní

materiál, který před rokem 1945 představovaly obvykle účetní knihy, účty a účetní doklady, ve fondech národních výborů a správních komisí po roce 1945 v úplnosti zachován není. Písemnosti hospodářské povahy jsou zařazovány podle příslušných spisových plánů do skupin spisů pod stanovené signatury. Účetní doklady jsou v souladu s příslušnými směrnicemi po uplynutí skartačních lhůt vyřazovány ke zničení.

Ve skupině spisového materiálu jsou nejprve uspořádány registraturní pomůcky. Spisům jsou bez začlenění pod příslušnou manipulační signaturu předřazeny zápisy ze schůzí správní komise a pléna a rady národního výboru ve spisové podobě. Tvoří chronologicky uspořádané řady bez ohledu na časové období, ve kterém vznikly. Postupovali jsme tak především kvůli jejich jednotlicímu obsahu i důležitosti, vyjádřené zařazením do kategorie I. Spisy z let 1945 až 1948 byly zinventarizovány podle spisového plánu okresních úřadů z roku 1935 doplněného a pozměněného po roce 1945 podle odlišnosti agendy národních výborů. Ve spisovém plánu byla především doplněna skupina XII Fond národní obnovy a věci konfiskační. Spisy z let 1949 až 1954 byly zmanipulovány podle spisového plánu platného od roku 1951 (spisový plán vydaný ministerstvem vnitra pod zn. 185/14-8/7-1950-1/6).

Ostatní materiál představují zejména mapy a plány.

Fondy místních správních komisí a místních národních výborů obcí zrušených do roku 1953 se zachovaly torzovitě, přičemž například z obcí začleněných do vojenského pásma ve Slavkovském lese máme písemný materiál jediné obce. Ze správních orgánů 62 obcí zrušených k 1. lednu 1953 bylo zinventarizováno 27 fondů místních správních komisí a místních národních výborů. Podstatnou část těchto fondů původně navíc tvořil materiál bez větší dokumentární hodnoty. Ten byl při zpracování fondů v souladu se směrnicemi formou vnitřní skartace vyřazen. Obecně jsme však věnovali zvýšenou pozornost zejména písemnostem z období 1945 až 1948, kdy i zdánlivě nedůležité písemnosti mohly mnohé osvětlit a byly proto ponechány.

Organizace a uspořádání správy v obcích po roce 1945 vycházela ze situace před druhou světovou válkou, ale vývoj osídlení tuto situaci po vystěhování většiny obyvatel německé národnosti a v důsledku minimálního nového osídlení v části původních obcí zásadně změnil. Písemný materiál fondů místních správních komisí a místních národních výborů Sokolovska z období let 1945 až 1953 je významným pramenem ke studiu zejména vývoje a správy obcí ve složitých poválečných podmínkách na území, kde politická rozhodnutí výrazně ovlivnila hospodářské a společenské předpoklady jejich další existence.

Dílčí inventář ONV Domažlice (1864) 1945 – 1960

Tomáš Fencel

Okresní národní výbor Domažlice byl ustaven 6. května 1945. V oboru státní správy převzal působnost bývalého okresního úřadu a okresního hejtmána, v oboru samosprávy pak bývalého okresního zastupitelstva. Až do správní reformy v roce 1960 spravoval územní celek politického (správního) okresu, který zahrnoval s drobnými změnami území bývalých soudních okresů Domažlice a Kdyně. Od roku 1959 byly písemnosti této instituce předávány do Okresního archivu Domažlice.

Od konce šedesátých let byly v okresním archivu činěny první pokusy o zpracování či alespoň evidenci fondu. O tom, jak vypadal fond ONV Domažlice v okresním archivu v této době, si můžeme udělat obrázek podle soupisu z roku 1968. Fond byl rozdělen podle odborů na části, zřejmě tak, jak byly postupně od jednotlivých odborů ONV přejímány do archivu. K fondu pak byl sestaven návrh dílčího inventáře, který se však už tehdy jevil jako nevyhovující – inventární jednotkou byl jeden karton, inventární záznam tvořila hesla jako např. „plánovací odbor“. Tyto pomůcky byly zřejmě sestavovány bez předchozího pořádání. V průběhu dalších let byly některé části fondu pořádky, někdy jen sepisovány pracovníky archivu. Výsledek těchto prací se však s odstupem času ukázal jako problematický a soupisy, které byly pořízeny, se při pořádání mnohdy ukázaly jako zavádějící. Od roku 1998 se proto začalo s intenzivnějšími pracemi na pořádání a inventarizaci fondu.

Inventarizace a zpracování dílčího inventáře bylo dokončeno na počátku roku 2004. Inventář je dílčí z toho důvodu, že ONV Domažlice fungoval po přičlenění území okresu Horšovský Týn zrušeného v roce 1960 dále až do roku 1990. Součástí inventáře vyhotoveného podle příslušné metodiky je i úvod, kde jsou podrobněji popsány správní dějiny původce fondu, rozsah jeho působnosti, osudy fondu samotného, pokud se je podařilo zjistit a bližší rozbor fondu, tzv. archivní charakteristika.

Fond, respektive inventarizovaná část fondu obsahuje celkem 1042 evidenčních (1150 inventárních) jednotek. Z této sumy představují 91 položek úřední knihy, 38 podací protokoly, 83 indexy a 823 kartony spisů. Celý fond je podle Základních pravidel rozdělen na knihy a spisový materiál. Knihy jsou dále členěny na správní, evidenční a účetní, knižní formu mají ze spisového materiálu dále registraturní pomůcky.

Spisy (rozuměj archivní materiál ve formě volných listů) jsou rozděleny na pět organicky vzniklých celků. Ty jsou výsledkem pěti odlišných způsobů spisové manipulace, které se během let 1945 - 1960 vystřídaly. V období 1945 - 1948 probíhala spisová manipulace stejně jako na bývalých okresních úřadech a pro ukládání spisů se tedy používalo jedenáctiskupinového spisového plánu z roku 1935. Od roku 1949 bylo užíváno Prozatímního spisového plánu pro vnitřní správu založeného na principu desetinné soustavy. Ten byl od roku 1951 nahrazen podrobnějším plánem vypracovaným na základě stejného principu. V letech 1955 - 1958 platil pro okresní národní výbory plán, který dělil písemnosti ONV na věcné skupiny podle odborů a správ zřizovaných u krajských národních výborů. Konečně v roce 1959 vstoupil v platnost spisový plán, který pak platil u okresních národních výborů až do roku 1976. Všechny tyto normy byly u Okresního národního výboru Do-

mažlice respektovány a používány a spisová manipulace byla podle nich prováděna vcelku uspokojivě. Při pořádání byla tedy původní struktura zachována a v případech, kdy ji původce nedodržel, rekonstruována.

Při pořádacích pracích bylo jedním z největších problémů shromáždění celého fondu. Jednak byl fond na mnoha místech v archivu, což bylo způsobeno jeho postupným přebíráním od původce, prostorovou situací v archivu a také tím, že některé písemnosti fondu byly vyčleňovány z jiných, dříve nebo souběžně pořádaných fondů, jednak ještě nebyl od původce (ONV) a jeho nástupce (OkÚ) předán do archivu veškerý materiál. Ještě v letech 2000 a 2002, tedy již v průběhu pořádacích prací, byly do archivu přebírány poměrně rozsáhlé skupiny spisů.

Dalším problémem byla otázka, jak do fondu začlenit tzv. nemanipulované písemnosti, tj. takové, na kterých chybí stopy kancelářské práce, zejména ukládací znaky. U jednotlivin či menších skupin bylo postupováno tak, že byly zařazovány na konec příslušné skupiny manipulovaných spisů. Zde je nutno poznamenat, že od počátku a zejména od poloviny padesátých let jsou celé registrační skupiny spisů nemanipulované, zejména se jednalo o písemnosti agend plánovací a finanční. Jejich zařazení podle spisových plánů ale nečinilo větší problémy. Vedle toho ale existují ve fondu větší oddíly spisů, u kterých bylo zařazení do struktury fondu komplikovanější. Největším oddílem byly spisy týkající se konfiskací a následného osídlení v pohraničí po roce 1945. S těmito písemnostmi spisový plán z roku 1935 pochopitelně nepočítal. Okresní národní výbory navíc prováděly ve své kompetenci zpočátku pouze konfiskace, práce spojené s následným přidělováním, účtováním, knihováním apod. prováděly jiné instituce (zejména osídlovací komise ministerstva zemědělství, pobočky Národního pozemkového fondu, později součásti KNV). Jejich kompetence pak postupně přecházely na okresní národní výbory. A spolu s kompetencemi přecházely i spisy. Vznikl tak provázaný celek, vzniklý z činnosti několika původců, procházející bez ohledu na spisové manipulace takřka celým obdobím let 1945 - 1960. Pro tento celek byla proto ve fondu uměle vytvořena dvanáctá skupina při první manipulaci.

Fond Okresní národní výbor Domažlice se zdá být z kvantitativního hlediska vcelku zachovalý. Nutno připomenout, že některé skupiny písemností, které v inventarizované části fondu „chybí“ bude nutno hledat v části fondu ONV Domažlice po roce 1960. Tak například na první pohled neúplné jsou některé skupiny spisů zemědělské agendy zejména padesátých let. Při převzetí tzv. úhradových elaborátů od Pozemkového úřadu v Domažlicích se však přišlo na to, že spisy týkající se např. převodů zemědělských nemovitostí byly na ONV zakládány právě do desek úhradových elaborátů, které jsou členěny podle katastrálních území a pro pracovníky zemědělského odboru bylo zřejmě ukládání podle tohoto systému snazší než ukládání podle spisového plánu. Podobná praxe fungovala např. i na finančním odboru ONV (později finančním referátu OkÚ). Spisy, které měly být již dávno uloženy v archivu, byly v průběhu doby neustále priorovány, takže vznikaly skupiny přesahující i několik manipulačních období. Do archivu pak byly předány až docela nedávno. Zpracovány budou proto jako součást druhé části fondu, která začíná chronologicky rokem 1960.

Inventář ONV Domažlice (1864) 1945 - 1960 bude v roce 2004 předložen k posouzení a jeho schválením bude pro badatele plně zpřístupněn pramenný soubor s klíčovým významem pro poznání historie okresu Domažlice v prvních patnácti poválečných letech.

Stručné shrnutí vývoje archivní péče o dokumenty vzniklé z činnosti průmyslových podniků v našem státě a v západních Čechách

Eva Wasková

Archiválie, o kterých má informovat tato stať, vznikaly v podstatě od časů průmyslové revoluce. Z té doby se nám ovšem většinou nedochovaly. A tak hlavními časovými předěly, které mohou rámcově rozlišit typy jejich původců, jsou období znárodnění a privatizace. Máme tedy k dispozici archiválie průmyslníků kapitalistických pocházející ze druhé poloviny 19. století (v několika výjimečných případech i starší), resp. z první poloviny století následujícího. Dále pak archivní fondy podniků národních a státních z následujícího půlstoletí a nově vznikají (a často i končí) archivní fondy z dalšího kapitalistického období počatého od posledního desetiletí 20. století.

Výrobci i obchodníci si od počátku své písemnosti schovávali z čistě pragmatických důvodů, takže fondy z prvního období obsahují zejména kartotéky dodavatelů a odběratelů, obchodní korespondenci, pojistky, daňová přiznání a mzdové doklady, v lepším případě pak roční balance nebo audity, ochranné známky, živnostenské listy, plány objektů, inventury vybavení podniku, vlastní ceníky nebo propagační materiál, případně fotodokumentaci, nezřídka i rodinnou. Národní podniky mají škálu archiválií ještě obohacenu o dokumenty týkající se socialistické soutěže, komplexních hodnocení, výkazů práce a dalších dobových nezbytností. Jejich archivní fondy jsou zpravidla rozsáhlejší, ani ony však nejsou vždy úplné (z 50. a první poloviny 60. let se často nedochovaly souvislé řady důležitých dokladů).

Historie odborné péče o archivní fondy z oblasti průmyslu v našem státě zaujímá časové období podstatně kratší. V roce 1932 byl v Praze založen tzv. Archiv pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce, zabývající se v podstatě náhodným sběrem dokumentů, bez snahy zajistit jejich použitelné zpracování. Šlo o archiv neveřejný, kterému se podařilo zachránit jen některé prameny moderních hospodářských dějin, především z oboru techniky. Průmyslový archiv v Brně, vytvořený z moravské pobočky pražského, si vedl podobně. Naprostá většina písemností soukromých podnikatelů ovšem vznikala a zanikala i nadále mimo dohled obou uvedených středisek.

Znárodněním průmyslu se uchování jeho písemností bezprostředně neřešilo, jen v roce 1949 vyšly první návody, jak s nimi zacházet: ČSN 1411-1949 - Spisový a archivní řád pro podniky, a dále ČSN 1412 - Spisový plán pro podniky. O hypotetické archivy podniků (na území západních Čech jich před rokem 1954 bylo prý šest, jednalo se ovšem spíš o spisovny) se v tomto období staraly tzv. krajské archivy, v naší oblasti v Lokti (později v Kadani) a v Plasích (později v Plzni). Významnější změnu přinesla až léta padesátá. Státní archivní komise už v lednu 1951 založila subkomisi pro podnikové archivy, v roce 1953 uložilo ministerstvo vnitra vyhláškou č. 62/1953 vytváření rezortních skartačních směrnic, o rok později (vládním nařízením č. 29/1954) bylo archivnictví zařazeno do rezortu ministerstva vnitra a jeho vyhláška č. 153/1956 o archivech hospodářských a rozpočtových organizací znamenala počátek podnikových archivů v našem státě.

Archivní oddělení krajských správ ministerstva vnitra (jednalo se o předchůdce Státních oblastních archivů) si zavedla své referenty pro podnikové archivy (dále jen PA), které měly podniky, hospodářské a rozpočtové organizace zřídit do 31. 12. 1956. Zároveň se snažila získat přehled o podnicích ve své péči, což nebylo vůbec jednoduché vzhledem k jejich ustavičným proměnám, a

zajistit v nich organizačně vybudování podnikových archivů, což bylo ještě mnohem těžší. Již uvedená vyhláška 153/56 zaváděla také funkci rezortních referentů pro podnikové archivy, ti ovšem, zejména v těchto pionýrských dobách, měli jen zřídka čas, chuť, vědomosti a schopnosti nějak věci prospět. Týž rok byl také vydán Návod pro práci podnikového archiváře.

Od 1. dubna 1958 došlo v rámci reorganizace národního hospodářství k výrazné redukci národních podniků (ty méně významné byly přičleněny k větším jako jejich závody), což vedlo zároveň ke zmenšení počtu podnikových archivů. Pro archiválie několika menších podniků bylo též možno založit archiv sdružený, který sice mohl znamenat lepší prostorové, resp. personální podmínky, než v jednotlivých podnicích, častěji ovšem vyvolal neřešitelné konflikty zúčastněných, zejména ve sféře úhrad nákladů. Sdružené podnikové archivy se osvědčily pouze v peněžnictví a u spotřebních družstev.

Na podzim 1960 se konala velká porada a následně 161 podnikových archivů v ČSSR vypracovalo roční a pětiletý plán v rámci archivní pětiletky. Rezortní i krajské kurzy pro podnikové archiváře usilovaly o jednotné přístupy při zpracování jejich archiválií, v r. 1961 byly vydány Zásady pro pořádání a inventarizaci archivního materiálu vzniklého z činnosti podniků a hospodářských organizací před znárodněním a v r. 1965 podobný návod pro 1. etapu zpracování archiválií hospodářských organizací v období po znárodnění. Důležitou událostí bylo následné vydání popisů podnikových archivů. Vyšly v celkem 21 svazku, tři z nich pro Slovensko. Archivní fondy v jednotlivých podnikových archivech západních Čech byly popsány ve dvou dílech vydaných v roce 1966.

Týž rok byla archivní oddělení MV ve státě nahrazena Státními archivy. Ten plzeňský měl v péči 32 podnikových archivů a v nich 1032 archivních fondů uzavřených (posléze bylo zjištěno, že toto číslo bylo silně nadhodnoceno ve snaze mít co největší úkol) a 63 neuzavřených. Podnikových archivů I. kategorie s plnou péčí státního archivu bylo devět: HDB Sokolov, Škoda Plzeň, KS státních spořitelén, SBČS pob. Plzeň, Plzeňské pivovary, Amati Kraslice, Solo Sušice, ČSD Jihozápadní dráha a Elektrárna Tisová.

V roce 1966 byla rovněž zrušena funkce rezortních referentů pro podnikové archivy. Takzvaní archiváři oborů, resp. vedoucí archivů generálních ředitelství se s dohledem na podnikové archivy svých rezortů příliš neobtěžovali, takže instruktoři státních archivů byli nuceni kromě metodiky řešit i otázky organizace a zajištění pracovních podmínek v podnikových archivech.

Na počátku 70. let 20. století bylo třeba v podnikovém archivnictví řešit především následující problémy:

1. Prostorový: Archivy byly zásadně umístěovány do prostorů, které se nikomu jinému nehodily - do sklepa, na půdu, do kůlny, do jinak nevyužitelných prostorů bez oken apod. Případně se stěhovaly opakovaně, zpravidla na místa ještě horší.

2. Personální: Archivářem se pravidelně stával zasloužilý dělník po úrazu, ne dost inteligentní soudruh nebo příbuzný někoho z vedení podniku. Mzdové katalogy povolovaly nejvýš středoškoly (ti fakticky pracovali jen asi v pěti PA) a nezdá se, že na tato místa dostaly osoby se vzděláním základním, které nepochopily svěřené úkoly a zpravidla byly zcela neschopny zpracovávat zejména jazykově německé archiválie. Podle našich pozdějších zkušeností svěřenému materiálu nejlépe prospěly, když se ho ani nedotkly.

3. Zpracování archiválií: Dařilo se jen pomalu a ne vždy náležitě. Často jednotlivé fondy zpracovávali sami instruktoři státních archivů, když jejich instrukce opakovaně nebyly akceptovány. Lepší situace byla jen v archivech s trvalou perspektivou: HDB Sokolov, Škoda Plzeň a Západočeské pivovary.

4. Využívání archiválií: V podnikových archivech na rozdíl od archivů státních bylo téměř nulové. Občas byly archiválie využity při sestavování výročních publikací, pokud si sestavovatel na PA vzpomněl. Mimo vlastní zaměstnance je zpravidla nikdo neviděl.

5. Ohrožení archiválií: Kromě nevhodného uložení a neodborného zpracování hrozily zejména havárie, vlhkost, plísňe a neschválené skartace. V této době se ovšem naopak téměř nevyskytují krádeže archiválií, nanejvýš atraktivní fotodokumentace.

Pokud se podmínky péče o archiválie dlouhodobě nelepšily, bylo jediným řešením převzetí archiválií z podnikového archivu do péče archivu státního.

Z toho důvodu také v oblastních archivech instruktory pro PA postupně nahradila tzv. hospodářská oddělení v počtu 3 – 6 archivářů, která měla mít v péči archiválie oborů průmyslu, obchodu, financí a dopravy. V Plzni vzniklo v roce 1979 a po celou dobu své existence mělo maximálně dva zaměstnance. Postupně sledovalo činnost 32 až padesáti podnikových archivů, v jeho přímé péči bylo zpočátku 67,5 bm písemností převzatých z podnikových archivů během 70. let.

V 80. letech mnoho archiválií nepřibývalo. SOA Plzeň měl trvalé problémy s úložními prostory a podniky nucené zajišťovat své podnikové archivy reálně neviděly důvod zbavovat jejich pracovníky části pracovních povinností. I nadále se tedy přebíraly pouze ohrožené fondy z období do znárodnění: z PA Solo Sušice 15, ze ZUD Zbůch 6, z Přádelen česané příze Nejdek závod Kdyně 4, z Chemických keramických závodů Chlumčany 5, ze Západočeských cihlen Stod 8, odjinud o něco méně, celkem 71 fondů o celkovém rozsahu 242 bm, z čehož polovinu metráže tvoří fondy Novokdyňské přádelny.

V 90. letech se situace změnila v souvislosti s probíhající privatizací. Čím menší podnikový archiv, tím nižší náklady, takže do SOA Plzeň přibývalo 224 fondů a 544 bm z podnikových archivů. Již v tomto období byly předány některé fondy národních podniků. Do konce roku 2003 je máme zatím ze sedmnácti národních podniků a podobných institucí, jedná se vesměs o větší fondy, cca od 7 do 140 bm.

Některé rozsáhlé archivní fondy zůstávají dosud uloženy v podnikových archivech, buď vzhledem k jejich významu - PA Škoda, Sokolovská uhelná, Plzeňský Prazdroj, nebo na základě depozitní smlouvy (původně v pěti PA, v současnosti již jen v Chodosu Chodov a Eastmanu, dříve Chemických závodech Sokolov), jiné na přání současných vlastníků – Karlovarský porcelán a MOSER Karlovy Vary. U některých dosud nedošlo k předání z organizačních nebo prostorových dů-

vodů, např. ZUD Zbůch, Kozak Klatovy aj., další se v současnosti jeví jako ztracené - LIKO Plzeň-Božkov, ale podobně se jevila i nedávno převzatá ESKA Cheb. Archivní fondy finančních institucí přešly do péče jejich nově zřízených centrálních archivů v Praze – Česká spořitelna, pojišťovna, ČNB apod.

Od roku 1996 přebíráme rovněž archiválie zrušených organizací po privatizaci (zatím 31, z toho 17 státních podniků). V tomto případě se naopak jedná o drobné fondy, často i nekompletní. Jejich přebírání je i přes platný archivní zákon poněkud zpochybnitelné, vzhledem k tomu, že ve státní instituci za státní peníze opatrujeme soukromý majetek. Dokládají ovšem zajímavě éru obnoveného kapitalismu v ČR na přelomu 20. a 21. století, takže je rozhodně neodmítáme, pokud je máme kam uložit.

K dosud běžné práci instruktorské, přebírací a alespoň zčásti i pořádací přibyla zajímavá, leč náročná práce evidenční. Představovala nejprve naplnění programu PEPA (1994), zpracovaného archivní správou, který měl zachycovat veškeré informace o podnikových archivech, svěřených pod náš dohled, posléze pak práci s programem REGISTR (1996), který archivní správa přebírá od statistického úřadu a doplňuje o možnost zaznamenání některých pro nás důležitých informací. Jedná se o sumu všech podnikatelských subjektů v ČR.

Archivní správa ho jednou až dvakrát ročně rozdělí podle krajů a rozešle, v oblastních (resp. zemských) archivech je pak ke každému subjektu poznamenáno, zda patří do péče centrály nebo některého okresního archivu. SOkA následně obdrží diskety s podniky, které mají mít v péči (přesněji s těmi z jejich obvodu, které si oblastní archiv nevyhradil pro sebe). Nad nimi pak vykonávají především skartační a pokud je třeba i jiný dohled, případně po ukončení jejich činnosti přebírají jejich archiválie.

Péče o svěřené společnosti se rozšířila i o povinnost poradit s vytvořením a posoudit návrh spisové, skartační a archivní normy. Především progresivní společnosti, které se snaží rozšířit svou působnost a potřebují získat akreditaci ISO, se v této věci na nás od poloviny 90. let obracují. Poradíme běžně i těm, které patří do péče některého SOkA, máme pro ně vypracovaný vzor takové normy. Předpokládáme, že bude zveřejněn na našich webových stránkách, až budou k dispozici, do té doby ho samozřejmě můžeme poskytnout všem případným zájemcům.

Novým fenoménem posledních let je také vznik a rozvoj soukromých spisoven. Podnikatelský subjekt z jakéhokoli důvodu končící svoji činnost se ze zákona musí postarat o své písemnosti, kterým dosud neuplynula skartační lhůta. Zejména u mzdových listů (osobních spisů), ale od roku 1993 i u dokladů účetních je to poměrně dlouhodobý problém (jejich skartační doba je 45, ze zákona pak 30 a 10 let). Protože ne každý má nástupce, kterému by písemnosti bezúplatně nebo i za úplatu svěřil do péče, došlo k zavedení institucí, které tuto službu poskytují za úhradu. V našem kraji jich není mnoho, doklady společností z našeho kraje jsou ovšem uloženy leckde po celé republice. Soukromé spisovny zpravidla jednou do roka zašlou územně příslušnému oblastnímu (zemskému) archivu seznam svých klientů, instruktoři pro PA si tyto informace mezi sebou vymění, takže v podstatě máme představu, kde jsou uloženy písemnosti kdysi u nás působících a již zaniklých organizací a společností. Tato informace je nezbytná pro případný zápočet zaměstnání do důchodu odcházejících pracovníků, kterým potřebný doklad nevystaví správa důchodového zabezpečení. Vzhledem k množství dotazů tohoto typu je jasné, že nejde o výjimky. V současnosti jsme informováni o uložení písemností 251 instituce u třinácti soukromých spisoven v ČR.

Je třeba počítat s tím, že nový archivní zákon ukončí z větší části možnost sledovat, respektive ovlivňovat péči o písemnosti vytvářené společnostmi, které se zabývají průmyslem a obchodem. Subjektivně si myslím, že to bude škoda, těžko však něco namítat. Proti ostatnímu světu nám zůstává výhoda asi sta let, ze kterých tento typ materiálu v archivech máme. Přibližně kilometr písemností až dosud převzatých do Státního oblastního archivu v Plzni se tak po náležitém zpracování stane sice neúplnou, ale zajímavou freskou dokládající proměnlivý vývoj výroby v západní části relativně vyspělého středoevropského státu.

Cenný přírůstek do fondu Archiv obce Všeruby v SOkA Domažlice

Věra Steinbachová

V závěru roku 2003 získal Státní okresní archiv Domažlice cenný přírůstek do fondu Archiv obce Všeruby, a to znakové privilegium vydané 24. 5. 1570 Maxmiliánem II. Torzovitý fond obsahující 5 knih (1890-1945), 5 kartonů spisů (1900-1945) a typář z roku 1623 tak byl obohacen cennou archiválií.

O existenci privilegia jsme se dověděli na XII. semináři restaurátorů a historiků pořádaném ve dnech 7. - 10. října 2003 Státním ústředním archivem v Praze, kde o jeho restaurování referovala Barbora Nováková. Jako místo uložení uváděla referentka Státní ústřední archiv Praha. O tom, jak se privilegium dostalo do Prahy, informovala restaurátorka v pasáži o historii listiny. Také Miroslav Volf v publikaci *Popis městských archivů v Čechách* (1947) popisuje osudy všerubských listin. Při požáru radnice městečka v roce 1852 byla vynesena železná truhla s privilegii mimo nebezpečí ohně a protože byla již značně rozpálená, ponořili ji „zachránci“ do studené vody. Tento postup však značně uškodil ohroženým listinám, písmo bylo vodou smyto a při sušení došlo k deformaci pergamenu. „...o jejich reparaci“ se měl pokusit tehdejší Zemský archiv v Praze. Záměr listiny restaurovat se začal realizovat až v roce 2002, kdy během dubna až srpna byla restaurována znaková listina.

Znakové privilegium Všerub z roku 1570

Z pečlivé restaurátorské dokumentace se dovíme jednak v jakém stavu byla degradovaná archiválie před započítím práce a také jakými metodami se postupovalo při jejím restaurování. Jak píše Barbora Novotná, byl fyzický stav listiny o velikosti 52,5 x 34 cm s voskovou pečetí Maxmiliána II. přivěšenou na hedvábné šňůře, ovlivněn častými změnami prostředí. Největším degradujícím činitelem byl požár a následný kontakt s vodou. Ten pak způsobil zvlnění, smrštění a částečné zprů-

svitnění pergamenu a značné poškození barevného vyobrazení udíleného městského znaku - medvěda „přirozené jeho barvy“ ve žlutém poli obráceného heraldicky doprava. Z pečeti zůstal pouze fragment.

Na základě průzkumu a konzultací s příslušnými odborníky byl formulován restaurátorský záměr: čištění listiny, odstranění balicího papíru, kterým byla listina při nedatovaném a nezdokumentovaném restaurátorském zásahu v minulosti podlepena, vyrovnání pergamenu, konzervace textilního závěsu, konzervace fragmentu voskové pečeti, doplnění chybějícího pergamenu, podlepení japonským papírem a uložení listiny do ochranného obalu.

Výsledek náročné a vysoce odborné práce jsme mohli posoudit v závěru roku již v našem archivu. Díky vstřícnosti ředitelky Státního ústředního archivu PhDr. Evy Drašarové a vedoucí oddělení PhDr. Aleny Pazderové byla zrestaurovaná listina delimitována do domažlického okresního archivu. Zároveň s listinou nám ve Státním ústředním archivu pořídili příslušné kopie textu listiny ze staré manipulace i její německý překlad. Tímto česky psaným privilegiem byly Všeruby povýšeny na městečko, byl jim udělen znak, právo pečetit zeleným voskem a právo provozovat dva výroční a týdenní trh. V nejbližší době si z ústředního archivu převezmeme 10 dalších listin poničených požárem a následnými nevhodnými zásahy, které byly rovněž odvezeny do pražského zemského archivu. Kromě jediné, která je v dobrém stavu, budou poškozené listiny restaurovány na našem konzervátorském pracovišti.

Za obohacení našeho archivu ještě jednou vyslovuji dík všem zúčastněným na popisované delimitaci a zejména restaurátorce Barboře Novákové.

Publikační počiny SOkA Karlovy Vary v roce 2003

Milan Augustin

Rok 2003 byl pro publikační činnost velmi bohatý – okresní archiv dokázal po dvouleté přestávce vydat nejen 9. ročník Historického sborníku Karlovarska, ale zároveň i 2. svazek z edice Malých karlovarských monografií, tentokrát z pera knihovníka Kláštera premonstrátů Teplá dr. Milana Hlinomaze. Zastavme se krátce u obou periodik.

Historický sborník Karlovarska IX přináší několik zásadních článků, kterým se podařilo posunout poznání některých témat notně kupředu. Jedním z nich je studie Milana Hlinomaze Kdy se Teplá stala městem, kde se autorovi podařilo na základě nejstarších listin a srovnáním s obdobnými místy nejen přesvědčivě posunout vznik této sídelní aglomerace, ale i naznačit její vývoj k městu ve čtyřech etapách trvajících od konce 12. století až do roku 1385. Podobně průkopnický je i článek Jaroslava Fialy K počátkům poutního místa Skoky, jenž přináší velmi zajímavé skutečnosti o výsledcích jednotlivých svědků, kteří popisovali vyšetřující arcibiskupské komisi zázraky u obrazu a kaple sv. Marie Pasovské ve Skokách a dovozuje tak na konkrétním případě proces, jímž muselo každé místo projít, než se stalo poutním.

Zajímavou studií obohatila sborník Lenka Merglová-Pánková, která se v článku Březová – Pirkenhammer podrobně zabývá historií a uměleckořemeslným vývojem produkce jedné z nejstarších porcelánků v Čechách. Atraktivitu příspěvku zvyšují i barevné obrázky vzorů, tvarů a výrobků.

Úvod do problematiky, jež v regionální odborné literatuře nebyla dosud zpracována, představuje článek Heleny Noskové Slováci z Maďarska na Karlovarsku a Sokolovsku. Jeho první část si všímá procesu, který tuto skupinu obyvatel přivedl z úrodných niv Maďarska do nehostinných oblastí českého západního pohraničí, ve druhé polovině pak autorka ukazuje na jednotlivých případech osídlenců těžký a složitý proces usazování maďarských Slováků, spojený s těžkou frustrací nezakotvenosti člověka vrženého v podstatě nedobrovolně do zcela jiných geografických i společenských podmínek.

Za velký přínos pro zájemce o regionální historii je nutno pokládat Výběrovou bibliografii literatury k dějinám Karlovarského kraje za léta 2000–2002, již připravil pracovník SOkA Karlovy Vary Petr Cais. Takto koncipovaná bibliografie je v podmínkách okresních archivů naprosto výjimečná. Obsahuje 411 záznamů monografií a článků, k nimž jsou ještě přiřazeny čtyři rejstříky: autorů, tematický, osob, místní. SOkA hodlá v tomto bibliografickém počínu pokračovat i nadále.

Rovněž ostatní články devátého čísla Historického sborníku Karlovarska dodržují již zavedený standard kvality. Jejich autory jsou Jiří Úlovec (Tvrze a zámky v Údrči, Lukách a Verušičkách), Milan Augustin (In thermae Caroli IV), Roman Jířů (Rod Beaufort-Spontin a relikviář sv. Maura), Lubomír Zeman (Heraldické památky v Ostrově), Antonín Mařík (Církevní liturgie v životě karlovarských měšťanů v 19. století), Karel Tabery (První filmové projekce v Karlových Varech), Jaroslav Vít (Ašsko a železná opona) a Josef Brtek (Setkávání s Hartwigem Ruppertem).

Ediční událostí přesahující úzce regionální význam se stal 2. svazek Malých karlovarských monografií: Klášter premonstrátů Teplá – Přehled dějin duchovního fenoménu Tepelska, kterou napsal klášterní knihovník dr. Milan Hlinomaz. Záměrem publikace, jejíž podobu aktivně ovlivňoval a

usměrňoval i autor tohoto příspěvku, bylo překonat dosavadní – a vcelku bohatou – historio-graphickou produkci o dějinách kláštera. Největší přínos knihy lze spatřovat ve skutečnosti, že se autor nesoustředil zdaleka jen na kapitoly zpracované dřívějšími klášterními historiky (především kulturní, pedagogický a vědecký význam kláštera), nýbrž i na zcela nová a dosud opomíjená témata, která dříve stála v pozadí zájmu, především na hospodářství kláštera a dále na jeho spiritualitu a duchovní správu. Tím byl položen základ pro publikaci zcela nového typu, do té doby v historio-graphii kláštera neviděnou.

Přitažlivost knihy doplňuje i samostatná kapitola o dceřinném klášteře v Chotěšově a především textová příloha s českým překladem Hroznatovy závěti, Vovsovým překladem Hroznatovy legendy, přehledem všech opatů a představených kláštera atd. Atraktivní – a v dnešní době už zcela nezbytná – je i obrazová příloha složená jak z černobílých, tak i barevných předloh, které nejen odlehčují někdy dost náročný text, ale zároveň přinášejí hodnotné obrazové informace, jež téměř z jedné poloviny byly publikovány vůbec poprvé.

O šťastném konci práce, která autorovi a vydavateli zabrala období tří let a přinesla vedle tvůrčí radosti i nejednu trpkou chvíli, asi nejvíce svědčí skutečnost, že tato monografie byla v nákladu 600 kusů beznadějně rozprodána do několika měsíců. V současné době probíhají jednání s administrátorem kláštera o možném reprintu, jenž by měl vzhledem k očekávanému zájmu dosáhnout nákladu nejméně 1000 exemplářů.

Rodinný archiv Koců a velkostatek Újezd Sv. Kříže

Ladislava Váňová

Jedním z rodinných archivů pořádaných v uplynulých letech v klatovské pobočce Státního oblastního archivu v Plzni je rodinný archiv Koců převzatý spolu s archivem velkostatku Újezd Sv. Kříže v roce 1947 do tehdejšího zemědělsko-lesnického archivu v Horšovském Týně. K uvedeným fondům byly vypracovány koncepty inventářů a pomůcky, zahrnující archiválie o celkovém rozsahu 48 bm, byly předloženy k posouzení v roce 2003.

Nejstarší historicky doložené zmínky o tomto starobylém českém vladysckém, později panském rodu se objevují již od sklonku 14. století, kdy se připomíná Přibík z Dobrše, zvaný Kocík seděním na jihočeské tvrzi Dobrš u Vimperka. Rod tu pobýval až do roku 1608 a postupně se rozvětvil téměř do nepřehlednosti.

Vedle vymřelých pošlostí dobršské, bystrické a miletické nás zajímá zakladatel starší větve ohrazenické Jan Adam a z jeho přímých potomků pak Jan Josef (1741 – 1799), který zanechal přímé stopy i v rodinném archivu. Zastával řadu významných úřadů, byl komisařem u krajského úřadu Kouřimského kraje a adjunktem u krajského úřadu v Klatovech. Jeho první manželka Josefa Raddecká z Radče pocházela ze starobylého českého rodu, z něhož vzešel pozdější slavný vojevůdce. Po druhé se oženil s Františkou Kateřinou, rozenou Zuckerovou z Tamfeldu, jejíž rod pocházel ze Žluticka a po její smrti zdědil panství Újezd Svatého Kříže. Zároveň byl spolumajitelem statku Polní Voděrady prodaného jeho manželkou v roce 1787 panu Josefu z Althanu.

Uměnímilovný Josef Koc korespondoval stejně jako jeho potomci s mnohými umělci a řemeslníky (mj. se sochařem Franzem Trägerem z Tachova) a vytvořil poměrně kvalitní sbírku kolorovaných plánek různých staveb a nákrešů zámků zejména na svém panství Polní Voděrady.

Také jeho syn Zachariáš Václav Erasmus (1773 – 1857) se zprvu věnoval vojenskému řemeslu, získal hodnost c.k. komořího, nejvyššího zbrojmistra, majora domobrany a nakonec vykonával úřad komisaře u krajského úřadu Kouřimského kraje.

Z jeho pozůstalosti stojí za zmínku vedle zpráv o francouzsko-rakouských mírových jednáních v letech 1800 – 1801 i hojná korespondence s vedoucími úředníky rozmanitých skláren na svatokřížském panství v první polovině 19. století, ale i písemné styky s pražským sochařem Antonem Wildtem a malířem Eduardem Wesselym.

Jeho syn Christian Josef (1806 – 1883) zastával řadu významných úřadů, působil v různých hodnostech u krajského úřadu v Lokti, pak u krajského úřadu Kouřimského kraje, v Mladé Boleslavi a od roku 1850 v České Lípě. Znamé jsou opět i jeho osobní i písemné kontakty s umělci a malíři. V literatuře se uvádí, že v letech 1859 – 1863 hostil na svém svatokřížském záměčku malíře Josefa Mánesa a jeho sourozence i jiné umělce. Korespondence s nimi se v jeho pozůstalosti bohužel nedochovala.

Christianův syn Václav Zikmund (Wlasko, 1842 – 1912) prošel dlouhou vojenskou kariérou, získal hodnost polního podmaršálka a byl jmenován c.k. komořím.

Z jeho pozůstalosti stojí za zmínku vedle četných dopisů s úředníky velkostatku i styky s akademickým malířem A. Duschnitzem a chebským stavitelem C. Petraschkou.

Václavův syn Jindřich Koc (1880 – 1956) držel Újezd Sv. Kříže až do roku 1945. Protože věnoval celý život vojenské službě, zachovaly se v jeho pozůstalosti i cenné situační zprávy z prvních let druhé světové války.

K nejcennějším částem fondu patří bezpochyby i písemnosti Kašpara Zdeňka Kaplíře ze Sulevic dokumentující jeho životní osudy i politickou a hospodářskou aktivitu, jako např. písemnosti z jeho pobytu v italském Miláně, ve španělských službách z let 1649 – 1677, listy od císaře Ferdinanda III. z roku 1648, korespondence s císařem Leopoldem I. z let 1674 – 1683, dopisy vévody Karla Lotrinského z roku 1683, ale i složité majetkové převody, mj. testamenty jednotlivých členů rodu a tržní smlouvy na rodové statky.

Součástí rodového archivu Koců je cenná sbírka 43 listin z let 1552 – 1914. Obsahově ho tvoří 135 kartonů spisů a 21 kartonů fotografií o rozsahu necelých 20 bm.

Doplňující fond velkostatek Újezd Svatého Kříže o celkovém rozsahu 28 bm obsahuje písemnosti z let 1606 – 1945 a zachycuje vývoj jednoho z větších velkostatků na Domažlicku.

Především dochované pozemkové knihy jsou jedinečným pramenem informací pro zaniklé či téměř zaniklé lokality jako např. Železná (Eisendorf), Pleš (Plöß), Lískovec (Haselberg), Ruštejn (Ruhstein), Růžov (Rosendorf), Mostek (Schwanenbrückel) a Valdorf (Walddorf) včetně soupisu poddaných z let 1824 – 1826.

Materiál je přínosem zejména pro studium hospodářských dějin, kde cenným pramenem je zejména velká skupina rozmanitých účtů a účetního materiálu.

Pro historii a průzkum lesů poslouží lesní hospodářské plány, lesní instrukce, měsíční zprávy, lesní mapy od roku 1800 a pro dějiny dopravy projekty několika místních železničních tratí z poslední čtvrtiny 19. století.

Bohatý materiál je dochován i k dějinám skláren a dalších drobných podniků a pil na panství. Součástí fondu je i pestrý soubor map a plánů.

Z jednotlivostí uvedeme pro ilustraci mj. rozpočet na kamenný most v Bělé nad Radbuzou z roku 1851, dále výrobní účet hutě v Eisendorfské Huti od 1. 10. 1684 – 18. 11. 1690, tzv. Tabellu z roku 1717, výrobní výkaz plešské huti za období 2. 1. – 2. 7. 1718, rozmanité účty a výkazy skláren.

Oba zmíněné fondy tak uchovávají poměrně ucelený komplex pramenů vhodných pro hlubší badatelské využití k politickým, kulturním i hospodářským dějinám.

Pamětní kniha chříčské lokálie a P. František Stangler

Karel Rom

V roce 1786 byla při zámecké kapli ve Chříči, centru nevelkého panství patřícího ústavu šlechticů v Praze, založena lokálie, nižší církevní správa podléhající farnosti v Kožlanech. V pořadí desátým lokalistou se zde stal roku 1839 P. František STANGLER, osobnost v mnoha ohledech pozoruhodná.

Hned od počátku svého působení Stangler věnoval mimořádnou péči zápisům do pamětní knihy chříčské lokálie. Kronika zde sice byla založena již prvním lokalistou v 80. letech 18. století, události však byly zaznamenávány jen sporadicky nebo vůbec. Roku 1836 zdejší duchovní správce podle Chotkova nařízení opatřil velkou reprezentativní knihu o 596 listech, avšak kromě záznamu o jejím založení do ní nic dalšího neuvedl. Nepovšimnuta zůstala i jeho dvěma zdejšími následovníky. Situace se změnila teprve po nástupu Stanglerově. Do zmíněné a dosud prázdné knihy přepsal roku 1839 záznamy ze staré a dnes již nedochované kroniky z let 1786 a 1787 a pokračoval obšírnými zápisy událostí jednotlivých let jeho chříčského působení. Pamětní kniha se tak stala neopominutelným pramenem informací k poznání historie Chříče a okolí ve 40. letech 19. století. Výjimečnou ji ovšem činí právě osobnost autora zápisů.

František Stangler se narodil 7. prosince 1806 v Třeboni. Gymnazijní vzdělání získal v Českých Budějovicích a Jindřichově Hradci. Studoval na filozofické a teologické fakultě pražské univerzity. V roce 1832 byl vysvěcen na kněze. Kaplanoval v Římově a Třeboni, pak se stal vychovatelem v hraběcí rodině Thun-Hohenstein. V roce 1839 se opět vrátil do duchovní správy jako lokalista ve Chříči.

Studium na pražské filozofické fakultě zahájil v době, kdy filozof a matematik Bernard Bolzano, poté co byl roku 1819 zbaven profesury, vedl svůj několikaletý boj s církevní vrchností. Jeho obliba mezi mladou inteligencí v té době byla stále mimořádná a Stangler, ač nebyl přímo jeho žákem, byl Bolzanovými myšlenkami silně ovlivněn. Důraz kladl v první řadě na etické a výchovné momenty své pastorační práce a stejně jako jeho velký vzor se dostával do častých sporů s vrchností duchovní i světskou. Mezi osudem učitele a jeho oddaného stoupence bychom ostatně našli řadu dalších paralel, ať se již jedná o Stanglerovy nedělní výchovné promluvy či založení čtenářského spolku nebo školní knihovny – právě jeho chříčský pobyt je toho důkazem.

Už v záznamu událostí prvního roku svého působení ve Chříči popisuje spor o tzv. „letník“, tj. určité naturální dávky z okolních obcí, na které si činil nárok i farář v Kožlanech. Toto nedorozumění jako by předznamenalo celý Stanglerův pobyt ve Chříči – spor podobného druhu vznikl zanedlouho i o fundace náležející ke kostelíku v Dolanech. Stangler navíc provedl i některé změny v organizaci bohoslužeb, měnil zdejší letité zvyklosti, a tak se četnými stížnostmi na nového duchovního správce musel zabývat vikariátní úřad i pražská konsistoř. Spory byly posléze vyřešeny v jeho prospěch, alespoň dle zápisu v pamětní knize. Oblibu u svých nadřízených mu však rozhodně nepřinesly.

Stangler míval ovšem nedorozumění i se správou panství, z nichž jedno, týkající se obsazení kostelnického místa ve Chříči v roce 1849, přerostlo v poměrně ostrý a dlouhotrvající spor, který do konce jeho zdejšího působení nebyl vyřešen. Vylíčení všech těchto neshod z pohledu jen jedné ze znesvářených stran nám samozřejmě neumožňuje posoudit, zda a do jaké míry se na jejich vzniku podílel sám autor zápisů. Nekonformní osobnost možná byla zdrojem řady konfliktů, na druhé straně však Chříč získala člověka, který se usilovně snažil svůj kulturní a politický rozhled uplatnit i ve prospěch obce a jejích obyvatel.

Stanglera znepokojoval stav chříčské školy, která bývala umístěna střídavě v různých provizoriích. Výstavby nové budovy se sice ani přes velké úsilí během svého zdejšího působení nedočkal (se stavbou bylo započato až roku 1860 a potýkala se se značnými problémy), docílil však alespoň uvolnění jedné místnosti v zámku pro účely vyučování. Nezapomínal ani na vzdělávání dospělých:

„Zaražena nedělní škola pro lid, ve které mnou vyučováno v zeměpisu, dějepisu i silozpytu, čteny a vykládány věci užitečné z Poutníka a odjinud, cvičeno též velkých v předčítání a. t. p. Byla pilně navštěvována od mužů, méně však od výrostků...“, píše v pamětní knize.

Tato jeho osvětová činnost pak získala nový impuls v roce 1848:

„Abych častějším nařízením nám duchovním správcům daným, lid totiž všemi možnými prostředky poučovati, co konstituce jest, vyhověl, umínil jsem si v neděli ve škole lid ponaučiti. Sešlo se však tak veliké množství lidu obojího pohlaví tuto jakož i příští neděli, že se do školy vejít nemohli a přednášet nebylo možné. I navrhl jsem lidu, že chci někde venku vyučovati, což když ode všech s patrnou radostí přijato a za dobré uznáno bylo, vyhledal jsem pro příští vyučování místo tiché 200 kroků od školy vzdálené na kraji háje blíž silnice, kdež já neb někdo jiný stoje trochu výše u stromu četl neb vykládal, an lid okolo stál neb i na trávnik se posadil...“

Scházelo se až na 500 lidí ze širokého okolí a byly předčítány s patřičným komentářem Pražské noviny, Blahověst i pastýřské listy. Tato shromáždění se odbyvala až do června každou neděli. Ve druhé polovině téhož roku inicioval Stangler vznik čtenářského spolku, který odebíral několik titulů novin a časopisů. Z nich bylo dvakrát týdně večer předčítáno mnoha zájemcům, kteří přicházeli i ze sousedních vsí.

V březnu následujícího roku byl ovšem čtenářský spolek v důsledku přijetí spolčovacího zákona prohlášen za rozpuštěný. Vzápětí obdržel Stangler dopis od světícího biskupa Viléma Tippmana, který mu (dle pamětní knihy *„slovy velmi laskavými“*) vytýká přílišné politizování i veřejné předčítání novin. Podle nepodložených zpráv to byl důsledek stížností, přednesených představiteli ústavu šlechticů. Je zajímavé, že na Stanglerovu obhajobu vypracovali a světícímu biskupovi odeslali zdejší osadníci petici obsahující asi 150 podpisů. Snad i proto byla záležitost bez jakýchkoliv následků pro Stanglera ukončena. Na podzim téhož roku však vypukl již zmíněný spor s patronátem o obsazení místa kostelníka. Zdá se, že ústav šlechticů by přivítal výměnu Stanglera za jiného duchovního správce a snad i podnikal v tomto ohledu jisté kroky. V každém případě napjaté vztahy mezi lokalistou a patronem se již nezlepšily a Stangler v roce 1853 ze Chříče odešel. Po několika dalších působistích nakonec trvale zakotvil jako děkan v Rakovníku, kde také 25. listopadu 1870 zemřel.

A jaký byl další osud pamětní knihy? V záznamech do této kroniky pokračovali Stanglerovi následníci ještě v prvním desetiletí 20. století. Snad při odchodu do Čisté u Rakovníka roku 1909 si farář František Vosol vzal pamětnici s sebou, neboť od žádného z jeho nástupců na Chříči není v kronice ani poznámka. Navíc koncem 20. let minulého století uvádí vlastivědný pracovník Kralovicka František Zetek, že mu tento „*čistecký farář dovolil učiniti si výpisky*“ z oné pamětní knihy. Koncem třicátých let byla zřejmě na faře v Kožlanech. Tuto domněnku potvrzuje poslední dvoustránkový zápis od faráře Gabriela Jarmy, který Chříč administroval do roku 1939. Velmi stručně popsal změny v letech 1909 až 1939. Tímto rokem kronika na 119. straně končí, popsaná je tedy pouze z jedné desetiny. Po dopsání ji pravděpodobně duchovní Gabriel Jarma předal na chříčskou faru, kde se nacházela až do poloviny 60. let, kdy ji tehdejší administrátor převezl na svou sídelní faru v Mlečicích na Rokycansku. Počátkem 90. let se prostřednictvím církevní správy dostala do kláštera premonstrátů v Teplé. Ale již v roce 2000 ji od tepelského řádu převzal do archivní péče Státní okresní archiv v Rokycanech, který ji o dva roky později delimitoval územně příslušnému okresnímu archivu v Plasích.

Odkazu Františka Stanglera byla věnována práce Josefa Koníčka „Rakovnický děkan František Stangler, pravý žák Bolzanův“ (Musejní spolek Rakovník 1930), zabývající se ovšem především jeho působením v Rakovníku. Chříčskému pobytu věnuje pozornost František Zetek v jedné z kapitol „Popisu politického okresu kralovického“ (Kralovice 1932) a uvádí i několik ukázek ze záznamů v pamětní knize. Stanglera samotného však charakterizuje velmi povrchně a zejména přirovnání jeho nedělních promluv v přírodě ke kázáním M. Jana Husa svědčí o naprostém nepochopení této výjimečné a složité osobnosti, jejíž osudy a odkaz by si zasloužily pečlivějšího zpracování. Pamětní kniha chříčské fary se Stanglerovými zápisy poskytuje v tomto ohledu řadu cenných informací.

Německé obecné a měšťanské školy na Sokolovsku a zpracování jejich fondů

Milada Čermáková

Oblast západního pohraničí byla v dobách Rakousko-Uherska osídlena pouze obyvatelstvem německé národnosti, a proto se až do vzniku Československa na tomto území nacházely pouze německé školy. Jen v období 1. československé republiky zde vznikly také české školy, které však s připojením pohraničí k Německu na podzim 1938 skončily činnost.

První písemné zmínky o existenci škol ve zdejších obcích pocházejí z poloviny 16. století. Přelomem ve školství bylo zavedení Všeobecného školského řádu pro německé triviální, hlavní a normální školy v roce 1774 a následně po rakousko-uherském vyrovnání vyhlášení nových školských zákonů v letech 1867 až 1869, kdy v obcích vznikly tzv. obecné školy. V sedmdesátých letech 19. století začaly ve větších obcích vedle škol obecných vznikat i školy měšťanské. V jednotlivých obcích se struktura škol lišila a procházela postupnými proměnami, mimo jiné i v závislosti na prostorách, které byly pro vyučování k dispozici.

Obecné školy byly zpočátku smíšené a měly buď smíšené třídy, nebo třídy dívčí a třídy chlapecké. Nově založené měšťanské školy byly buď smíšené nebo chlapecké a měly společnou správu se školami obecnými. S výstavbou dalších školních budov a s rostoucím zájmem o vzdělání vznikaly i obecné a měšťanské školy dívčí. Ne vždy však zaujímaly rovnocenné postavení s chlapeckými, například v Kraslicích byla dívčí měšťanská škola pouze trojtřídní a dívky, které chtěly pokračovat i ve čtvrté třídě, docházely na chlapeckou měšťanskou školu, kde byla čtvrtá třída smíšená.

Poté, co bylo české pohraničí připojeno k Německé říši, se od počátku školního roku 1939 – 1940 v rámci jednotného říšského školství oddělily měšťanské školy od škol obecných. V roce 1941 byly měšťanské školy přejmenovány na školy hlavní. Po ukončení druhé světové války roku 1945 v souvislosti se zrušením německého školství v Československu pak jak německé měšťanské, tak i obecné školy zanikly.

V souvislosti se změnami, kterými školství procházelo, i tím, jak se jednotlivé školy stěhovaly v rámci obce z jedné budovy do druhé, docházelo často k tomu, že se jejich písemnosti po-
ztrácely nebo byly zničeny. K dalším ztrátám a ničení docházelo i po uzavření škol, kdy písemnosti zůstaly bez řádné správy až do doby převzetí archivem. Proto jsou velké rozdíly mezi množstvím a kvalitou dochovaných písemností jednotlivých škol. První soubory dokumentů se dostaly již v letech 1949 – 1952 do Městského archivu v Lokti, po jeho transformaci na Okresní archiv Sokolov pak byly do roku 1956 převzaty písemnosti většiny zbylých německých škol. Poslední dodatky z některých škol získal archiv až začátkem osmdesátých let.

Vzhledem k tomu, že se často měnila struktura škol a jejich správa, docházelo zpočátku v archivu u obcí s větším počtem škol i k nesprávnému zaevidování a chybnému vymezování obsahu fondů zatím nezpracovaných písemností. Nejčastější chybou bylo oddělování některých obecných škol od škol měšťanských, přestože až do roku 1939 působily tyto školy převážně pod společnou správou. Proto bylo třeba při inventarizaci znovu správně tyto fondy vymezit a písemnosti přesunout tam, kam správně patřily. Tím zanikly některé fondy a jiné byly vytvořeny.

V SOkA Sokolov se v současné době nachází 77 fondů německých obecných, měšťanských a nebo spojených obecných a měšťanských škol. Z tohoto celkového počtu je 9 fondů zpracovaných a zinventarizovaných. Jsou to fondy obecných a měšťanských škol v obcích Horní Slavkov, Chodov a Kraslice. Celkem 45 fondů obecných škol je zpracováno v konceptu. Jedná se převážně o fondy z obcí, ve kterých existovala pouze jedna německá škola.

Za nejdůležitější části fondů lze pokládat školní kroniky, ze kterých lze vyčíst celkový vývoj školství v dané obci. K některým kronikám se jako přílohy dochovala i alba fotografií. U škol, jejichž písemnosti byly souvisleji zachovány, fondy kromě kronik obsahují řady školních matrik, třídních výkazů, případně i inventární knihy jednotlivých kabinetů nebo školních knihoven. Ve spisech fondu Dívčí obecná škola (německá) Chodov se zachovaly plány na výstavbu a přestavbu školní budovy z let 1910 – 1931.

Při inventarizaci byly knihy zápisů o poradách učitelského sboru zařazeny mezi knihy správní. Matriky žáků školy, výkazy docházky a prospěchu žáků a inventáře školy byly zařazeny mezi knihy evidenční. Dalšími skupinami jsou knihy účetní a knihy ostatní. Tato skupina obsahuje kroniky, které byly pro svůj význam zařazeny do kategorie II.

Spisy se dochovaly jen v malé části fondů. Jednalo se o torza několika málo věcných skupin, u nichž se původní pořadací schéma nedalo určit. Proto byly tyto spisy zinventarizovány ve věcných celcích. Mezi spisy tvoří samostatnou skupinu stavební spisy, k nimž tvoří doplněk samostatné stavební plány zařazené ve skupině ostatního materiálu.

Alba fotografií, která tvořila přílohy ke kronikám a byla před inventarizací zařazena jako knihy, byla přearažena mezi ostatní materiál. Stejně tak jednotlivé fotografie, které byly mnohdy v kronikách volně vloženy.

U fondů, kde byly zachovány pouze matriky, třídní výkazy a kroniky, nebyla provedena vnitřní skartace. U fondů, kde byla vnitřní skartace provedena, byly skartovány pomocné evidence, pokladní knihy poštovního, pokladní knihy sběru druhotných surovin, seznamy žáků zaznamenaných v zachovaných třídních výkazech, lékařská potvrzení, omluvenky nepřítomnosti při vyučování, duplikáty propouštěcích vysvědčení a nabídkové letáky učebních pomůcek.

K nejlépe zachovaným fondům německých škol patří Chlapecká obecná a měšťanská škola (německá) Kraslice. V tomto fondu se dochovala souvislá řada tří kronik od roku 1875 až do uzavření školy v roce 1945. Tyto kroniky obsahují nejen historii chlapecké měšťanské školy od jejího vzniku až do zániku německého školství v roce 1945, ale i popis kraslického obecného školství v době od roku 1861. Vedle těchto kronik je neméně významné i album fotografií z let 1925 až 1935, které obsahuje 167 fotografií žáků, učitelského sboru a významných událostí školy. Dále se v tomto fondu dochovaly školní matriky z let 1920 – 1943, výkazy docházky a prospěchu žáků

obecné školy z let 1916 – 1939 a výkazy docházky a prospěchu žáků měšťanské školy z let 1916 – 1945. Další část fondu tvoří inventáře učebních pomůcek jednotlivých vyučovacích předmětů, inventář náradí a náčiní pro tělesnou výchovu a inventář školní žákovské i učitelské knihovny (1891 – 1945). Na rozdíl od ostatních německých obecných a měšťanských škol se v tomto fondu dochovaly i účetní knihy. Jedná se o knihu příjmů a výdajů z let 1941 – 1943 a pokladní knihy z let 1938 – 1945.

Nejrozsáhlejším fondem německé školy uloženým v Státním okresním archivu Sokolov je fond Německá chlapecká obecná škola Svatava. V tomto fondu se nachází souvislá řada matrik a výkazů docházky a prospěchu žáků z let 1874 až 1945 a kronika z let 1882 – 1945. Fond tvoří celkem 386 knih o rozsahu 3,32 bm.

Vedle těchto fondů můžeme najít mezi fondy německých škol další méně obsáhlé, což bylo způsobeno u některých zřejmě špatnou organizací uchovávání písemností, popřípadě jejich ztrátou nebo vyřazením při stěhování škol z jedné budovy do druhé. Dá se předpokládat i to, že při změně struktury škol, jejich slučování či rozdělování, nebyly vždy písemnosti důsledně předávány a docházelo tedy k jejich značným ztrátám. V některých případech se z písemností dané školy nedochovalo vůbec nic a o její existenci se dovídáme pouze z kroniky jiné školy působící v téže obci. Jako příklad lze uvést 1. obecnou školu v Kraslicích.

V některých z fondů obecných škol malých obcí se dochovala pouze jedna kniha – nejčastěji školní kronika. Jedná se o fondy německých obecných škol v obcích Bošířany, Bukovany, Horní Rozmyšl, Chaloupky, Jindřichovice, Kámen, Mlýnská, Nová Ves, Pochlovice a Poušť.

K nejhůře zachovaným fondům bohužel patří i fondy německých škol v Sokolově. Jediné, co se dochovalo, je školní kronika a dvě evidenční knihy Německé dívčí obecné a měšťanské školy Sokolov a dvě evidenční knihy Německé obecné školy Sokolov. Špatné dochování písemností bylo způsobeno tím, že v největší sokolovské škole bylo po 2. světové válce umístěno odsunové středisko a následkem toho došlo k jejich zničení.

Písemnosti fondů německých obecných a měšťanských škol vypovídají o školství a jeho vývoji v období od 70. let 19. století až do konce 2. světové války na příkladech různě velkých škol v mnoha obcích na území celého Sokolovska. Tím se stávají zajímavým studijním materiálem a ve Státním okresním archivu Sokolov tvoří významnou skupinu.

Úskalí skartačního řízení

Petra Martínková

V létě loňského roku oslavil náš archiv deset let činnosti v nové archivní budově. Do roku 1993 sídlil archiv v historickém centru města, v budově bývalého soudu, kterou dostal do užívání v druhé polovině roku 1960. Již v polovině 70. let byla ukládací kapacita archivu zcela vyčerpána a archiv nemohl přebírat k trvalému uložení písemnosti s trvalou archivní hodnotou. Tento úkol čekal po přestěhování archivních fondů do nově zbudované účelové budovy na nás.

Pro nedostatek prostor v původním archivu byli naši předchůdci nuceni přistoupit při provádění skartačních řízení k nestandardnímu kroku. Skartační řízení nemohla být zastavena, proto byly ve spisovných původců ponechávány písemnosti skupiny A jako depozita archivu do doby vyřešení prostorové nedostatečnosti okresního archivu. Jak riskantní krok to byl, ukázala zjištění učiněná při návštěvách spisoven, které jsme prováděly po roce 1993 při přebírání zmíněných písemností. U některých původců nebyly ve spisovných ponechané dokumenty nalezeny, leckde byly již jednou ve skartačním řízení ze spisovny vyřazené písemnosti znovu vmanipulovány mezi živé spisy, u jiných původců snad objevili kouzlo starého a nechtěli nám dočasně uložené archiválie vydat. Po těchto zkušenostech jsme se rozhodly vést předarchivní péči v dalších letech tak, abychom se podobným problémům napříště vyhnuly.

Od přestěhování archivu jsme se snažily klást přednostní důraz na plánovaná skartační řízení, zejména pokud se týkala obecních a městských úřadů. Tato byla v našem archivu prováděna s pravidelnou pětiletou periodicitou. V lednu každého roku byly úřady, u kterých mělo dojít ke skartačnímu řízení v daném roce, požádány o sestavení skartačního návrhu a dodržení termínu jeho zaslání k posouzení do archivu. V prvním sledovaném pětiletém období (1994 – 1998) proběhlo skartační řízení u 75 obecních úřadů, u 25 nově vzniklých byla provedena pouze dohlídka spisové služby. Ze 75 obecních úřadů zaslalo skartační návrh 42 úřadů, 16 úřadů reagovalo na I. nebo II. urgenci, 2 úřady dokonce až na urgenci III. 33 úřadů nebylo schopno zpracovat skartační návrhy ani po naší instruktáži.

Kvalita zaslaných skartačních návrhů nebyla velká. Ve většině případů se jednalo pouze o soupisy písemností uložených ve spisovně, u kterých se představitelé úřadů rozhodli, že jsou pro činnost jejich obcí dále nepotřebné, a tak se jich zbaví. Skartační řízení pak probíhala většinou tím způsobem, že nám zástupci úřadu otevřeli skříně nebo nás vzali na půdu či do sklepa a tam jsme si vybraly a sepsaly písemnosti samy. V těchto okamžicích jsme se časem naučily neprojevat nadšení nad ve skříně nalezenými písemnostmi, protože starosta nebo kterýkoli zástupce úřadu, který nás provázel, sice zpravidla vůbec nevěděl, co ve skříních skladují a o „staré papíry“ neměl zprvu žádný zájem, ale po našem nadšeném objevitelském výkřiku nám vyrval zajímavý nalezený kus z rukou se slovy, že s písemností obec neustále pracuje a potřebuje ji.

Požadovat po původcích, a to i těch, kteří byli schopni sestavit skartační návrh, očištění písemností a zpracování předávacích seznamů se nám jevilo jako holý nesmysl. Proto jsme tyto práce suplovaly za úřady samy. Jistě nemusím zdůrazňovat, kolik prachu, špíny, plísní, mrtvých myší a dokonce i vylišovaných netopýrů jsme si po půdách a sklepech užily.

V dalším pětiletém období (1999 – 2003) se po naší předchozí osvětě změnil poměr v zasílání skartačních návrhů k lepšímu. V tomto období bylo schopno 64 obecních úřadů zpracovat skartační návrh vlastními silami. Podle nás jde o velký úspěch, i když nepatrně zkalený počtem urgencí – 44 úřadů reagovalo na I. nebo II. urgenci, 4 úřady dokonce až na III. Přesto se i v tomto období našlo 33 úřadů, které nebyly schopny sestavit samostatně skartační návrh. Shodný počet s prvním obdobím je čistě náhodný a nutno poznamenat, že pouze ve třinácti případech se jednalo o tytéž obce. U všech 33 úřadů jsme skartační návrhy zpracovaly po prohlídce písemností na místě samy, stejně tak jako předávací protokoly. U tří úřadů byla provedena pouze dohlídka spisové služby.

Kromě plánovaných skartačních řízení proběhla i řada dalších mimo plán. Byla prováděna na přání původce, většinou se jednalo o zemědělská družstva a další nestátní subjekty. Důvody pro provádění těchto skartací byly různé, v naší praxi převažovaly zejména tyto – spisovna původce se zcela zaplnila, do funkce nastoupil nový vedoucí nebo správa písemností přešla na nástupce původce.

Zvláštní případ představovala „záchranná“ skartační řízení. Sem patří taková, kdy jsme se o likvidaci písemností doslechly čistě náhodou (např. při likvidaci podniku do archivu zavolal nikoliv likvidátor, ale bývalý zaměstnanec, nebo nám zavolal kolega archivář z jiného archivu, který při obdivování krás nemovitých památek v jejich sklepech našel část písemností nebo jsme o podobných situacích byly informovány některým ze zanícených badatelů). Archiváři, kteří tento druh skartačních řízení prožili na vlastní kůži, mi jistě dají za pravdu, že při nich lze zažít vzrušení, které vystačí do konce života. Z naší zkušenosti mohu např. uvést záchrannou skartaci provedenou u Obecního úřadu Ptenín. Na tuto akci jsme se vydaly vyzvány k ní pracovníkem Odboru archivní správy MV PhDr. Úlovcem a ve sklepech zámku jsme našly větší množství písemností předchůdců současného obecního úřadu. Bohužel písemnosti byly zčásti zasypány krmem pro slepice, rozežrány myšmi nebo jen prostě těmito poznamenány. Tam jsme prožily poprvé pravý „archivní záchvat“, který se od té doby opakoval alespoň 1x za rok, zejména pak při skartacích písemností u rušených zemědělských družstev.

Přes těžkosti částečně poodhalené v článku se nám nakonec během deseti let podařilo převzít téměř stejné množství materiálu, kolik jej bylo uloženo v archivu po dobu jeho předchozího třicetiletého trvání (na konci r. 1992 bylo v archivu uloženo 856 fondů o celkovém rozsahu 1415,10 bm, v letech 1993 – 2003 jsme převzaly 1172,45 bm písemností a rozšířily archiv o 336 nových fondů). Článek proto přijměte nejen jako sondu do nedávné historie jednoho z menších západočeských archivů, ale zároveň i jako výzvu k nepodceňování pravidelně prováděných skartačních řízení.

Výsledky předarchivní péče ve zdravotnických zařízeních okresu Tachov

Markéta Novotná

V každoročním programu předarchivní péče stanovuje SOkA Tachov subjekt či soubor subjektů, jimž bude v daném roce věnována zásadní pozornost. Po obcích, školách a farních úřadech byla v roce 2003 pozornost zaměřena na oblast zdravotnictví. Jedná se o sféru, která prošla na území tachovského okresu zejména v poválečném období řadou zásadních proměn. Současně jí nebyla našimi předchůdci v archivu věnována odpovídající pozornost, což se nyní snažíme napravit. Předarchivní péče tak v tomto případě namísto pravidelného kontaktování původců písemností a vyřizování řádně podávaných skartačních návrhů připomíná spíše detektivní pátrání.

Jako obvykle jsme vycházeli z dokumentace vedené v archivu pro jednotlivé původce písemností. Ta je vedena pouze pro dva zdravotnické původce, a sice Okresní nemocnici Planá a Okresní ústav národního zdraví (OÚNZ) Tachov, ačkoliv ještě po 2. sv. válce sloužila obyvatelům Tachovska např. nemocnice v Tachově a další zařízení. Zdravotnická zařízení porůznu fungující do konce 2. sv. války (sanatoria, lazarety...) pak nemají dochovány žádné písemnosti z vlastní činnosti a jejich působení lze jen složitě vystopovat v jiných archivních fondech.

Nemocnice Planá, pokud vůbec bude ještě existovat, by měla za čtyři roky oslavit 100 let od svého založení. Její dějiny jsou však jen těžko dokladovatelné, rozhodně ne z písemností vlastního fondu. Ten totiž obsahuje jedinou knihu (Protokol ošetřovacích nákladů z let 1940-41), která se dostala do archivu neznámo jakou cestou někdy před rokem 1960, kdy byla zaevidována.

Po zavedení zákona o zdraví lidu, tj. de facto vzniku ústavů národního zdraví, byla v roce 1960 veškerá zdravotnická zařízení na Tachovsku sloučena v OÚNZ Tachov. Dle dochované archivní dokumentace tehdy nebylo provedeno žádné skartační řízení, ani alespoň soupis písemností soustředěvaných agendy předchůdců OÚNZu.

Spolupráce OÚNZ se SOkA byla zahájena v roce 1966. Z dotazníku, kterým tehdy SOkA mapoval situaci u původce, vyplývá, že písemnosti byly ukládány „podle třídění uvedeného v archivní knize“ jednak v Tachově na ředitelství OÚNZ, dále v nemocnici v Plané a písemnosti týkající se provozu poliklinik Tachov, Stříbro a Bor v místě poliklinik. Následovala první skartační řízení v květnu 1969 a v říjnu 1974, během kterých byly vyřazeny vesměs účetní písemnosti charakteru S. Zápis z archivní dohlídky uskutečněné v říjnu 1974 obsahuje první zmínku o spisovně ředitelství a o jeho struktuře – skládalo se z osmi samostatných odborů, z nichž každý vedl vlastní podací protokol a dohromady používaly jednu archivní knihu. O spisové manipulaci nemocnice či poliklinik v zápise není žádná zmínka. Zato se v něm dále konstatuje, že do dubna 1974 neexistoval v OÚNZ spisový řád a že aparát OÚNZ přejde na spisový řád dle Instrukce ministerstva zdravotnictví z 20. 6. 1973 od 1. 1. 1975. Na závěr je v zápise slibováno, že skartace spisového materiálu bude provedena po sjednocení ukládacích znaků jednotlivých odborů, a protože každý z nich má materiál uspořádaný, skartace „nebude činit vážnější potíže“.

Tento optimistický výhled byl umocněn rok poté v říjnu 1975 konstatováními v dalším dotazníku, který OÚNZ pro potřeby SOkA vyplnil. Počet vyřizených písemností OÚNZu tehdy činil dle sdělení jeho ředitelství cca 10 000 čj./rok, ve spisovně mělo být uloženo 270 bm písemností.

Následně v letech 1975 – 1989 podalo vedení OÚNZ 15 návrhů na vyřazení písemností. Tyto návrhy však obsahovaly až na jedinou výjimku písemnosti skupiny S, zejména účetního charakteru. Ve skartačním návrhu z června 1989 sice byly vypsány 2 položky skupiny A (inventarizační protokoly 1984 a inventarizační zápisy 1984-87), nicméně povolením SOkA bylo vše charakterizováno jako písemnosti bez trvalé dokumentární hodnoty a povoleno vyskartovat.

Za dobu existence OÚNZ byla zvlášť prováděna také skartační řízení týkající se tajných a přísně tajných písemností útvaru obrany. Ze skartací provedených v l. 1984, 1986 a 1990 však nebyly do SOkA převzaty žádné písemnosti.

Shrnuto a potvrzeno, v SOkA neexistuje jediná archiválie z činnosti OÚNZ Tachov, tudíž nebyl dosud důvod zavést list JAF a pouze v mohutném spisu o fondu se lze dočíst o vyskartování písemností skupiny S. Ve smyslu příslušných směrnic ministerstva zdravotnictví sice mohla být řada písemností skupiny A navržena k archivaci, nikdy se tak ale z neznámých důvodů nestalo.

Po zániku OÚNZ rozhodnutím přednosty Okresního úřadu Tachov k 31. 12. 1991 došlo k jeho rozdělení na 8 zdravotnických subjektů a na základě tzv. Transformačního programu bylo určeno, že nástupnickou organizací OÚNZ Tachov je Nemocnice Planá. Ta postupně upadala, až došlo k jejímu uzavření pro veřejnost a v současnosti se potýká jak s finančně-právními nároky bývalých zaměstnanců, tak obrovskými provozními dluhy a nad její další existenci se vznáší otazník.

Po osamostatnění Nemocnice Planá a převzetí nástupnictví po OÚNZ se ve vedení vystřídal řada ředitelů a lze jen s politováním konstatovat, že spisová služba byla zcela na okraji jejich zájmu. V průběhu devadesátých let vyřídil archiv šest skartačních návrhů podaných nemocnicí na vyřazení písemností charakteru S a písemností útvaru tísňového plánu. Současně byl zahájen pravidelný, leč nepříliš úspěšný kontakt s vedením nemocnice ve věci spisové služby. Kvůli starostem s narůstajícími dluhy a zároveň problémům vyplývajícím z časté výměny ředitelů se podařilo realizovat zápis o stavu spisové služby u původce se zcela katastrofálními závěry až v r. 1997. Tehdejší zřizovatel nemocnice, OkÚ Tachov, měl dominantní starosti s umořováním nemocničních dluhů, takže na zprávu o spisové službě v nemocnici reagoval jeho přednosta pouze žádostí o co největší shovívavost.

Po ukončení odborného provozu Nemocnice v loňském roce, kdy zůstali v objektu jen provozní pracovníci a ředitelkou se stala pí Řapková, se spolupráce se SOkA zlepšila. Vrchní sestra převzala starost o spisový materiál a díky pravidelným kontaktům s archiváři se postupně daří z různých zapomenutých koutů soustřeďovat nejen materiál skupiny S (účetní agenda, chorobopisy), ale i zbytky provozních písemností jednotlivých oddělení. Postupně se tak rýsuje představa o množství nezvěstných dokumentů a příčinách jejich ztrát.

Patrně prvním zásadním zásahem do dokumentace tachovského zdravotnictví byla na počátku 70. let rekonstrukce nemocnice a z ní vyplývající stěhování do různých provizorií. Materiál pak nebyl nikdy vrácen v původním rozsahu na původní místo. Z prvních tří desetiletí existence nemocni-

ce v Plané se nedochovalo nic, od r. 1938 pouze chorobopisy a výše zmíněná kniha. Co kde zůstává zatím skryto z poválečného období, je předmětem dalšího pátrání. Rozvolnění OÚNZ po roce 1990 pak znamenalo i zánik ředitelství, jehož agenda je též dosud nezvěstná.

Díky kontaktům s nástupnickými útvary, např. Poliklinikou v Tachově či Plané, sháněním informací od pamětníků (bývalých zaměstnanců OÚNZ) apod. se dosud podařilo najít část písemností, které byly po zániku OÚNZ rozchváčeny zcela náhodně podle toho, kde bylo zrovna místo. Bohužel se jednalo převážně o písemnosti skupiny S (téměř bez výjimky účetní doklady), které byly nebo budou vyskartovány.

Dosud však chybí jakákoliv dokumentace ke spisové službě OÚNZ, zejména spisový řád, archivní kniha, případně seznamy písemností pořizované v rámci jednotlivých organizačních změn. Dle dosavadních zjištění však podobné seznamy ani při vzniku, ani při zániku OÚNZ nebyly vyhotoveny.

Proto je nyní jen na šťastné archivní náhodě, zda se při dalším prolézání někdejších i současných zdravotnických půd a sklepů podaří nalézt a sestavit alespoň torzo písemností z více než čtyřicetileté činnosti celookresního zdravotního zařízení a jeho přímých předchůdců i následovníků.

P.S. Pro případ, že by výše prezentované dosavadní výsledky předarchivní činnosti ve zdravotní sféře na Tachovsku vyznívaly poněkud pesimisticky, dodávám, že s Okresním veterinárním zařízením máme ve věci uspokojivou spolupráci a na rozdíl od lidolékařů není u zvěrolékařů důvod ke stížnostem.

Zpracování fondů obcí v SOkA Rokycany

Hana Hrachová

V našem archivu je uloženo celkem 82 fondů archivů obcí (AO) z doby před rokem 1945. Jejich pořádání se ujal již v šedesátých letech minulého století Petros Cironis, který zpracoval inventáře pro 35 obcí. Samozřejmě, že ve většině případů archiv postupem doby převzal další písemnosti, které do výše uvedených fondů náleží a které by měly být opět zpracovány nejspíše formou dodatků k inventářům. U devíti fondů, kde rozsah dodatků překročil původně zinventarizovanou část fondu, bude požádáno o reinventarizaci. V osmdesátých letech dále zinventarizoval Jindřich Fajt fond AO Podmokly z let 1794 – 1945 (1952).

Zbylé fondy obcí čekaly na zpracování až do let 2000 – 2003, kdy je postupně uspořádala autorka tohoto článku. Jednalo se o fondy 41 obcí. S výjimkou Přívětic a Dobříva, kde byla provedena reinventarizace, šlo o první zpracování obecních písemností. K původním inventářům AO Mešno a AO Kařízek byly vytvořeny dodatky ve formě prozatímních inventárních seznamů. Dodatky však měly větší rozsah než původní fondy, takže u fondu AO Mešno bylo rozhodnuto rovněž o reinventarizaci a u AO Kařízek se dá očekávat stejný postup.

Dosud nám tedy stále chybí zpracování sedmi fondů. Z nich AO Kolvín a AO Padrt' jsou svým způsobem specifické, neboť se jedná o dnes již neexistující obce zaniklé při rozšiřování vojenské střelnice. V obou fondech jsou jak písemnosti vzniklé z činnosti obecní samosprávy, tak i materiály nashromážděné sbírkovou činností Svazu vyhnanců z Brd v devadesátých letech minulého století. Navíc větší část fondu AO Padrt' je uložena ve Státním okresním archivu Příbram.

Mé zkušenosti se čtyřiceti uspořádanými fondy obcí jsou následující: Lze říci, že se obecní písemnosti dochovaly velmi rozdílně. Fondy jsou poměrně malé a většinou se pohybují v rozmezí do jednoho bm. Nejmenším zpracovaným fondem je AO Třímány s 0,13 bm, největším AO Dobřív s 1,52 bm. Největší obec okresu – městečko Strašice v tomto ohledu zcela zklamala, neboť fond zabírá pouhých 0,71 bm.

Domnívám se, snad oprávněně, že přínosnější než jakýsi výčet statistiky o jednotlivých fondech bude pro případné čtenáře zpráva o způsobu sestavení vlastních inventářů a inventárních seznamů.

První kapitola inventáře, tj. vývoj původce fondu, obsahuje vždy kapitolu o správním vývoji okresu. Pak už se čtenář dozví základní údaje o obci, tj. příslušnost k panství, zda byla ustavena v roce 1850 jako samostatná politická obec či zda byla například osadou, která se osamostatnila až později apod. Následuje výčet všech používaných názvů obce před rokem 1920 (před vydáním zákona č. 266/1920 Sb. zák. a nař. O názvech měst, obcí, osad a ulic) zpracovaný na základě Retrospektivního lexikonu obcí ČSSR 1850 - 1970. Pak jsem tuto kapitolu doplnila jakýmsi základním exkurzem do problematiky, tj. jak vlastně obce vznikaly, jaké byly jejich kompetence, co je obecní zastupitelstvo a rada, případně jaké bylo jejich funkční období apod.

Následuje asi nejdůležitější pasáž o dějinách vlastního úřadu, zde jsem využívala zejména údajů z kronik a ze zápisů ze schůzí zastupitelstva a rad (pokud byly k dispozici). I tady je situace odlišná inventář od inventáře, někde se podařilo na základě podpisů v účetních knihách odhalit jmé-

na představitelů obce ještě z doby před rokem 1850. Jinde kvůli absenci pramenů nemůžeme říct o vývoji obecního úřadu téměř nic. Snažila jsem se však alespoň o zachycení všech z mého pohledu důležitých údajů.

Kapitola je zakončena poznámkou, kdy obecní úřad zanikl a jeho kompetence převzal nově vzniklý MNV. I zde není situace zcela jednoznačná. Obecně lze říci, že v období druhé světové války se většina zastupitelstev obcí scházela jen velmi nepravidelně nebo zcela vůbec. Pokud nebylo možné zjistit přesné datum zániku obecního úřadu, uvedla jsem, že k němu došlo v květnu 1945.

Za první kapitolou je umístěna tabulka s přehledem funkčního období starostů obce, ne vždy se mi podařilo najít přesné datum, pak na řadu přišly i otazníky či jen přibližné určení např. rokem.

Druhá kapitola, tj. dějiny a vývoj fondu, je nejslabší a nejstručnější pasáží celého inventáře, zejména z důvodů absence pramenů. Napsat alespoň něco o systému spisové služby na obecním úřadě bylo ve většině případů nad lidské síly. A tak jsem vše nejčastěji musela shrnout do věty, že o nakládání s písemnostmi na obecním úřadě nevíme téměř nic, spisy byly patrně ukládány na obecním úřadě. I zde jsem se však dostávala na tenký led, protože zjistit, od kdy v obci fungovala vlastní kancelář či zda starosta úřadoval u sebe doma, je zejména pro období před rokem 1918 obtížné. Po roce 1918 se situace zlepšila, ve větších obcích byly budovány či přestavovány vlastní obecní úřady, často ve spojení s kampeličkami, obecními knihovnami či hasičskými zbrojnicemi.

Ale zpět ke spisové službě. Zde je opět situace odlišná obec od obce a rozhodující roli zde hrál lidský faktor – zejména osoba starosty. Pokud se v obci projevovaly rozpory, tj. docházelo k velmi častému střídání starostů (i několikrát během jednoho volebního období), dopad na písemnosti je zcela zjevný. V obcích, kde vládla poměrná stabilita, je patrná větší důslednost i ve vedení spisové služby. Ve většině případů starosta vyřizoval spisy sám, někde vypomáhal učitel či náměstek starosty, větší obce měly své tajemníky.

Také označení spisů podacími razítky není jednotné, někde je používali, někde ne. Podací deníky byly většinou vedeny, ovšem kvalita jejich zápisů značně kolísá. Nejpropracovanější systém spisové služby byl na OÚ Medový Újezd, kde se ve třicátých letech zcela běžně používalo označení spisů nejen podacím razítkem, ale i formou spisových značek, např. Sp., Sa, Stra., Dd., E. (Sp. – správa, Sa – samospráva, Stra. – stravovací akce, Dd. – domovské záležitosti, E. – elektrifikace). Je pravděpodobné, že podle těchto hesel byly zakládány také spisy. Bohužel se fond dochoval značně neúplný, takže toto schéma nebylo pro pořádání využito.

Ještě bych se ráda zmínila o prameni, který je pro poznání spisové služby velmi zajímavý, avšak dochoval se jen zřídka. Jsou to předávací protokoly vzniklé při předávání agendy mezi starým a nově nastupujícím starostou. Ve většině případů v nich byly rozepsány i písemnosti, zejména knihy, někde i spisy, mapy, plány či razítka. Na základě těchto protokolů lze zjistit způsob uložení písemností (např. ve skříni v úřadovně), šíři vedené agendy a v neposlední řadě také deperdita.

V druhé kapitole má být ještě uvedeno, kdy se fond dostal do archivu. I zde jsem narazila na několik problémů. Zejména v padesátých letech zcela neodborně prováděl skartace tehdejší okresní archivář Martin Švígler (učitel na penzi). Při čtení předávacích protokolů mi srdce krvácelo, když jsem se dočetla, že tento pán doporučil do stoupy např. matriky obyvatel, knihy vydaných

domovských listů apod. Bohužel byl velmi pilný, a tak jsou stopy jeho činnosti patrné téměř v každé obci. V Hřešihlavech odsoudil ke zničení knihu domovských listů z let 1882 – 1948 či domobranecké seznamy z let 1873 – 1899, v Nevidě stejně dopadl jednacích protokolů z roku 1872 a dalo by se pokračovat dál a dál. Znak A dával naopak brožurám a sbírkám zákonů, což byla jedna z mála věcí, které do archivu z obcí přivázel.

V šedesátých až osmdesátých letech již byla skartační řízení prováděna odborně, zde však nastal jiný problém – nedostatek ukládacích prostorů v archivu. Proto řada materiálů vybraných pro archiv zůstala na tehdejších MNV a v lepším případě se do archivu později skutečně dostala. Několikrát se mi také nepodařilo v archivu dohledat původní předávací protokoly. Poslední odstavec druhé kapitoly pak shrnuje ztráty před převzetím do naší instituce. Bohužel k nim docházelo nejen na obcích (resp. MNV), ale i později u nás. Často byla provedena vnitřní skartace bez vyhotovení skartačních protokolů, zejména u knih účetního charakteru.

Třetí kapitola, archivní charakteristika fondu, popisuje vlastní zpracování materiálu. Všechny fondy mnou zpracovaných obcí byly inventarizovány podle metodického návodu Archivní správy MV ČR, protože písemnosti na úřadech nebyly žádným způsobem manipulovány. Lze říci, že umělé schéma vytvořené Zdeňkem Martínkem našim potřebám plně vyhovovalo a upravováno bylo jen velmi zřídka.

Důsledně byla dodržována zásada, že písemnost je uložena ve fondu toho, kdo ji ukončil. To znamená, že například kroniky a knihy zápisů ze schůzí, které byly vedeny jak v době existence obecního úřadu, tak i místního národního výboru, byly zařazeny do fondu MNV. Tento způsob jsem uplatnila také u evidenčních knih obyvatelstva (občanské matriky, knihy vydaných domovských listů, knihy zemřelých či pohřbených, knihy evidence záložníků aj.), v jejichž vedení pokračoval po zaniklém obecním úřadu místní národní výbor někdy až do padesátých let. V inventáři AO je na tyto materiály samozřejmě odkaz ve formě „viz MNV Skořice, nezpracováno“.

Velmi častým jevem byly také delimitace písemností z obcí, a to nejen do fondů MNV. Nejčastěji vznikly fondy zcela nové nebo byly obohaceny fondy stávající. Nejvíce bylo vyčleněno písemností místních školních rad, sborů dobrovolných hasičů, různých spolků, komitétů pro postavení pomníků, elektrárenských a vodních družstev. V Kařeze jsem našla písemnosti Spolku pro postavení kostela sv. Jana Nepomuckého v Kařeze a Československé ochrany matek a dětí Kařez. V tomto ohledu byla zcela kuriózní delimitace při pořádání fondu Klabavy. Zde jsem objevila řadu písemností, které neměly žádnou souvislost s obecním úřadem a není mi proto ani jasné, jak sem mohly být vůbec uloženy. Jednalo se o materiály z let 1755 – 1945, které byly rozděleny do patnácti fondů.

Při pořádání se také ukázal nepořádek, který v dosavadním popisu fondů vládl. V řadě případů nebyl vůbec dodržován správní vývoj úřadu. Špatně byla udávána data rozluk původních osad od obcí a jejich vznik jako samostatné obce. Typickým příkladem může být fond AO Sklená Huť – původně byl uváděn z let (1882) 1921 – 1945 (1982), ačkoliv se Sklená Huť stala samostatnou obcí až v roce 1931 (do té doby byla osadou obce Těškov). Totéž platí i pro Chockov, který se osamostatnil od Lhotky u Radnic až v roce 1924, přesto jsme měli v původní evidenci rozsah fondu 1889 – 1945 (1950). Zcela zrušené musely být fondy AO Kamenec z let 1896 - 1938, neboť Kamenec byl vždy pouhou osadou Němčovic a AO Přisednice z let 1806 – 1945 (1951), protože Přisednice byla

osadou obce Jablečno. Zajímavé je, že fond Archiv obce Jablečno byl zinventarizován a schválen, aniž by někoho zarazilo, že osada obce Jablečna, Přisednice, je uváděna jako samostatná obec a má tudíž vlastní fond.

Několikrát jsem se setkala i s mylným zařazením písemností k fondu, tak např. písemnosti fondu AO Sebečice byly nalezeny v také v kartonech AO Smědčice. Zcela špatně byly rozděleny spisy obcí Lhota pod Radčem, Lhotka u Terešova a Lhotka u Radnic. Mezi nimi byly ještě vmanipulovány písemnosti Obecního úřadu Lhota, který je na území dnešního okresu Plzeň – jih.

Všechny výše popsané skutečnosti jsou samozřejmě popsány ve třetí kapitole. Dále následuje zmínka, že ve většině případů nebyla provedena žádná vnitřní skartace, popsán je rozsah fondu v bm, kategorizace jednotlivých písemností a vše uzavírá poznámka o fyzickém stavu fondu.

Obsah fondu je opět kapitolou, kde jsem byla limitována stavem dochovaných materiálů. Obecně lze říci, že jsem se zmínila o kvalitě zápisů ze schůzí a v kronice a popsala jsem některé zajímavosti uložené ve fondu. Pokud se ve fondu nalézají fotografie, pak jsou v této kapitole pečlivě popsány.

Po seznamech použité literatury, pramenů a zkratk následuje vlastní inventární seznam. Důsledně jsem dodržovala schéma rozdělení na písemnosti skupiny A. Předchůdci původce fondu a B. Obecní úřad 1850 – 1945.

Ve většině obcí je nejstarší písemností mapa stabilního katastru z roku 1838 a vlastní písemnosti obce pocházejí až z přelomu 19. a 20. století. V několika málo případech máme dochovány i písemnosti vzniklé z činnosti rychtáře a konšelů z doby před rokem 1850. Velmi zajímavá je například kniha příjmů a vydání z let 1818 – 1863 z Nevida, v níž lze studovat, na co všechno obec vynakládala finanční prostředky. Rychtář sám na přídeštní knihy napsal pamětní zápis o požáru věže kostela sv. Bartoloměje v Plzni v roce 1835 či o krupobití v roce 1850. Rovněž v AO Sebečice z let 1772 – 1944 se dochovaly dvě knihy z období před rokem 1850, a to gruntovní kniha z let 1787 – 1860 a kniha příjmů a vydání z let 1772 – 1869. Nebývalé množství spisového materiálu z doby před rokem 1850 bylo nalezeno ve fondech AO Dobřív a AO Cheznovice.

Písemnosti skupiny B. Obecní úřad 1850 – 1945 pak byly důsledně uspořádány podle schématu, tj. rozděleny na knihy, spisy, účetní a ostatní materiál. Knihy byly rozřazeny do příslušných skupin. Pokud v jedné knize bylo více agend různého charakteru (zcela běžně např. zápisy ze schůzí zastupitelstva, rad, ale i komisí, různé evidence, rozpočty apod.), zařadila jsem ji do jedné skupiny (podle důležitosti či podle rozsahu) a v ostatních skupinách jsem na její existenci poukázala formou odkazu. Setkala jsem se také s tím, že jedna kniha obsahovala záznamy dvou a více původců (např. kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva a ze schůzí místní školní rady), pak jsem ji ponechala ve fondu obce a do evidence PEvA k fondu školní rady bylo poznamenáno, že část zápisů ze schůzí je třeba hledat u obce.

Při pořádání spisů jsem se neseetkala s výraznějšími problémy, i když připouštím, že v některých případech jsem velmi váhala mezi zařazením do jednotlivých skupin. Účetních knih se většinou dochovalo poměrně hodně, od hlavních přes různé pokladní deníky apod. Vlastní účetní spisy se nedochovaly téměř nikde a do této skupiny jsem zařazovala spíše drobné stvrzenky s otisky

krásných razítek apod., které mi bylo líto vyhodit. Skupinu ostatní materiál jsem řadila v pořadí mapy, plány, fotografie (případně pohlednice) a razítka. Jiný druh archiválií zpracovávané fondy neobsahovaly. Všechny položky byly podrobně popsány.

Tolik tedy alespoň nástin problémů, se kterými jsem se setkala. Některé z výše uvedených inventářů obcí již byly schváleny, některé stále ještě čekají na posouzení odbornou komisí. Celkem bylo uvedeným způsobem nově uspořádáno 41 obcí, což představuje 21,25 bm zinventarizovaného a 1,08 bm zpracovaného archivního materiálu.

Inventarizace písemností převzatých z Archivu KV KSČ Plzeň (stav ke dni 30.12.2003)

Michael Pešák

Dne 22. 5. 1990 byl Státním oblastním archivem v Plzni převzat Archiv KV KSČ Plzeň. Celkem šlo o 370,90 bm písemností v relativně dobrém fyzickém stavu. Přibližně dvě třetiny materiálu tvořily písemnosti okresních výborů KSČ, které byly postupně (do roku 1993) delimitovány do příslušných okresních archivů. Zbylá třetina materiálu byla tvořena písemnostmi ZKV KSČ Plzeň a KV KSČ Karlovy Vary.

Výše zmíněný materiál byl v uplynulých letech postupně inventarizován. V průběhu inventarizace došlo k jeho rozdělení do deseti fondů, z nichž osm má schválené inventáře (z toho je pět svázaných). Dva fondy dosud nemají schválené pomůcky a předpokládá se, že k jejich definitivnímu zpracování dojde v průběhu roku 2004.

Než budou jednotlivé fondy představeny, je nutno předeslat několik skutečností. Pořadí prezentace jednotlivých (inventarizovaných) fondů je dáno pořadím schválení pomůcky (od nejstarší po nejnovější), charakteristiky jednotlivých fondů zahrnují časový a fyzický rozsah, stručné hodnocení charakteru materiálu obsaženého ve fondu a rámcové informace o jeho použitelnosti.

Fond KSČ - Západočeský krajský výbor Plzeň (KV KSČ Plzeň) je se svým rozsahem 699 kantonů (87,37 bm) největším stranickým fondem v SOA Plzeň. Jak napovídá jeho časový rozsah (1945 - 1990), pokrývá celé období od konce II. světové války až do konce budování socialismu. Téměř dvě třetiny rozsahu fondu tvoří zápisy z konferencí a ze schůzí volených orgánů KV a ZKV KSČ v Plzni, ve zbylé třetině pak dominují písemnosti jednotlivých oddělení a prošetřené případy krajské disciplinární komise.

Fond je jedním ze základních pramenů pro nejnovější dějiny a díky četným hlášením o stavu hospodaření, která tvoří přílohy řady schůzí, bude i nenahraditelným zdrojem pro dějiny hospodářské. Problémem při jeho využití mohou být četné materiály, obsahující řadu osobních údajů (kádrové materiály schvalované na schůzích, písemnosti disciplinární komise).

Fond KSČ - celozávodní výbor n. p. Plzeňské pivovary Plzeň (CZV KSČ Plzeňské pivovary) je mezi stranickými fondy jednokartonovým (0,12 bm) trpaslíkem. Obsahuje torza písemností volených orgánů podnikové stranické organizace z let 1952 - 1955 a jeho význam jako historického pramene je díky jeho rozsahu pouze ilustrační.

Fond KSČ - stranický výbor při Provozním oddílu Československých státních drah Plzeň (KSČ ČSD Plzeň) má rozsah 56 kantonů (7,00 bm) a zahrnuje období (1950) 1965-1988. Naprostou většinu dochovaného materiálu tvoří zápisy z konferencí a ze schůzí volených orgánů, zbytek jsou torza písemností závodních organizací z období před vznikem provozního oddílu.

Fond je důležitým zdrojem informací o železniční dopravě v dobách socialismu, specifický význam ale mají i torza písemností základních organizací z doby před vznikem provozního oddílu. Vzhledem k tomu, že uvedené organizace byly vázány buďto na jednotlivá pracoviště (dílny, výtopna, pracovní vlaky), nebo na samostatné profese (strojvedoucí), dochovaná dokumentace poskytuje nevšední pohled na fungování železnice.

Fond KSČ - celozávodní výbor Nápravně výchovného ústavu Plzeň-Bory (KSČ NVÚ Plzeň-Bory) patří s rozsahem 7 kartonů a 10 knih (1,12 bm) mezi ty menší a jak počet kartonů napovídá, také mezi ty torzovité. Jeho časový rozsah zahrnuje léta 1953 - 1970. Většinu fondu tvoří tentokrát písemnosti základních organizací. Jde převážně o zápisy ze schůzí, občas doplněné o účetní doklady.

Tento fond má samozřejmě jistý význam pro dějiny vězeňství, důležitější roli ale hraje spíš možnost nahlédnout jeho prostřednictvím do základních organizací. Umožňuje totiž alespoň částečně poznat způsob práce a hospodaření těchto základních složek stranické struktury.

Fond KSČ - celouťvarový výbor Správy ministerstva vnitra Jáchymov (CÚV SMV Jáchymov) má rozsah 20 kartonů (2,50 bm) a zahrnuje období (1948) 1949 - 1959. Vlastní písemnosti celouťvarového výboru tvoří jen něco málo přes čtvrtinu dochovaného materiálu, zbytek jsou písemnosti útvarových organizací. Materiál je dochován dosti torzovitě, přesto do značné míry pokrývá celou dobu trvání organizace.

Tento fond má přes svou torzovitost značný význam pro historické bádání, zaměřené na období „budování socialismu“, pro regionální dějiny a dějiny vězeňství. Vzhledem ke specifikům správního vývoje v oblastech těžby uranu v uvedeném období je jeho význam nezanedbatelný i pro dějiny správy.

Fond KSČ - celouťvarový výbor Krajské správy ministerstva vnitra Karlovy Vary (CÚV KSČ KS MV Karlovy Vary) je pětikartonovým (0,62 bm) torzem písemností celouťvarového výboru a několika útvarových organizací. Písemnosti pocházejí z let (1948) 1950 - 1960.

Vzhledem ke stavu dochování a ke skutečnosti, že tato organizace většinu své existence strávila ve stínu Jáchymova (viz výše) a Plzně (viz níže), je význam dochovaného materiálu spíše ilustrační. Nejcennější složkou je dokumentace k vytvoření hraničního pásma a uzavřené oblasti Jáchymov.

Fond KSČ - celouťvarový výbor krajské správy Sboru národní bezpečnosti Plzeň (KSČ KS SNB Plzeň) zahrnuje 50 kartonů a jednu registraturní pomůcku (6,25 bm) a pokrývá období 1952-1975. Zhruba třetinu fondu tvoří vlastní písemnosti celouťvarového výboru, zbytek jsou materiály útvarových organizací. V naprosté většině se opět jedná o zápisy ze schůzí, zhusta doplněné o účetní doklady.

Význam fondu spočívá hlavně ve skutečnosti, že poskytuje obraz provázanosti stranických a bezpečnostních složek a vrhá zajímavé světlo na některé aktivity StB. Samozřejmě nelze pominout jeho význam pro dějiny bezpečnostních složek a do jisté míry i pro dějiny regionální.

Fond KSČ - okresní výbor n. p. Jáchymovské doly Jáchymov (OV KSČ JD Jáchymov) je sedmikartonovým (0,88 bm) torzem písemností velice specifické stranické organizace. Časový rozsah fondu je 1949 - 1958. Něco přes tři čtvrtiny materiálu tvoří písemnosti okresního výboru, zbytek jsou torza dokumentace celozávodních a závodních organizací KSČ v podniku Jáchymovské doly Jáchymov.

Fond by mohl mít (nebýt torzovitosti) značný význam pro dějiny těžby uranu a do jisté míry i pro regionální dějiny a dějiny správy, neboť Okresní výbor KSČ n. p. Jáchymovské doly Jáchymov reprezentoval civilní protějšek Celoútvárovému výboru KSČ Správy ministerstva vnitra Jáchymov. Ve svém současném stavu je ale degradován jen na pouhý doplňkový zdroj informací.

V roce 2003 zůstaly neschválené pomůcky ke dvěma fondům, o nichž se předpokládá, že se dostanou do stadia čistopisu v průběhu roku 2004. Jde o následující fondy:

Fond KSČ - krajský výbor Karlovy Vary (KV KSČ Karlovy Vary), jehož současný rozsah je 172 kartonů (21,50 bm) pokrývá svým obsahem celou dobu existence KV KSČ Karlovy Vary (1945 - 1960). Naprostou většinu fondu tvoří (stejně jako u ZKV KSČ Plzeň) zápisy z konferencí a ze schůzí volených orgánů spolu s písemnostmi (v zásadě prošetřenými případy) disciplinární komise. Zbytek tvoří písemnosti dalších komisí. V současnosti je možno předpokládat určité změny v jeho uspořádání.

Význam tohoto fondu je srovnatelný s fondem KSČ - Západočeský krajský výbor Plzeň.

Fond KSČ- Podnikový výbor národního podniku Škoda - ZVIL Plzeň (PV KSČ Škoda Plzeň) má v současné době rozsah 22 kartonů (2,75 bm) a jeho časový rozsah je (1946) 1948 - 1988. Je v převážné většině tvořen zápisy z konferencí a ze schůzí podnikového výboru. Stejně jako u předchozího fondu ho zřejmě očekávají jisté strukturální změny. Fond je možno považovat za významný pramen pro hospodářské dějiny.

V průběhu inventarizace fondů KV KSČ Plzeň a KV KSČ Karlovy Vary byly k disciplinárním komisím vytvořeny rejstříky. Vzhledem ke skutečnosti, že ve fondech došlo od vytvoření rejstříků k některým zásadním změnám, projdou tyto rejstříky v blíže neurčené budoucnosti radikálním přepracováním.

Výše uvedený stav zpracovanosti tzv. „komunistických“ fondů je zpracován k datu 30. 12. 2003. Vlastní proces inventarizace byl zahájen již v roce 1991, ke schválení prvního inventáře došlo na přelomu let 2000 a 2001, schválení posledních inventářů se v současné době předpokládá v roce 2004, čímž by se proces inventarizace (a zpřístupňování) stranického materiálu uzavřel.

V současnosti se badatelský zájem soustřeďuje na fond KV KSČ Plzeň, po zveřejnění výše uvedených skutečností lze očekávat i zájem i o další fondy KSČ. Je ovšem nepopiratelnou skutečností, že dosud zpracovaný stranický materiál je přínosem pro seriózní badatele, ale pro nejrůznější „lovce senzací“ je prakticky nepoužitelný.

Adresář Státního oblastního archivu v Plzni

Státní oblastní archiv v Plzni

Sedláčkova 44, 306 12 Plzeň
tel. 377 236 263, 377 325 732
fax 377 327 269

podatelna@soaplzen.cz

Státní oblastní archiv v Plzni**hospodářsko-provozní oddělení**

Kardinála Berana 20, 301 00 Plzeň
tel. 377 222 480, 974 324 342
fax 377 222 486

hospoda@soaplzen.cz

Státní oblastní archiv v Plzni**pobočka Klatovy**

Masarykova 413/III, 339 01 Klatovy
tel./fax 376 312 475

pobocka-klatovy@soaplzen.cz

Státní oblastní archiv v Plzni**pobočka Žlutice**

Poděbradova 408-410, 364 52 Žlutice
tel./fax 353 393 124

pobocka-zlutice@soaplzen.cz

SOkA Domažlice, se sídlem v Horšovském Týně

Nám. Republiky 10, 346 01 Horšovský Týn
tel./fax 379 422 607

soka-do@soaplzen.cz

SOkA Cheb

Františkánské nám. 14, 350 02 Cheb
tel. 354 422 556, 354 422 557, fax 354 416 000

mail@archivcheb.cz, sekretariat@archivcheb.cz

SOkA Karlovy Vary

Nám. 17. listopadu 2, 360 05 Karlovy Vary
tel. 353 565 155, fax 353 560 923

soka-kv@volny.cz

SOkA Klatovy

Mayerova 128, 339 01 Klatovy
tel. 376 360 711, fax 376 360 722

sokakt@soka-kt.cz

SOkA Plzeň-jih, se sídlem v Blovicích

Branka 669, 336 01 Blovice
tel. 371 522 798, fax 371 523 923

soka-pj@soaplzen.cz

SOkA Plzeň-sever, se sídlem v Plasích

Stará cesta 558, 331 01 Plasy

tel. 373 340 611, fax 373 340 601

soka-ps@soaplzen.cz**SOkA Rokycany**

Jeřabinová 96, 337 01 Rokycany

tel. 371 722 739, fax 371 722 872

soka-ro@soaplzen.cz**SOkA Sokolov, se sídlem v Jindřichovicích**

Jindřichovice 1 – zámek, 358 01 Kraslice

tel/fax 352 695 254

soka-so@soaplzen.cz**SOkA Tachov**

Plánská 2037, 347 01 Tachov

tel. 374 723 214, 374 722 119, fax 374 723 214

soka-tc@soka-tc.cz

Uvedené adresy jsou základní, kromě nich většina archivářů využívá osobní adresu v podobě prijmeni@soaplzen.cz (např. novakova@soaplzen.cz). V případě konkrétních dotazů je tak možné se obracet přímo na jednotlivé pracovníky.